

OPPEGÅRD VEL
1908 - 2008

BYGDAS VÅKNE SAMVITTIGHET

Oppegård Vel takker følgende for støtte til utgivelse av denne 100-års beretning:

Adigo AS, Sætreskogv. 4, 1415 Oppegård, tlf. 66 81 35 50

Din Hage AS, Åsenv. 10B, 1415 Oppegård, tlf. 66 80 25 66

DnB NOR Bank, Kolbotnv. 6, 1410 Kolbotn, tlf. 03000

Gamborg Bygg AS, Sætreskogv. 19 A, 1415 Oppegård, tlf. 66 89 00 50

Handelsbanken, Liav. 11, 1410 Kolbotn, tlf. 66 89 29 60

Jan Nilsen Anleggsgartner AS, Fageråsv. 6, 1415 Oppegård, tlf. 924 64 900

Japan Photo, Flåtestadv. 3, 1415 Oppegård, tlf. 66 82 26 60

Kai's Rengjøringsbyrå, Vellets vei 3, 1415 Oppegård, tlf. 66 99 36 67

Kolbotn Jernvare og Farve A/S, Kolbotn. 5, 1410 Kolbotn, tlf. 66 81 09 10

Lunch & Catering AS, Sønsterudv. 2B, 1410 Kolbotn, tlf. 66 99 20 20

Nordea Bank, Kolbotnv. 25, 1410 Kolbotn, tlf. 22 48 50 00

Oasen Hageland Dalens Hagesenter, Gjersjøv. 6, Oppegård tlf. 66 81 75 75

Oasen Hageland Greverud Hagesenter, Flåtestadv. 1, 1415 Oppegård, tlf. 66 81 37 37

Renholdspartner AS, Sætreskogv. 4, 1415 Oppegård, tlf. 66 99 22 11

sted helhet arkitektur - shark as, Skiv. 200 A, 1415 Oppegård, tlf. 66 81 21 21

Storm Elektro AS, Sætreskogv. 4, 1415 Oppegård, tlf. 66 99 16 99

Østlandske Stillas AS, Tevlingv. 4 A, 1081 Oslo, tlf. 23 17 70 80

Aas & Haukanes AS, Skiv. 200, 1415 Oppegård, tlf. 66 99 30 55

BYGDAS VÅKNE SAMVITTIGHET

BYGDAS VÅKNE SAMVITTIGHET

100 års beretning for
Oppegård Vel

OPPEGÅRD VEL

Innhold

Forord	8	Nesodden herredstyre mot en deling	38
Innledning	9	Foreningslivet vokser	39
1908 – Startåret	11	Gryende ønske om et eget velhus.....	39
Oppegårdsamfunnet den gang	11	1915 – 1924	
Vi bor alle på Sætre	11	Stor aktivitet i vårt rolige	
Den store utparselleringen begynner.....	15	hjørne av Europa	41
Fra ett gårdsbruk mednoen få		Oppegaard egen kommune	42
plasser, til over 340 eiendommer	17	Oppegaards første ordfører.....	43
Hovedferdselsåre fra gammelt av.....	18	Arbeiderbilletter og problemet	
Jernbanen var en viktig årsak til		med jernbaneovergangen	43
dannelsen av Oppegård Vel.....	21	Veienes elendige forfatning	44
Etableringen av Selskapet		Sætreskog Nybyggerlag	45
Oppegaard og Kullebund Vel.....	22	Veinavn.....	46
Hvorfor ble velselskapet stiftet og		Hver eiendom sitt navn	46
hvem var stifterne?.....	23	Drømmen om et	
Utparselleringen en viktig årsak		eget velhus blir virkelig.....	52
til vel-etableringen?.....	25	Vellet starter kinematografdrift	56
Velselskapet kommer i gang	27	Herredskassererer med	
Velselskapets første generalforsamling.....	28	fast kontortid på Oppegård?.....	57
Jernbaneforbindelsen er		Skillet mellom	
fortsatt viktigste sak.....	28	eiendomsbesittere og beboere fjernes.....	57
Oppegaard og Kullebunden skiller lag	29	1925 – 1934	
1910 – 1914		Trangere tider	57
De første oppgavene	31	Fortsatt elendige veier	59
Selskapet Oppegaard Vel dannes.....	31	Vellet sliter.....	60
Opplysningsvirksomheten	32	Velstyret tar opp situasjonen	
Greverud skole	33	for Kirkeveien	61
Det religiøse liv	35	Sætreskogen Vel og trange tider.	62
Felles gartner for Oppegaard		Krav om bedre forhold ved Oppegård st...	63
og Kullebund	36	Lydfilm på Vellet.....	63
Telefonen kommer	37		
Elektrifiseringen	38		

1935 - 1939 Arbeidsløshet og uro i verden..... 64

Vellene foreslår veinavn.....	64
Kommunen overtar strøing av veiene.....	64
Knusende kritikk av plan for stasjonsområdet	65
Endelig dobbeltspor og forslag om å endre navn på Oppegård stasjon?.....	65
Fjellet på stasjonstomta.....	66
Vellet og kinodriften.....	66
30-års jubileum	67
Krigen kommer nærmere	67

1940 - 1945 Krigstid..... 68

Vellets virksomhet i krigsårene.....	68
En Oppegårdhusmors beretninger	69
Krigstiden i Oppegård.....	72
Krigen kommer	73
Motstand	74
Under overflaten	75
På nært hold.....	75
NS-møte på Vellet.....	75
Senderen hos Fossum	77
Arnholt Hansen	77

1945 - 1954 Samarbeid og gjenoppbygging..... 78

Etterdønninger etter krigsårene.....	80
Gjersjøen og Tussetjern	80
Sammenslutning av vellene	81
Lokalveiene overtas av kommunen.....	82
Poker på Vellet	83

1955 - 1964 Kampen om vann og kloakk..... 84

Kampen om kommunal vann- og kloakktilknytning	84
Gjersjøen som mulig drikkevanns- kilde og kloakkrensaneanlegg nord i kommunen	85
Største velforening i kommunen.....	86
Oppegård-dagene	87
Tørkesommeren 1955	88
Ideen om et lokalt vannverk	89
"Et av Norges største dugnadsarbeid"	91
Planer om ombygging av Vellet	95
50-års jubileum	96
300 kroner til Greverud kirke og religionsfriheten	96

1965 - 1974 Tunge tider 97

Dårlig oppslutning om vellet.....	98
Fra lokal vannforsyning til kommunal vann- og kloakktilknytning	98
Endelig vann og kloakk	100
Fra AL Samfunnshuset Oppegård til AL Grendehuset.....	101
Fjell ved Tussetjern blir friområde.....	103
Forslag til ny trasé for Rv 152 og utvidelse av Sætreskogveien.....	104
Skal veien fra det nye området øverst i Sætreskogen gå gjennom eksisterende boligområder?	105
Myraparken.....	106
Kinodriften nedlegges	107

1975 – 1984 Kampen mot nye E6 108

Kampen mot ny europaveitrasé.....	108
Fellesantenne for TV.....	109
Regulering av området øst for jernbanen og Sentrumsbygget	110

1985 – 1994 Golf, bensin og post..... 111

Golfbanen på Østre Greverud.....	111
Bensinstasjon og postkontor	112
”ALT VEL – I OPPEGÅRD VEL?”	112
Snarveiene	114

1995 – 2007 Mot vår tid 114

NSBs forslag til høyhastighetsbane.....	114
Utbygging av Ski Byggs eiendom i Sætreskogen	115
Skolebehovet	115
Meningsmåling om hva vellet burde prioritere.....	116
Krise for Grendehuset.....	116
Infobulletinen VELLETT	118
Oppegård Vel som møteplass for lokalbefolkningen og kommunens politikere og administrasjon	118
Samlet plan	118
Styrket skoletilbud	120
Problemet Rv 152	121
Lokalveiene og barnas skoleveier.....	121
”Oppegård Terrasse”	121
Kampen for økt skoletilbud i Oppegård syd	123
Ny vei i markagrensa.....	123
Nye E6 i tunnel	123

Samarbeid med andre velforeninger og organisasjoner	124
Helikopterstøy.....	124
Tussetjern badeplass.....	125
Behandling av veinavn i det nye boligfeltet	127
Skatebane i velområdet.....	127

Litt fra det øvrige foreningslivet på Oppegård..... 128

Oppegård Idrettslag	128
Oppegård og Myrvoll Sanitetsforening	128
Korvirksomheten.....	129
Oppegård Husmorlag	131
Musikkorpsene	133
Speiderne.....	134
Røde Kors.....	135

Oppegård Vel og fremtiden..... 137

Hvor står vi?.....	137
Hva har vi lært?.....	137
Fremtidssamfunnet	138
Vellets rolle.....	138
Oppgaver.....	139
Velmedlemskap gir økt påvirkningskraft.....	141

Æresmedlemmer og styreformenn i Oppegård Vel 142

Kilder 143

Copyright: Oppegård Vel, Sætreskogv. 13, 1415 Oppegård

Forord

Kjære leser

Oppegård Vel har i 100 år vært en tydelig organisasjon syd i Oppegård kommune. Den er i dag en av kommunens største lokale organisasjoner med ca 400 frivillige familie-medlemskap.

Historien begynner i en tid hvor den kommunale innvirkning på folks liv begrenset seg til skole, kirke, skatteoppkreving og forsorgsvesen. I 1908 var det på Oppegaard ingen telefon, ikke elektrisitet, det fantes ingen biler, og ingen hadde hørt om friluftsliv. Det var heller ingen skole her på denne tiden.

Folk hadde flyttet fra landet til byene, men noen var på vei ut av byene på grunn av plassmangel og dårlig økonomi, og de dro ikke tilbake til landsbygden, men til forsteder som grodde opp langs den nye transportåren, jernbanen. Så også her på Oppegård. Stasjonen var sognets eneste. De som kom var knyttet til de nye næringer som samferdsel, industri og handel, og de hadde i stor grad sitt arbeidssted i Kristiania.

Her på Sætre ble det en voldsom økning av folketallet da Sætrgården ble delt opp i mer enn 340 parseller i løpet av få år. Også navnet ble endret til Oppegård etter jernbanestasjonen, som igjen hadde navn fra sognet Oppegaard i Nesodden kommune. Utparselleringen skjedde i privat regi uten noen følbare kommunal innvirkning, og i denne situasjonen ble det behov for en organisasjon som samlet fellesinteressene. Den ble til Selskabet Oppegaard og Kullebund Vel. Og fellesinteressene, som i begynnelsen åpenbart var interessene til selgerne av parsellene, ble i løpet av få år til interessene til kjøperne, de nye innbyggerne på Oppegård, og til det Oppegård Vel vi kjenner i dag.

Bak denne beretningen står en redaksjonsgruppe nedsatt av styret. Teksten er i all hovedsak skrevet av Ragner Dahl, som også har bearbeidet beretningens innhold og form, og tilrettelegging for trykking. Sammen med gruppen har han nedlagt et imponerende arbeid. Velstyret i jubileumsåret vil takke ham og hele redaksjonsgruppen for dette. Det vil også takke alle som har bidratt med opplysninger, bilder og tekst, og for all den velvilje og hjelpsomhet gruppen har blitt møtt med overalt hvor den har søkt bistand.

Denne beretningen er ikke bare en 100-års beretning for Oppegård Vel, men også en viktig del av historien om vårt lokalsamfunn. Arbeidet med den har gitt oss ny innsikt og viten, og vi håper den bidrar til forståelse for de sosiale prosesser som etterhvert ledet til dagens Oppegård-samfunn.

Vi håper du vil lese beretningen med nysgjerrighet, og at den skjerper interessen for å delta i det lokale organisasjonslivet, og for å ivareta og utvikle fellesskapsverdiene i vårt nabolag. Beretningen viser at her har folk selv tatt solide tak for samhold og utvikling i mange generasjoner, og at det har gitt resultater.

For styret i Oppegård Vel

Geir Bagge-Skarheim

Styreleder

Innledning

I Oppegård kommunes 50-års historie, av Eivind Barca, heter det i forbindelse med de store endringene som finner sted på Oppegård i årene rett etter det forrige århundreskiftet: "Særlig er velforeningene flinke til å sette fingeren på de ømme punkter, og er i det hele tatt bygdas våkne samvittighet. Først tar de fatt på opparbeidelsen av veiene, så er det veibelysning, så legeforsholdene, så jernbanens togruter det gjelder. Klagene til herredsstyret er lange og mange, og belyser i høy grad de primitive tilstander."

Slik har Oppegård Vels rolle vært helt opp til i dag, 100 år etter. Oppgavene har endret karakter, men rollen som bygdas våkne samvittighet er en tradisjon som i høyeste grad holdes i hevd. Vellet har vært initiativtaker, pressgruppe og miljøskaper i den lokale hverdag. Hensikten med denne beretningen er å gi et bilde av denne virksomheten.

Oppegård Vel, eller Selskapet Oppegård og Kullebunds Vel som det het fra starten av, ble stiftet 16. februar 1908. Vellet er med andre ord eldre enn Oppegård kommune. I de første lovene het det i paragraf 1: "Selskapet der bestaar av eiendomsbesiddere og beboere i Oppegård og tilgrensende distrikter har til formaal at ivareta disses interesser." I dag lyder formålsparagrafen slik: "Foreningens formål er å

ivareta stedets interesse og å arbeide for dets gavn og forskjønnelse." Altså ikke så stor endring i formålsparagrafen. Men i løpet av de hundre årene vellet har virket, har oppgavene endret seg og trolig også interessene.

Det meste av det vi tar for oss i denne beretningen dreier seg om viktige begivenheter og saker som berørte lokalsamfunnet Oppegård gjennom disse 100 årene. Begivenheter og saker som har ført til at vi i dag utgjør et lokalmiljø på nær 1000 husstander. Men i den grad det har vært mulig ønsket vi også å forstå bakgrunnen og motivene for de ulike initiativene.

Vi tror det er viktig å bidra med kunnskaper som kan gi innbyggerne tilhørighet og røtter i lokalsamfunnet. Vellet vil være limet som styrker samhold og fellesskap og gjennom dette oppslagsverk vil man få en historisk oversikt over det som har skjedd i lokalmiljøet.

Arbeidet med denne 100-års beretningen har skjedd i en redaksjonsgruppe bestående av vellets styreleder i jubileumsåret, Geir Bagge-Skarheim, samt ressurspersonene Eivind Barca, Bjørn Engebretsen, Berit Reitan, Else Heftye, Gangar Whist og Ragnar Dahl. Vi vil takke bibliotekar i Oppegård kommune, Vegard Arnesen for hjelp med å finne frem stoff fra kommunens arkiver og verdifulle innspill til redak-

sjonsgruppen. Vi takker også Vivi Rian for å ha lest gjennom og kommentert manuset.

Kildene vi har benyttet er listet opp sist i beretningen. Der fremstår Oppegård Vels møteprotokoller som den viktigste kilden. Det finnes faktisk protokoller helt fra stiftelsesdagen i 1908. I tillegg til å benytte de oppgit-

te kildene, har vi tillatt oss å gjøre oss selvstendige tanker og refleksjoner. Disse står for redaksjonsgruppens regning. Hvis noen kan bidra med opplysninger og fotografier i tillegg til denne beretningen, er det ønsket og velkomment.

*For redaksjonsgruppen
Ragnar Dahl*

Redaksjonsgruppen for Oppegård Vels 100-års beretning. I første rekke fra venstre: Gangar Whist, Eivind Barca, Berit Reitan og Else Hefstye. I andre rekke fra venstre: Geir Bagge-Skarheim, Ragnar Dahl og Bjørn Engebretsen.

1908 – Startåret

Oppegårdsamfunnet den gang

Norge hadde nettopp vært gjennom en unionsstrid med Sverige, som endte med selvstendighet, uten at det kom til åpen konflikt med vårt naboland i øst. Det nye norske kongepar med sin lille kronprins var behørig installert på slottet. Årene var preget av økonomisk vekst. En rivende teknologisk utvikling var årsaken til ekspansjonen – ikke minst ved at elektrisiteten ble tatt i bruk på stadig flere områder. Dette bidro til en omlegging og modernisering av næringsveiene og en endret samfunnsutvikling i Europa og i Norge.

Oppegård var inntil 1915 et sogn under Nesodden herred. Befolkningen i området hadde vært stabil over en lang periode. I 1769 var folketallet i Oppegård-delen (dagens Oppegård kommune) 249 personer. Frem til folketellingen i 1801 var befolkningen bare økt til 263. I 1900 var den økt til 571 personer, altså kun en fordobling på hundre år. I det vi senere omtaler som Sætre-samfunnet, bodde det i år 1900 ca. 100 personer her. 12 av disse er oppført som jordbrukere, 24 er oppført som "annet" samt 28 barn.

Vi bor alle på Sætre

Omredigeringer og forkortelser i kildegrunnet står for redaksjonsgruppens regning.

Oppegårds kommunevåpen symboliserer de 17 gårdene som fantes her

gjennom hele middelalderen og som utgjorde gårdene i det vi i dag kjenner som Oppegård kommune. En av disse gårdene var Sætre. Eivind Barca har blant annet skrevet 50-års beretningen om "Oppegård kommunes historie" (1965) og kapitlet "Historien om Sætre samfunnet" i Oppegård Idrettslags 100-års beretning (2007). Vi har fått lov til å låne fra dette stoffet i det følgende. Her vil man også kunne få mer detaljert innsikt i hva som skjedde med Sætre-samfunnet.

Oppegård Vels nedslagsområde omfatter i praksis det som i sin tid var området til Sætre gård, Gårdsnummer 44, som står i alle skjøter i vårt område. Grensene for gården Sætre har vært uendret i mer enn 1000 år, og arealet som brukerne skulle leve av var på cirka 1500 dekar, hvilket tilsvarte en halvgård den gang. Dette var nok til å fø 10-12 kyr, to hester samt sau, geit og gris. Navnet Sætre har intet med sæter eller sætring å gjøre. Det opprinnelige navnet var "setter", et sted hvor man setter seg ned. Vi finner den samme bruk av ordet i "høysete" og "åsete".

Sætre var en "veiholdergård" og er skilt ut fra urgården Fløysbonn, som allerede ved vår tidsregnings begynnelse var en gård som dekket rundt 60 000 dekar. Den utgjorde Follo's nordøstre hjørne og strakk seg fra Gjersjøens østside ved Korselva til Bunnefjorden. Grensen fulgte videre strandlinjen til Ljanselva, og østover etter Li og Ormeruds grense mot Aker på Grønliåsen.

Herfra strakk Fløysbonn seg videre til Langen hvor grensen gikk mot syd til storgården Boger. Grensen videre gikk vestover til Slåbråten og fulgte bekken ned til Tussetjern. Fra Tusstjern fulgte grensen Sætrebekken tilbake til Gjer-sjøen og Korselva. I dette store riket utgjorde Sætre det lille, men viktige hjørne mot sydøst.

Kristian Horgen, som bodde på Øvre Sætre, fortalte i sin tid til Eivind Barca

at han av forrige eier hadde hørt at Sætre var delt for flere hundre år siden den gang to brødre eide gården. Da ville den dansk-norske kongen Frederik 2, som var konge mellom 1559 og 1588, at det skulle anlegges en skanse ved Sætrebekken for å stanse svenskene mange angrep på Oslo. Dette skulle ha skjedd straks etter avslutningen av den nordiske krig i 1570. Da ble gården delt i Nedre og Øvre Sætre. Arealmes-

Kartutsnittet omfatter utstrekningen til den opprinnelige gården Sætre, gnr. 44. Over dagens veinett har vi plassert de viktigste gårdene og plassene som ble skilt ut fra den opprinnelige Sætergården.

NORGES MATRIKEL

Matrikulerede eiendomme og deres skyld den 1 april 1903

Gaards-no.	Bruge-no.	Gaardens navn.	Brugets navn.	Eierens eller brugerens navn.	Matrikel-skyld.		Anmerkn.	Postanstalt.
					Mark.	Øre.		
40	1	Kullebunden ...	Kullebunden	Theodor Hansen ...	14	19		Oppegaard.
	2		Braaten	C. A. Riis	4	57		—
	3		Braaten	Kommunen	„	02		—
	4		Fridheim	Ingeniør M. Laumann	„	04		—
	5		Kullebunden	Statsbanerne	„	53		—
	6		Engersbraaten	Hilmar Myrvold	„	02		—
	7		Granheim	Otto Olsen	„	01		—
	8		Cumo	Th. Hansen	„	05		—
	9		Skjønheim	L. Pedersen og Per- nille Knudsen	„	10		—
	10		Kullebund skole...	Kommunen (Oppe- gaard sogn)	„	01		—
	11		Furuli	Olaus Antonsen	„	03		—
	12		Solheim	Th. Hansen	„	06		—
	13		Marengen	Ivar Alfsen	„	08		—
	14		Midtodden	Th. Thuesen	„	07		—
	15		Skovly	Hans K. Andersen	„	03		—
	16		Trudvang	Th. Hansen	„	15		—
	17		Granheim	Otto Olsen	„	01		—
44	1	Sætre	Sætre nedre	Alfred Sætre	1	53		—
	2		Møllerstuen	do.	„	36		—
	3		Sætre nedre	Johan Olsen	„	97		—
	4		Braaten	Fru Inga Lindèn	3	37		—
	5		Slaabraaten	A. O. Bergsten	„	94		—
	6		Kvernhuset	Malene Heltop	„	07		—
	7		Sætre øvre	do.	7	19		—
	8		Sætre sag	do.	„	07		—
	9		Sætrehøiden	Olaus Hansen	„	15		—
	10		Fagerli	Gustav Olsen	„	04		—
	11		Fjeld	B. O. Florelius	„	13		—
	12		Sætre øvre	Malene Heltop	„	08		—
	13		Sætre øvre	do.	„	12		—
	14		Sætre øvre	do.	„	13		—
	15		Sætre øvre	do.	„	15		—
	16		Sætre øvre	do.	„	02		—
	17		Sætre øvre	Telegrafist O. Hansen	„	51		—
	18		Gulstuen	Knud Klausen	„	15		—
	19		Sagløkken	Karl Kópke	„	16		—
	20		Solheim	Grosserer J. E. Ol- denborg	„	05		—
	21		Sætre (skog)	do.	„	59		—
	22		Haglund	Wilhelm Andresen	„	02		—
	23		Fagerlund	Torvald Torstensen	„	02		—
	24		Fjeldheim	H. Narvesen	„	03		—
	25		Lund	Karl F. Mood	„	02		—
	26		Hasle	S. A. Hagen	„	01		—
	27		Øvreskogen	B. Bergsten	„	80		—
	28		Slaabraaten søndre.	Hans Johannessen	„	09		—
	29		Sætre vold	Stationsmeser A. Eriksen	„	12		—
	30		Sætre nedre	Einar Knudsen	1	94		—

Eiendommer utparsellert av g.nr. 40, Kullebunden, og g.nr. 44, Sætre,
pr. 1. april 1903.

sig ble gården delt i to like store deler. Den eldste av brødrene beholdt Nedre Sætre og jordbruket mens den yngste fikk oppgaven å bygge skansen og holde den ved like samtidig som han drev Øvre Sætre. Øvregårdens grenser ble trukket langs Sætrebekkens nordside fra Haugbro opp til Tussetjern og langs Tussetjern til delet mot Dalen i Ski, derfra mot Slåbråtveien og så langs dennes østside ned til Haugbro.

Når vi følger oppdelingen og eierskiftene for de to Sætre-gårdene er det ikke lett å holde oversikten. I denne beretningen har vi derfor valgt å forenkle og forkorte begivenhetsrekkene. Men en del fakta mener vi er et nødvendig bakteppe for de viktige forandringene som fant sted i tiden da Oppegaard og Kullebund Velselskap ble stiftet. Matrikkelen for 1903 gir en oversikt over de eiendommene som på det tidspunkt var utparsellert fra Sætre-gården og fra Kullebund-gården. Blant eierne som er oppført i matrikkelen finner vi de fleste personene som sto sentralt i det nye velselskapet.

Nedre Sætre eides i 1801 av Jens Erichsen. Hans sønn Wilhelm Jensen var bruker av Sætrebråten og har de to sønnene Hans og Jens. I 1830 hadde Wilhelms eldste sønn Hans overtatt Nedre Sætre. Men i 1839 tok Hans sitt eget liv. Etter å ha drevet bruket med barnas hjelp overdro enken halve gården til den eldste sønnen Jens i 1848. Dermed ble Nedre Sætre delt. Den utskilte delen kaltes Nordre Nedre Sætre og lå

på nordsiden av Gjersjøveien fra bunnen av Sætrebakken til Gjersjøen. Jens Hansen og kona hadde datteren Karen som giftet seg med Holm Hansen fra Ski. Rundt 1870 begynte han landhandel i Hygga (også kalt Gulstua) på Øvre Sætres grunn. Så vidt vi vet var dette den første landhandel som ble etablert i kommunen.

Eieren av Nordre Nedre Sætre, Jens Hansen, overtok også Nedre Sætre etter sin mor i 1859, men solgte eiendommen videre samme år til Kristian Svendsen. I 1892 skjøtet Jens Hansen Nordre Nedre Sætre over til sin dattersønn. Men etter at dattersønnen fikk problemer med et lån han hadde tatt opp på eiendommen, kjøpte morfaren Nordre Nedre Sætre tilbake. Sannsynligvis gikk dette gjenkjøpet over styr, for i 1894 overtok en ny eier Nordre Nedre Sætre. I august 1897 ble det holdt tvangsauksjon over Nordre Nedre Sætre.

Også på Sætrebråten skjedde det forandringer. Eieren, som bodde og drev teglverk ved Sætrebråten, fikk problemer etter Kristiania-krakket i slutten av 1890-årene. Teglverket lå der Odlobygget ligger i dag og mursteinspipen er synlige rester etter teglverksdriften.

De ulike eierne av Nedre Sætre forsøkte etter beste evne å beholde gården i slekten. Øvre Sætre kom derimot i spill som handelsvare.

Eiendommen Øvre Sætre ble drevet som en liten gård av en som het Finstad fra Ski. I 1878 solgte han gården til enkefru Thale Bredrup, altså om-

trent samtidig som Oppegård får jernbane. Hun solgte en del tomter i nærheten av Tussetjern, først og fremst til folk som var ansatt i jernbanen. Med henne startet så smått den omfattende utparselleringen som etter hvert kom. I 1886 overførte hun eiendommen Øvre Sætre til sin datter, som igjen solgte til Hans Heltoft i 1893.

Her ser vi på nært hold noen av de rystelser det lille Oppegård-samfunnet ble utsatt for i årene før vellet stiftes. Av pantebøkene ser vi hvordan utpantingsforretningene griper om seg. Jordskatten på 10-15 kroner i året blir for tung. På tusen år var slektsgården Sætre delt i Øvre og Nedre Sætre, og Nedre Sætre igjen delt. I matrikkelen fra 1903 fremgår det at Sætre, gnr. 44, nå er delt opp i 30 bruksnummer. Men dette var altså bare begynnelsen.

Den store utparselleringen begynner

I årene fram mot utbruddet av første verdenskrig kom oppdelingen og "slaktingen" for fullt. Fra år 1900 til 1925 er det nesten ikke gårdsdrift igjen i Sætre-grenda. Samtidig hadde utbyggingen av jernbanen fra 1875 til 1900 skapt vekst og forandring. Dette førte til at en ny kategori mennesker flyttet til området. De så og utnyttet de nye mulighetene for forretning som de gamle Sætre-eiendommene representerte. For å forstå dette må vi følge Sætre-gårdenes skjebne noen år fremover.

Einar Knutssøn, som kjøpte en parsell av Nedre Sætre (Fagerås) på 1890-

tallet, lykkes ikke med gartneriet han starter. Han lånte det dobbelte av hva han ga for Fagerås for å komme i gang, men henger etter med jordskatten i 1907, 1908, 1910 og 1911. I 1914 kaster han inn håndkledet og selger Fagerås til urmaker Fr. Aug. Michelet for 20 000 kroner. Nå har jobbetiden begynt i Kristiania, og i 1916 kjøper Johan Kristiansen Sønsterud eiendommen Fagerås for 26 000 kroner. Han selger først Fagersletten og Fagerpynten til kirkesanger Askheim i 1918. På kort tid selges hele Nordre Nedre Sætre i små stykker til boligtomter. I 1917 selges Holmsbo, Gunby, Fredhøy, Enerly, Aro, Fagerly, Sjøglimt, Hellerud, Fredensborg, Tuben, Sommerfjellet, Grua, Haugen og Gjersjøheimen. Alle ligger i nærheten av den gamle idretts-plassen nede ved Gjersjøen.

Tiden rundt århundreskiftet med utbygging, innflytting og omflytting ga stort innsig av nye krefter, men også de gamle familiene ble større og mer innflytelsesrike.

Kristian Svendsen, som hadde kjøpt det eldste Sætre av Jens Hansen i 1859, var ungkar. Han rev sannsynligvis resten av det forfalne hovedhuset, for på et militærkart fra 1869 er de øvrige bygninger unntatt hovedhuset tegnet inn. I 1875 ser vi at han bor i Møllerstua sammen med Kristian Andreassen, senere skrevet Andresen. Han var gift med Ingeborg Andersdatter.

Kristian og Ingeborg fikk mange barn, blant dem Alfred, Olaf, Ida og

I 1915 så det slik ut når vi skuet ut over området hvor idrettsplassen senere kom. Sætrejordene, låven på Nordre Nedre Sætre i forgrunnen sammen med hovedbygningen på Fagerås som ennå står ved Oasen Hageland. Som vi ser, var Gjersjøen større den gang. Oversvømmelser på Gamle Mossevei ble forhindret ved at man senket vannstanden 2 meter, og "vårt" område ble slik det er i dag.

Asta. I 1894 døde Kristian Svendsen og testamenterte Nedre Sætre med Møllerstua til Ingeborg Andresen. Nedre Sætre skog, den som senere er kalt Øvreskogen, ble tillagt Sætrebråten.

Asta giftet seg med Hans Hansen og bosatte seg på eiendommen Lund i Bjerkeveien. De fikk en stor barneflokk - bl.a. Ingvald (som var ordfører i Oppegård fra 1946 til 1951), Arnholt (motstandsmannen som er omtalt annet sted i denne beretningen), og Helge (som var en av de sentrale forkjemperne for etablering av et Samfunnshus på Oppegård).

Ida giftet seg med Karl Engebretsen. De fikk en stor barneflokk der alle etter hvert engasjerte seg i sosial og kulturell utvikling av nærsamfunnet gjennom foreningsvirksomhet, blant annet som korsangere.

Alfred giftet seg med Ragna Pettersen fra husmannsplassen Rødkilden ved gården Sjødal på Svartskog. Også de stiftet en tallrik familie med stort sosialt engasjement.

Alfred og Karl var representanter for Oppegård i sognestyret på Nesodden og sto sentralt i arbeidet med å skape en politisk arbeiderbevegelse i Oppe-

gård. Fra kilder i Nesodden vet vi at dette var medvirkende til at Nesodden gjerne ville bli kvitt Oppegård i 1915.

Fra ett gårdsbruk med noen få plasser, til over 340 eiendommer

I 1880 blir det gamle kvernhuset på Nedre Sætre solgt til enkefru Bredrup. I 1886 overfører hun som nevnt eiendommen Øvre Sætre til sin datter Ambrosie Margrethe Bredrup, som igjen selger til Hans A. Heltorp i 1893.

Nå selges Gulstuen og Sagløkken ut i en fart, og noen år etter Sætre-vold. I 1913 står det store slag da Sætreskogen overdras til "Sætreskog Interessentskab" På dette tidspunktet er Oppegård sogn fortsatt underlagt Nesodden, og noen utbyggingskontroll eksisterer ikke.

Hans Heltorp som vekselvis opererer som gårdbruker, eiendomsmegler, disponent m.m., hadde i 1912 sikret seg den resterende jordvei på Nedre Sætre fra Kristian Andresen, etter at dennes kone Ingeborg døde i 1911. Bortsett fra disse jordene var det nå lite igjen av Øvre Sætre, og i 1918 solgte Hans Heltorp restene til Kristian Horgen for 70 000 kroner. Nå var det jobbetid i landet, og Horgens svoger Lars Østenstad laget straks en utparselleringsplan for Øvre Sætre.

Som nevnt bodde det ikke mange mennesker innen det opprinnelige gnr. 44 ved århundreskiftet. I 1912 - 1913 ble Sætre Skog utparsellert. Det samme skjedd med Fagerås og Durendal (som

ble skilt ut fra Nordre Nedre Sætre) rundt 1915 - 1917. På samme tid ble også deler av Slåbråten utparsellert.

Det meste av dette ble tilrettelagt av landmåler Grøndahl. Han var en anerkjent fagmann og sto bl.a. for utparselleringen av Flaskebekk på Nesodden. Det er derfor ikke så underlig at han ble benyttet av grunneier Heltorp til utparselleringene på Oppegård. Grøndahl, i vindjakke og sixpencilue, gikk rundt i området og stakk ut tomter på 2 - 3 mål hver og tilpasset grensene for disse etter formen på terrenget. Deretter målte han opp tomter og utarbeidet kart med tilhørende tomteareal. I tillegg ble Grøndahl hyret inn som "eiendomsmegler". Det ble rykket inn annonser i Kristiania-avisene hvor det ble bekjentgjort at landmåler Grøndahl treffes der og der, da og da. Folk kom i flokk og følge for å se på de tilbudte parsellene. Landmåleren sto da klar med kartene og orienterte om området. Når potensielle kjøpere fant tomter man kunne tenke seg, henvendte man seg til Grøndahl som oppga prisen på tomten. Hvis dette var noe man kunne tenke seg, tok kjøperen kontakt med grunneier Heltorp som så utarbeidet kjøpekontrakt. Grøndahl fikk provisjon for salget av tomtene. Stort sett var det arbeidsfolk fra Kristiania som kjøpte tomtene. Mange av dem arbeidet ved jernbanen. Lignende utparsellering foregikk også på Kullebund, men her var tomteprisen betydelig høyere enn på Oppegård. Kjøperne var derfor ofte

På dette bildet fra 1910 ser vi tydelig de to hovedforbindelsene vi hadde (og har) med omverdenen, jernbanen og dagens Skiveien. På jordet til høyre kom Greverud Skole i 1921. Veien gikk, som vi ser, gjennom jordbruksområder. Noen trafikkteiling tenkte man vel ikke på den gang, og forurensningen fra trafikken var vel i grunnen bare hestemøkk. Langt borte i veien ser vi Sætrehøgda og midt på bildet i bakgrunnen Høyås i Ski kommune.

funksjonærer, som hadde mulighet for å låne penger i sine pensjonskasser, en mulighet arbeiderne ikke hadde. I første omgang hadde langt fra alle noen umiddelbare planer om å bebygge tomtene, men etter hvert som første verdenskrig nærmet seg, fikk mange problemer med en dramatisk inflasjon og dermed sine boliger i Kristiania. Mange valgte derfor å flytte og bosette seg provisorisk på sine nykjøpte tomter på Oppegård.

Kopier av kart som ble utarbeidet på grunnlag av Grøndahls kart fra den tiden viser at de 30 bruksnummerene som gjengis i matrikkelen for 1903, har

øket til over 340 bruksnummer i tiden rundt første verdenskrig. Det dreier seg altså om en dramatisk oppsplitting i løpet av noen ganske få år. I forkant av denne perioden ble altså Oppegård Vel stiftet.

Hovedferdselsåre fra gammelt av

I dag er vårt lokalområde, altså den gamle Sætre-gården, preget av en tungt belastet Europavei på østsiden, en nesten like tungt belastet riksvei (152) gjennom området og dobbeltsporet jernbane som også deler området i to. Disse ferdsselsårene har i hele vellets historie spilt en viktig rolle - til både

bekymring og glede. Og slik har det vært, som vi skal se, til "alle" tider.

Veiholderen på Sætre hadde en viktig oppgave. Han hadde ansvaret for veiholdet fra Sætrebekken til grensbekken mot Østre Greverud, en strekning på omtrent 1300 meter. Dessuten måtte han vår og høst holde et spesielt øye med isveien mellom Korselva og Holennebba. Her har mange gått gjennom isen i årenes løp. Den sikre, trange passasjen mot land måtte merkes med grankvister, og dette hvilte på brukeren av Sætre. Sætres beliggenhet var derfor ikke tilfeldig valgt. Kan hende var den første veiholderen en av sønnene til høvdingen på Fløysbonn. Både far og sønn hadde i så fall ridd og gått mange ganger forbi det sted hvor man "satte seg ned".

Oldtidsveien ble også kalt "den gamle Kongevei". Den kom fra Bohuslän gjennom Østfold, passerte Nordby og Nøstvedtskogen og utløpet av Dalsbekken før den gikk videre opp kneika nedenfor Haugbro - akkurat som i dag - og over Sætrebekken.

Navnet Haugbro forteller at det her har vært en hvelvet stenbro en gang i tiden. Kryper man under dagens brodekke - med fare for eget liv - kan man fortsatt se fundamentene til hvelvbroen, som også ble kalt "høybro".

Vel over Sætrebekken gikk veien rett mot nord 60-70 meter, fortsatt i oppoverbakke, før den dreide mot vest og flatet ut. På venstre hånd lå det en årsikker brønn til trøst for så vel hest og rytter som for vandringsmenn. Her lå gården Sætre. Utsikten over Gjersjøen var praktfull, og foran de veifarende lå

Kirkeveien fulgte nedre del av Fageråsveien, gjennom eiendommen nr 13 Nordre Fagerås, og fortsatte i bro over Greverudbekken. Her er Astrid Fyrileiv med sønnen Håvard på armen og datteren Frøydis ved siden. Veien gikk over broen og videre langs søkket mot venstre i bildet fram til skogkanten hvor den tok ned til venstre mot Hølen. Like ovenfor broen, hvor bekken var bred og rolig, var det vadested. Bildet er fra 1949.

nå en rast, det vil si en gammel norsk mil, uten særlige kneiker og stort sett på tørr fjellgrunn inn til Ljabro. Denne strekningen ble kalt "Hellerasten".

En annen gammel vei som var i bruk helt frem til ca. 1920, var Kirkeveien fra Greverud til Bålerud. Den gikk fra Sætre, over broen over Greverudbekken ved enden av nåværende Fageråsveien, ned langs nordsiden av bekken, over Holen og til Flåtestad, med båt derfra til Kurud på vestsiden av sundet, gjennom Kurud, Kirkeleet og Rytterkleiva og frem til sognekirken på Oppegård på Svartskog. Dette var, og er, offentlig vei. Sognet hadde plikt til å holde farbar vei til kirke og dette var eneste vei frem til kirke, inn til interimskirken i Solveien ble etablert i 1922. En viktig begrunnelse for etableringen av denne løsningen, var at sognet skulle slippe utgiftene til vedlikehold av Kirkeveien. Men mange hadde graver å stelle ved sognekirken og dermed et behov for å bruke den gamle kirkeveien.

Historien om veien er imidlertid langt eldre. Mellom Flåtestad og Kurud var det også fra gammel tid fergested med robåt og flåte som ble trukket over sundet. Restene etter denne virksomheten er synlige den dag i dag på begge sider, og "ropestuen" på Kurudsiden står fremdeles. Funnet av en stokkbåt i 2006, den første i Follo, er en bekreftelse på at sundet har hatt betydning for ferdselen lenge før det ble del av en kirkevei, og trolig har denne veien vært brukt like lenge som Old-

tidsveien over Sætre, i over 3000 år. Det er umistelige verdier som ligger i en slik vei-historie. Men det har lenge stått strid om denne veien. Som eksempel på dette kunne man den 30. juni 1926 lese følgende inserat i Østlandets Blad: *"Fra Oppegaard*

I den senere tid har det vært atskillig opphisselse her i bygden angående en gangsti, som grundeieren vil hindre folk i at passere. Det ser ut til at han vil ha den helt væk.

Stien eller veien har imidlertid vært benyttet saa langt tilbake som gamle folk kan huske og vist enda lengre. Det er en gammel kirkevei fra Sætre Gaard over Greverud elv til Flaatestad. Videre maatte man ro over Gjersjøen til Kurud og saa gaa oppgjennom skogen til Oppegaard kirke. Veien har vært benyttet og benyttes fremdeles av skolebarn, konfirmanter, kirkegjengere osv. Flaatestadhytten ble for en del aar siden nedrevet og kloppen over elven borttatt. For en tid siden la en del interesserte en ny klop eller bro over elven igjen, men grunneier var straks ferdig og tok den væk en søndag formiddag. I stedet ble folk møtt av et piggrågjerde og maa gaa lange omveie og misnøyen er meget stor. Lengre oppe i elven har grunneier sat opp en grind som holdes laast. Det er paa veien til ham. Naa er "mannen med nøklene" det alminnelige samtaleemnet i kretsen, og det maa vistnok baade lensmann og prest til for aa løse denne gordiske knute.

- en tilskuer"

Oppegård Station 1910. Den første stasjonen i Oppegård Kommune. Betjeningen står på plattformen klar til service. Til venstre på bildet har vi stillverkhuset. Herfra sørget betjeningen for å sveive ned og opp bommene ved jernbaneovergangen lenger nord.. Stasjonen var betjent fra opprettelsen i 1878 til 1983 da den siste stasjonsmesteren gikk av.

Jernbanen var en viktig årsak til dannelsen av Oppegård Vel

Det var imidlertid jernbanen som ble den viktigste forbindelseslinjen til Kristiania for Oppegård-beboerne. I et intervju Østlandets Blad hadde med Emil Hansen 10. mars 1958 forteller han: "Jernbanen kom først til bygda i 1878 og på lokalstrekningen var det kun Kristiania, Bekkelaget, Ljan og Oppegård stasjon. Stoppstedet Kullebunden kom først 1894. Emil Hansen har hørt sin far (stasjonsmester Olaus Hansen) fortelle om den gang det første toget kom til Oppegård. Det var den 6. desember 1878. Det var bare jernbanetjenestemenn som var med toget. De skulle overta de forskjellige

stasjonene langs linjen. Ved Oppegård stasjon skulle en ingeniør ta imot toget og pøse det inn på et sidespor, men toget klarte ikke å bremse opp og kjørte rett i fjellveggen. En jernbanemann ble drept og flere skadet. 17 vogner ble mer eller mindre vrak. Det fortelles at stasjonsmesteren hadde ved til ounsfyring i 3 år senere."

Sognestyret søkte i 1877 Norges Jernbaner om at det måtte bli anlagt et stoppsted ved Kullebunden. Dette skjedde trolig i forbindelse med planleggingen av jernbanetraseer sydover fra Kristiania. Linjevalget ble i alle fall diskutert i forbindelse med behandlingen av Stortingsproposisjon nr. 64 i 1874. men dette endte altså med

at Oppegård ble valgt som stasjonssted med tilhørende sidespor. Årsaken til lokaliseringen var av militærstrategiske grunner. Ved Sætre skanse var sven-skene stoppet forrige gang de rykket mot Oslo i 1716. Her kunne nå godsvogner med 40 mann eller åtte hester samt 7,5 cm feltkanoner lastes av i høyt tempo for å besette Sætreposisjonen i tilfelle krig.

I 1908 hadde altså Oppegård hatt jernbanestasjon i 20 år. På Kullebunden ble det stoppested i 1894-95 og stasjonen kom i først i 1912. For å få et inntrykk av togforbindelsen på den tiden kan vi ta utgangspunkt i rutetabelen for Smålensbanens vestre linje per 1. oktober 1907. Da hadde Oppegård fem avganger retning Kristiania. Kullebunden hadde én fast avgang til Kristiania. I tillegg stoppet tre andre tog på signal. Fra Kristiania hadde Oppegård 7 ankomster. Kullebunden hadde ett ordinært stopp fra Kristiania, mens fire andre tog stoppet på signal.

Etableringen av Selskapet Oppegaard og Kullebund Vel

"Søndag 16. februar 1908 holdtes, efter indbydelse av endel interesserte damer og herrer bosatte ved Kullebund og Oppegaard et massemøte til drøftelse av hva der kunne gjøres for at utvirke en bedre togforbindelse mellem nevnte stationer og Christiania." Slik innledes protokollen fra det møtet som danner starten for Oppegård Vel. Det sentrale temaet for de fremmøtte var altså tog-

forbindelsen til hovedstaden. I protokollen fra møtet fremgår det at det også tidligere hadde vært et massemøte med samme tema. På dette møtet ble det valgt en deputasjon bestående av herrene Einar Knutssøn, H. A. Heltorp og Karl Engebretsen fra Oppegaard samt Th. Thuesen og Th. Hansen fra Kullebund. Disse fem hadde formulert et forslag som så var overbrakt driftsbestyrer Aas i Norges jernbaner. Knutssøn informerte de fremmøtte om at dette initiativet hadde møtt kritikk fra Nordstrand, som førte til at *"der ingen forbedring ville bli iverksatt"*. Bekkelaget og Ljan hadde allerede stasjoner og det kan jo tenkes at beboere på Nordstrand også hadde visse stasjonsønsker.

Etter en del debatt besluttet forsamlingen å stifte en forening til å ivareta sine interesser. Til å etablere en slik forening, ble følgende valgt: Direktør Oldenborg, agent H.A. Heltorp og gartner Knutssøn, alle fra Oppegaard. Fra Kullebund ble valgt gaardbruker Th. Hansen og fru Laumann. Som vararepresentanter ble valgt B. Skjerven fra Oppegaard og Th. Thuesen fra Kullebund. Det ble overlatt til den valgte bestyrelsen selv å velge formann.

Forsamlingen besluttet at foreningens navn skulle være Selskapet Oppegaard og Kullebunds Vel. Bestyrelsen fikk i oppdrag å utarbeide forslag til lover. Under møtet innløp det en meddelelse om at det allerede dagen etter skulle *"avholdes ny konferance på driftsbestyrer Aas' kontor"*. Man anså det natur-

lig at Knutssøn representerte forsamlingen siden han nylig hadde hatt møte med driftsbestyreren. Etter at møtet var hevet ”tilbragtes en hyggelig aften med dans og forskjellig underholdning.”

Hvorfor ble velselskapet stiftet og hvem var stifterne?

Vel-tanken skjøt fart på slutten av 1800-tallet. Det Kgl. Selskap for Norges Vel ble stiftet i 1809 og har hele tiden vært en drivkraft i utviklingen av livskraftige lokalsamfunn. Oslo Byes Vel ble stiftet i 1811 for å ivareta lokalmiljøet i hovedstaden. Bekkelaget, Nordstrand og Ljan hadde allerede etablert sine respektive velselskaper. Veltanken var altså neppe fremmed for folk på Oppegård. I tillegg hadde man året før etablert et idrettslag.

Stifterne og etter hvert de andre sentrale personene i velselskapet var alle betydelige grunneier og næringsdrivende fra henholdsvis Oppegård og Kullebunden. I Norges Matrikkel per 1. april 1903, finner vi de fleste navnene igjen. Det dreier seg om følgende syv grunneiere:

Hans Heltorp, hvis kone Malene Heltorp står i 1903 oppført som eier av følgende bruksnummer, av gnr. 44: 6 (Kvernhuset), 7 (Sætre øvre), 8 (Sætre sag) og 12, 13, 14, 15, 16 (samtlige Sætre øvre). Ekteparet Heltorp eide etter hvert omtrent halvparten av Sætre-gården, gnr. 44. Heltorp var fra Skjeberg i Østfold. I tillegg til å eie eiendommer i Oppegård drev han kurasjeforretning

i Kristiania, hvor han solgte høy og for til hester. Han eksporterte også høy og for til London. Heltorp var også med å stifte Oppegård Idrettslag i 1907 og var lagets første nestformann. I 1917 flyttet han til Sverige. Her kjøpte han en stor herregård på over 3600 mål på Hammarö, sør for Karlstad. Han døde i 1931. I forbindelse med etableringen av det nye boligfeltet øverst i Sætreskogen fikk en av de nye veiene navnet Hans Heltorps vei.

Theodor Hansen står i matrikkelen oppført som eier av følgende bruksnummer (av gnr. 40): 1 (Kullebunden), 8 (Cummo), 12 (Solheim) og 16 (Trudvang). Han overtok Ormerud gård da faren døde og giftet seg i 1871 med enken etter Torer Syvertsen, Christine Anette Christiansdatter, som var eier av Kullebund gård. Han var, i likhet med Hans Heltorp, en betydelig grunneier. Theodor Hansen var utdannet typograf fra Tyskland og var medeier i firmaet Hansen & Skotvedt, Christiania (stiftet i 1906) frem til 1916.

Einar Knutssøn står oppført som eier av bnr. 30 (Fagerås) der han anla og drev gartneri. Knutssøn hadde også vært med og stiftet Oppegård Idrettslag og var idrettslagets første formann. Knutssøn flyttet til Danmark i 1909.

J. E. Oldenburg står oppført som grosserer i matrikkelen og eier og beboer av bnr. 20 (Solheim) og eier av bnr. 21 (Sætre skog).

Olaus Hansen kom fra Biri til Oppegård 1878 som ekspeditør og tele-

grafist til den nyopprettede Oppegård stasjon. Han var gift med Mathea Børresdatter Klomsten fra Biri. Hansen kjøpte Sætrehøiden, "Høgda" i 1883. Her drev hans mor kolonial og bakeri under hans sønns navn, Emil Hansen. Olaus Hansen ble utnevnt til stasjonsmester i 1903. Han var det første æresmedlemmet i Oppegård Vel. I forbindelse med etableringen av det nye boligfeltet øverst i Sætreskogen ble en av de nye veiene der oppkalt etter Olaus Hansen.

Wilhelm Sigvard Hjort Dietrichson var sekretær i Norsk Landmandsforbund (som fra 1922 antok navnet Norges Bondelag). Han hadde tidligere vært kontrollassistent og landbrukslærer i Østfold, frømegler i Felleskjøpet og redaktør av landbruksbladet "Frøi". Han kjøpte plassen Myrvold som lå under Vestre Greverud. Dietrichson var varamann til herredsstyret fra 1917 til 1919 og representerte senere Senterpartiet på Stortinget i perioden 1919-1921.

Gårdbruker Bernhard Skjerven kom fra Lommedalen og giftet seg til Vestre Greverud. Han var medlem av herredsstyret i perioden 1917 - 19.

I tillegg kommer følgende tre næringsdrivende som alle var sentrale personer i vårt lokalområde i vellets første år:

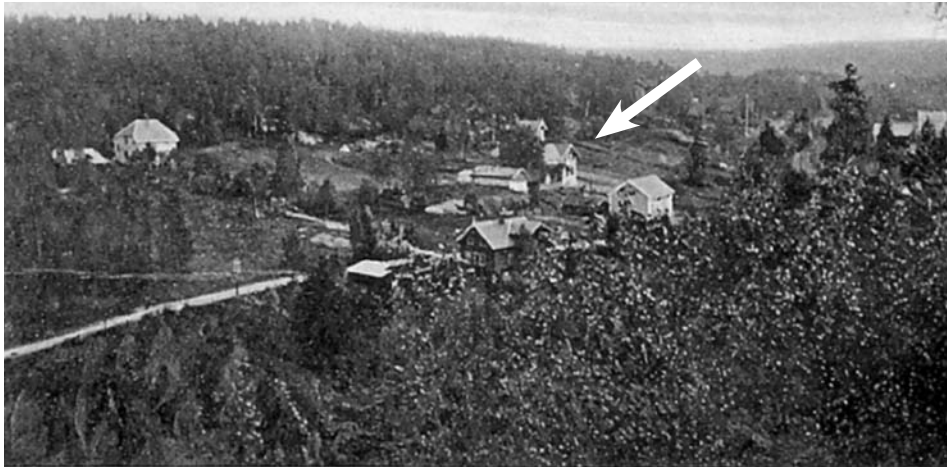
Ansteen Hokholt kom fra Nesodden og slo seg ned på Oppegård som byggmester, vindusfabrikant og etter hvert kjøpmann. Hokholt satt i kom-

munestyret for Den upolitiske liste fra 1920 til 1922 og fra 1926 til 1928, da for De borgelige partiers fellesliste. Han var varamann i perioden 1923-25. Han startet landhandel og pølsemakeri i 1913 og overtok også Oppegaard trævarefabrik i 1920. Fabrikken brant i 1923. Ansteen Hokholt var vellets andre æresmedlem.

Alfred Sætre var født på Møllerstua i 1875. Han ble håndverker og drev som tømmermester og byggmester. Han var medlem av sognestyret på Nesodden og det første herredsstyret i Oppegård fra 1915 til 1916 og for øvrig en meget aktiv foreningsmann. Han var æresmedlem i Oppegård Vel.

Karl Engebretsen var svoger av Alfred Sætre. Han var også håndverker og drev som tømmermester og byggmester på Oppegård. Som sin svoger var han også medlem av sognestyret og det første herredsstyret fra 1915 til 1916. Han var aktiv i Indremisjonsvirksomhet og en pådriver for å få etablert interimskirken på Oppegård.

Et vel var et "selskap", ikke en forening eller et lag. I de første styreprotokollene er terminologien helt klar her. Et velselskap utgjorde et interessefelleskap, gjerne et lokalt bo- eller eierfelleskap. De fleste vel hadde sin rot i det voksende industrisamfunnet som medførte tilstrømning til byene og tettstedene, gjerne i forbindelse med utbygging av dampskips- eller jernbanetrafikken og ved anleggingen av de nye "chausseene".

Kongeveien skjærer gjennom dette bildet som er fra ca 1920. Vi gjenkjenner de to nærmeste husene som ennå står der i dag. Pilen peker på den første Greverud skole (bygget i 1910 og revet i 1922), og vi aner så vidt jernbanen og litt av bebyggelsen i stasjonsområdet til høyre. Sætreskog er fremdeles en skau. I dag ser vi ikke skogen for bare hus. (Se kart side 50).

I de tidligere jubileumsberetningene for Oppegård Vel blir man slått av hvor lite omstendighetene rundt stiftelsen er omtalt. I dag spør vi oss: Hvem var stifterne og hva sto de for? Hvilke interesser representerte de? I et hundreårsperspektiv kan vi våge å vurdere også de sosiale og økonomiske sidene av velvirksomheten.

Utparselleringen en viktig årsak til vel-etableringen?

I Eivind Barcas Oppegård kommunes historie leser vi at *"bebyggelsen rundt Kolbotn og Oppegård var glissen og spredt ved århundreskiftet. Sætreskogen hadde sitt navn med rette, det var tett skog fra Sætre forbi jernbanestasjonen og oppover til Slåbråten."* Det heter videre: *"Før århundreskiftet kan vel forholdene her sies å ha vært i høy*

grad underutviklet. Bortsett fra noen få bønder besto befolkningen av husmenn og deres barn samt tjenestefolk."

Stillstanden i området ble brutt ved århundreskiftet ved at det ble satt i gang storhugst i Vevelstad- og Ingierskogene. Sammen med isskjæring på Tussetjern førte dette til en økt aktivitet. Som det innledningsvis ble beskrevet om Sætrgården, skiftet store deler av de tradisjonelle jordbrukseiendommene i distriktet eiere. De nye eierne så tegnene i tiden, fortjenesten skulle komme fra salg av byggetomt, ikke fra det eiendommen ga som jord- og skogbruk. Den tiden hvor de tradisjonelle eierne av gårdsbruk satte sin ære i å overlate gården mest mulig intakt og veldrevet til sine etterkommere, var slutt. I den nye tid var det penger i å selge, ikke i å bevare.

Det er naturlig å se etableringen av

det felles velselskapet i lys av dette, og de generelle samfunnsendringene i landet som var preget av en sterk økonomisk vekst. Historien viser at man nå sto foran en omfattende utparsellering og salg av tomter i området. Det er vel neppe urimelig å anta at en viktig drivkraft bak etableringen av et velselskap, var ønsket om å legge forholdene best mulig til rette for tomtesalg: Arbeide for bedre jernbaneforbindelse, og kanskje felles markedsføring?

I selskapets lover lyder paragraf 1: *"Selskapet der bestaar av eiendomsbesiddere og beboere i Oppegaard og tilgrensende distrikter har til formaal at ivareta disses interesser."* Og medlemmene var i første rekke nettopp eiendomsbesittere og næringsdrivende. Man kan derfor tenke seg at etableringen av et velselskap først og fremst skulle tjene deres interesser. God jernbaneforbindelse til og fra Kristiania var åpenbart en viktig forutsetning.

I Eivind Barcas Kommunehistorie kan vi lese: *"På Oppegård foregikk utparselleringen av Sætrebråten og Sætreskogen nesten eksplosjonsartet i årene 1910 - 1913. Over 300 tomter ble utparsellert, og prisen pr. tomt var 3 - 400 kroner, hver tomt var gjerne på 2 - 3 mål. Kravene til veier var små, det fantes ikke kloakk, kjøperne tenkte kun på sommersteder. Noen fastboende ble det likevel etter hvert, og folketallet økte."* Lignende ekspansjon fant sted lenger nord i kommunen også. Det heter videre i Barcas Kommunehistorie: *"Idyllen varte ikke så*

lenge. Husnøden i Kristiania tvang flere og flere familier til å slå seg til her ute for godt. De midlertidige hyttene ble permanente boliger, og kravene melder seg."

Grunneierne som solgte parseller på Oppegård var i hovedsak personer uten røtter i distriktet; de hadde kjøpt opp grunn, ikke for å drive jordbruk, men for å tjene penger på salg av tomter. Det er ikke kjent hvem som tok initiativet til stiftelsen av selskapet. Det er nærliggende å tro at de to største grunneierne, Theodor Hansen og Hans Heltorp, hadde "snakket sammen" - og funnet ut at de hadde felles interesser, og at et "velselskab" kunne være en passende samarbeidsform. Theodor Hansen var største grunneier øst for Gjersjøen nordøst i sognet etter Ingier, og på Oppegaard hadde familien Heltorp kontroll over, og eide en betydelig del av Sætre. Kjøperne av de utparsellerte tomtene ville først og fremst være folk som arbeidet i eller nær Kristiania, og en brukbar jernbaneforbindelse ville være avgjørende for salget av eiendommer.

I Oppegårds 50-års historie antydes en tomtepris på ca. 150 kroner per mål. I Bjørn Kihl Bøtkers Oppegårds skolehistorie refereres et vedtak i skolestyret i 1909 om å kjøpe en tomt på Sætrebråten til kr 350,- per mål. På neste møte i skolestyret omtales et tilbud fra saksfører Finn Erichsen om skoletomt: "3 maal jord til skoletomt dog ikke under kr 400 pr. maal". Og for å gi en tredje prisreferanse, kan vi sitere fra velprotokollen om kjøp av tomt i 1914: *"Styret*

indstiller at der fattes beslutning om at indkjøpe tomt no. 20a, ca 2 maal av Sætreskogs kompleks efter en pris av kr. 1000". Altså til kr 500 per mål.

Eivind Barca antyder en tomtestørrelse på 2 - 3 mål på de utparsellerte eiendommene. Dersom vi tar utgangspunkt i en antatt gjennomsnittspris på kr 300 per mål, ender tomteprisene på anslagsvis 750 kroner. De før nevnte reguleringskart til landmåler Grøndahl fra 1917 omfatter ca. 360 parseller. Den samlede verdien beløper seg til kr 270 000. Dersom vi baserer oss på økningen i konsumprisindeksen fram til i dag, ville dette dreiet seg om ca. 12 mill. kroner. Men når vi vet at tomter i dette området i dag omsettes for 1 mill. kroner per mål (riktignok inkl. vei, vann og kloakk), sier det noe om de verdiene det dreiet seg om. Det var noen få grunneiere som sto for dette omfattende tomtsalget, og det var de samme personene som sto sentralt i stiftelsen av det nye velselskapet.

Som vi senere skal se ble Sætreskogens Nybyggerforening (senere Sætreskog Vel) stiftet kort tid etter utparselleringsboomen. De fant åpenbart ut at de hadde andre interesser enn det etablerte velselskapet: Savnet av fremkommelige veier, kloakken (fra naboen) som man kunne risikere å få rett i brønnen sin eller i nærmeste veigrøft, manglende skikkelig skoletilbud, ikke noe forsamlingslokale, ingen kirke var nok viktige årsaker til den avstanden som eksisterte mellom de to velforenin-

gene i flere tiår. Medlemmene besto av de som hadde kjøpt parseller, og opparbeidelse av veier eller annen infrastruktur var noe tomteselgerne ikke så på som sin oppgave. Det fantes heller ikke noe kommunalt apparat for slikt. Mange "nybyggere" følte seg nok rett og slett lurt. I tillegg var det trolig mer generelle sosiale forskjeller som skilte. Først i 1947 ble de to velforeningene enige om å gå sammen. Da var de av stifterne som hadde tjent på utparselleringen i Oppegård borte eller hadde mistet sin innflytelse, og interessene i begge foreninger var nokså like.

Velselskapet kommer i gang

Mandag 27. juli 1908 ble det første bestyrelsesmøtet i det nyetablerte velselskapet avholdt. Hele det nyvalgte styret møtte, med unntak av fru Laumann. I hennes sted møtte herr Christiansen "*på varamandens oppfordring*", som det heter i protokollen fra møtet. Hans A. Heltorp ble valgt til formann. Nestformann ble Th. Hansen. Einar Knutsen ble valgt til sekretær og kasserer. Med andre ord, de to største grunneierne i området tok ledelsen.

Hovedsaken på dette konstituerende møtet var å formulere forslag til lover for vellet. I paragraf 1, som ble enstemmig vedtatt, heter det: "*Selskapet der består av eiendomsbesiddere og beboere i Oppegaard og tilgrensende distrikter har til formaal at ivareta disses interesser.*" Kullebund ble med andre ord omtalt som tilgrensende distrikter

til Oppegård. I medlemskontingent betales *"ordinært av eiendomsbesidere kr 2,- og av øvrige medlemmer kr 1,- aarlig."*

Den 22. august møttes bestyrelsen igjen. Etter å ha foretatt enkelte mindre endringer i forslaget til nye lover, besluttet man at disse skal *"mangfoldiggjøres og tilstilles de inntegnede medlemmer"* sammen med innkalling til generalforsamling.

Velselskapets første generalforsamling

Søndag 30. august 1908 kl. 17.30 ble det holdt generalforsamling i snekker Hagens hus på Oppegård. Dette er samme hus som fikk navnet Hagens Café i Slåbråtvein 4. Det lå på eiendommen "Hasle" i den såkalte Hagensbakken - nederst i Slåbråtveien. I mange år var dette det eneste møtested på Oppegård.

Formannen Hans A. Heltope ønsket de øvrige 20 herrer velkommen og oppfordret sekretær Einar Knutsson til å lese opp *"de til dato oppsatte protokoller der ingen bemerkninger foranledigede."* Det innledende tema var togrutene. Deretter gikk man over til å behandle de foreslåtte lovene. Stort sett ble forslagene vedtatt uten endringer, men under § 7, ble det vedtatt en endring: *"Paa møter angaaende lokale saker har kun vedkommende distrikts medlemmer stemmeret."*

Tilslutt ble O. Hansen og O. Borge valgt til selskapets revisorer og besty-

relsen ble "bemyndiget" til å undertegne generalforsamlingsprotokollen.

Jernbaneforbindelsen er fortsatt viktigste sak

Bestyrelsesmøtet 29. november 1908 vedtok en "andragelse" til Statsbanene om forbedret lokaltrafikk fra 1. mai 1909. Som begrunnelse pekte man på at det på Kullebund er solgt 21 eiendommer som skal bebygges i nær fremtid. I Oppegaard-distriktet ønsket man å avholde et eget møte vedr. belysning m.v. Dessuten diskuterte man behovet for en tunnel eller trapp opp til stasjonen samt behovet for å få erstattet bommene med en bro over jernbanen. I protokollen betegnes dette møtet som et "distriktsmøte". Der refereres det at man har innkjøpt lykt til stasjonen. Prisen er kr 7,05. Dessuten ble det inngått avtale med stasjonsbetjent Mikkelsen om at han, for kr 10 i vinterhalvåret, skal tenne og pleie lykten samt holde trappen til stasjonen ren. Jensrud foreslo å anskaffe enda en lykt, plassert ved fru Eriksens bjerkehage nord for stasjonen. Forslaget ble vedtatt.

Bestyrelsesmøtet 26. juni 1909 diskuterte først det reviderte regnskapet. Deretter vedtok man å innkalle til generalforsamling i juli. *"Der skal der bl.a. velges ny bestyrelse på tre medlemmer, hvorav én fordi gartner Knutsson har flyttet"*, de to andre iflg. vedtektene. Einar Knutsson måtte gi opp gartneridriften på Fagerås og flyttet til Danmark.

Oppegård Station i 1909. Stasjonsmester Olaus Hansen poserer stolt foran inngangen. På benken til høyre sitter hans sønner Einar og Reinholdt. Olaus Hansen var det første æresmedlemmet i Oppegård Vel.

Generalforsamlingen holdes 4. juli 1909 på Kullebund skole. 16 medlemmer er til stede. Protokoll for det forløpne år blir godkjent. Ingen hadde heller bemerkninger til det fremlagte regnskapet. Direktør Oldenburg og Hans A. Heltorp gjenvelges til bestyrelsen. Th. Hansen, Kullebund er ikke på valg. Fru Laumann har gitt beskjed om at hun ønsker seg fritatt som medlem av bestyrelsen. Som nytt medlem for henne velges enstemmig sekretær Wyller, Kullebund. Ved særskilt valg ble stasjonsmester O. Hansen valgt som medlem av bestyrelsen med *"forpligtelse at forrette som kasserer og sekretær i stedet for herr Knutssøn, som der havde flyttet fra stedet."* Som vararenn valgte gaardbruker B. Skjerven og, i stedet for her Thuesen *"der frabad seg gjenvalg"*, valgte fullmektig O.

Christiansen, Kullebund. Begge ble valgt enstemmig. Generalforsamlingen anmodet bestyrelsen om å henvende seg til poststyrelsen og anmode om at posten til Kullebund og Oppegaard måtte bli ekspedert med et aftentog, slik at beboerne kunne få sine aviser samme dag som de utkommer. Dette er naturligvis viktig for et lokalsamfunn under utvikling.

Den 3. desember 1909 holdtes det bestyrelsesmøte hos herr sekretær Wyller på Kullebundbraaten. Hans A. Heltorp valgte til formann og til kasserer og sekretær valgte O. Hansen. Nestformann Th. Hansen var ikke på valg.

Oppegaard og Kullebunden skiller lag

Det neste bestyrelsesmøtet ble et skjellsettende møte. Det fant sted søndag

1. mai 1910. Samtlige medlemmer av bestyrelsen møtte. Første sak gjaldt en skrivelse til Tilsynskomiteen for Smaalensbanen. Neste sak ble fremmet av herrene Wyller og Hansen fra Kullebund. De foreslo at *"fra 1. mai 1910 oppløses Selskapet Oppegaard og Kullebund Vel. Fra samme dato deles nevnte selskap i to, nemlig Selskapet Oppegaard Vel og Selskapet Kullebund Vel"*. Det var altså representantene fra Kullebunden som tok initiativ til delingen av det felles vel. På dette tidspunktet hadde jernbanen kun et stoppested på Kullebunden. Behovet for å få etablert en jernbanestasjon der var opplagt viktig. Også på Kullebunden var det store eiendommer som man planla å utparsellere og regelmessig jernbaneforbindelse var minst like viktig her som på Oppegård.

Kassebeholdningen ble foreslått delt mellom de to nye foreningene i forhold til innbetalt kontingent. Man vedtok å innkalle til generalforsamling i juni - om mulig i "Greverud skolehus" - altså på gamle Greverud skole.

Det holdtes nytt bestyrelsesmøte søndag 29. mai. De tilstedeværende var direktør Oldenburg, formannen Hans A. Heltorp og sekretæren O. Hansen

- altså kun de tre styrerepresentantene som kommer fra Oppegård. Første post var fremlegging av revidert regnskap for den felles velforeningen. Kontingentfordelingen var som vist i egen ramme nederst på siden.

I det felles velselskapets vedtekter § 2 het det som nevnt: *"I medlemskontingent betales ordinært av eiendomsbesiddere kr 2,- og av de øvrige medlemmer kr 1,- aarlig."* Som vi ser hadde Oppegårds "eiendomsbesiddere" 20 medlemmer mens 7 var oppført som "øvrige" medlemmer.

Generalforsamling ble holdt lørdag 4. juni 1910 på "Oppegaard station". Forslaget om detaljene vedr. delingen av "Selskapet Oppegaard og Kullebunds Vel" ble enstemmig vedtatt. Deretter delte forsamlingen seg for å velge hver sin komité som skal forberede dannelsen av de to nye foreningene. En av fellesforeningens revisorer, lærer Ole Borge, ble valgt sammen med Hans Heltorp og J. E. Oldenburg til en komité som skulle forestå dannelsen av Oppegaard Vel.

Samværet mellom Oppegaard og Kullebund var altså kortvarig - knappe halvannet år. Årsaken til at representantene fra Kullebund ønsket å etablere sitt eget "velselskap", var nok for å

Fra Oppegaard, 20 medlemmer á kr 2,- og 7 medlemmer á kr 1,-:	kr 47,-
Fra Kullebund, 6 medlemmer á kr 2,- og 3 medlemmer á kr 1,-:	kr 15,-
= Sum	kr 62,-

Det første styret i Selskapet Oppegaard Vel. Fra venstre: Hans Heltorp, vellets første formann. Wilhelm Dietrichson, nestformann. Ole Borge, sekretær og kasserer. Fotoene er utlånt fra hhv. vellets møterom på Grendehuset, Stortingsarkivet og fra Kari Borge Norheim.

kunne ivareta sine lokale interesser på en bedre måte. Det faktum at Oppegård for lengst hadde fått sin jernbanestasjon mens Kullebund fortsatt bare var et stoppested, kan ha vært én årsak. En annen grunn kan ha vært at det også på Kullebund foregikk en omfattende utparsellering, med tilhørende spenninger mellom kjøpere og selgere.

Jernbanetemaet ble en gjenganger i styremøtene for Oppegaard Vel i mange år fremover. Det samme var sikkert også tilfelle for Kullebund Vel. De to velselskapene hadde også bl.a. felles møter for å gjøre ulike fremstøt overfor Statsbanene. Vellene var også høringsinstans for jernbanen i forbindelse med ruteendringer.

Som eksempel kan nevnes at på styremøte 14. juni 1914 ble det vedtatt å ta kontakt med de fem velselskapene Bekkelaget, Nordstrand, Ljan, Kullebund

og Ski med forespørsel om at man i fellesskap skulle henvende seg til "statsmyndighetene" (Regjering og Storting) "med forestilling om at det projekterede dobbeltspor til Ski blir fremmet hurtigst mulig". Dette fikk senere tilslutning fra de andre velselskapene.

1910 – 1914

De første oppgavene

Selskapet Oppegaard Vel dannes

Mandag 5. september 1910 møttes komiteen bestående av Borge, Oldenborg og Heltorp for å forberede dannelsen av det lokale velselskapet. Man foretok mindre justeringer av lovene og innkalte til konstituerende generalforsamling den 25. september.

Søndag 25. september kl. 6 eftm. avholdtes generalforsamlingen på gamle

Greverud skole. 10 medlemmer var til stede. Komiteens forslag til nye lover ble vedtatt med kun den endring at det valgtes én revisor i stedet for to. Valget ga følgende resultat: Hans A. Helthrop formann, redaktør Dietrichson nestformann og Ole Borge ble valgt til sekretær og kasserer. Dermed var det vi i dag kjenner som Oppgård Vel stiftet. Ole Hansen Borge var fra Sandsvær ved Kongsberg. Han begynte som lærer ved Kullebund skole i 1899. I 1910 ble han overført til Greverud krets og ble lærer på Greverud skole. Borge døde høsten 1915.

Opplysningsvirksomheten

På generalforsamlingen ble også bestyrelsen bemyndiget til *"at lade opsætte 2 lamper. En ved opgangen til Greverud skole og en ved opgangen til Fjeld under forutsetning av at dhr. K. Barbo og O. Borge besørger tænding og slukning."* Oppsetting av parafinlamper, og etter hvert elektrisk belysning ble en viktig oppgave for velselskapet.

Men like viktig var det åpenbart å drive annen form for opplysningsvirksomhet. Den nye viseformannen, Dietrichson, foreslo at bestyrelsen bemyndiges til å undersøke mulighetene for å danne et arbeiderakademi i forbindelse med Oppgård Vel. Dette ble vedtatt. Ideen om arbeiderakademier hadde sin opprinnelse fra Kristiania Arbeiderakademi som ble stiftet i 1885. Målsettingen var "kunnskap for livet". Folkeopplysningen hadde både en po-

litisk, en økonomisk og en sosial side. Man mente at økt kunnskap ville utvikle egenskaper som sparsomhet, flid og dyktighet. Undervisningen foregikk i form av kurs.

I løpet av vinteren 1911 ble et avholdt to medlemsmøter med slike "oppbyggende" temaer. Det første holdt Dietrichson. Han foredro om Albrect Thaer, leser vi i protokollen. Det må trolig ha dreiet seg om økologisk jordbruk. Det andre foredraget sto "sekretær Haug" for. Hans tema var "Kvindens sociale stilling i hjemmet og samfundet". I sannhet fremtidsrettede temaer.

I uken 20. til 25. februar 1911 ble det avholdt en rekke velkurs i arbeiderakademiets ånd. Temaene som holdt av gress, ender og kalkuner, holdt av kanner, birøkt, husflid, havebruk gjødsling, svineavl ble gjennomgått i løpet av 12 timer fordelt utover uken. Kursene var gratis for velmedlemmene, mens ikke-medlemmer betalte 2 kroner. 35 personer deltok.

Medlemsmøtet 16. desember, på Greverud skole, hadde avgjort et kulturelt preg. Det innledes med musikalsk underholdning av Oppgård Sangforening. Det er første gang vi hører om dette koret.

Medlemsmøtet 14. januar 1914 ble innledet med et foredrag av student Lange med tittelen "Forsvaret". I tillegg holdt Dietrichson et foredrag med et lignende tema. Til slutt var det opplesning ved lærer O. Borge. Kanskje var kveldens tema en refleks av den urolige tiden Europa gikk inn i dette året.

"Gamle Greverud skole" ble oppført og tatt i bruk i 1910, men allerede etter 10 år ble den funnet for liten og nye Greverud skole ble oppført og åpnet i 1921. Den gamle skolen ble revet i 1922 og av materialene ble det bygget lærerbolig på omtrent samme sted, ved Kongeveien like øst for jernbaneundergangen.

Greverud skole

Bjørn Kihl Bødtker har i "Oppegård skoles historie" gitt oss et bilde av denne siden av vår lokalhistorie. Da Kullebunden skole ble bygget i 1868 dekket den hele østre krets, og det var meningen at barna fra Greverudområdet også skulle gå der. Det var imidlertid først i 1907 at planen om en egen skole i "Greverud krets" for alvor kom i gang. Det ble kjøpt en 3 mål stor tomt av eiendommen "Sætrebraaten" - beliggende rett ovenfor den gamle jernbaneundergangen. Skolelokalet ble, som vi allerede har sett, brukt til møtelokale for ulike foreninger om kveldene.

Innbyggertallet i Oppegård var i

kraftig vekst, og man forsto at de nye skolene på Greverud og Kolbotn ikke hadde kapasitet til å ta imot det store barnetallet man ventet i tiden fremover. Fra advokat Finn Erichsen fikk skolestyret i 1915 tilbud om å kjøpe ca. 25 mål av eiendommen Sætrebraaten for 14.000 kroner, og med 6 mot 2 stemmer gikk man inn for kjøpet. Arkitekt E. Erlandsen ble satt til å tegne en ny skole, og i juni 1916 ble tegninger og omkostningsoverslag godkjent og skolen ble tatt i bruk i 1921.

Etter forslag fra ordfører Johnsen ble det den 8. juni 1918 nedsatt "en komite til utredning av spørsmålet angående bygning av nye skoler ved

Den høye pipen er det eneste gjenværende minnet om teglverket som ble etablert på det som i dag fortsatt går under navnet Odlo-bygget (men som ikke var bygget da dette bildet ble tatt). Bygningen foran pipen var Union fargereri. Bygningen til høyre var Ansteen Hokholts trevarefabrikk, hvor bl.a. vinduene til nye Greverud skole ble produsert (brant i 1923) Helt til venstre ses en del av nåværende Greverud skole.

Kullebunden og Greverud samt oprettelse av kommunal middelskole.”

Omkostningsoverslaget beløp seg til kr 441 000. Det omfattet selve skolebygningen, gymnastikksal, vaktmesterbolig og varmeanlegg.

Det var Greverud skole det hastet mest med å få bygget. Nå gjaldt det å skaffe penger, og for en ung og fattig kommune var ikke det så enkelt. Arbeidsledigheten var stor, skatteinntektene tilsvarende lave, og kommunen hadde nok av oppgaver som måtte løses i tillegg - veier, lærerbolig, forsorgsutgifter, lønninger. Finansieringen var et stort problem og kommunen måtte oppta store lån for å få bygget Kolbotn og Greverud skole. Lånet skulle tilbakebetales med vel 37 000 kroner år-

lig i 27 år. Det var helt nødvendig for Oppegård å bygge de to nye skolene. Men nedgangstiden i begynnelsen av 20-årene gjorde betjeningen av lånene til et økonomisk mareritt. Stor arbeidsløshet og svikt i skatteinntektene førte til at kommunen både i 1928 og 1934 stod i fare for å bli satt under offentlig administrasjon.

Det forelå 5 anbud på Greverud skole, og man endte opp med å inngå avtale med svogerne S. Ebeling og Oscar Hansen (Hansen bodde på Kolbotn) i januar 1916. Leveransen av dører og vinduer gikk også til en lokal bedrift. Oppegaard Trævarefabrikk tilhørte Ansteen Hokholt som satt både i herredsstyre og formannskap, så han måtte “gå på gangen” da avgjørelsen ble tatt.

Etter hvert som klasserommene stod ferdige, flyttet klassene inn, og man startet med å flytte småskolen. Høsten 1921 var så hele Greverud skole innflyttingsklar. Regnskapene viste at den hadde kostet kr 653 973,97. Den gamle skolen ble revet, og av materialene ble det bygget lærerbolig på den samme tomten.

Det religiøse liv

Oppegårds første kirke ble bygget i 1150. Dagens Oppegård kirke, som også ligger på Svartskog, ble innviet i 1876, som annekskirke under Nesodden frem til 1937. For befolkningen på Oppegård var det denne kirken man benyttet inntil man fikk en interimskirke i 1921. Da kjøpte Indremisjonen Solveien 3, som bl.a. hadde vært snekkerverksted, og gjorde huset om til bedehus. Det ble vigslet av sognepresten til Nesodden og generalsekretæren i Indremisjonsselskapet samme år. Befolkningen i Oppegård garanterte for lån mot at stedet også kunne brukes som Interimskirke. Dette varte helt frem til Greverud kirke sto ferdig i 1967.

Forløpet til en "ordentlig" kirke i den sydlige delen av kommunen startet i 1915. Samme år som Kolbotn kirke ble innviet, ble det igjen startet et innsamlingsarbeid for å få en kirke i vår del av kommunen. I 1934 ga gårdbruker Bernhard Skjerven og fru Anette tomt på Greverud. Men det var først i 1966 at grunnstein kunne nedlegges.

Greverud kirke ble vigslet i 1967. Kirken ble reparert for frostskafer i 1971.

Men allerede våren 1912 tok Oppegaard Vel et initiativ, sammen med Kullebund Vel. Da hadde velselskapene, i samarbeid med sognepresten, "*faat i stand en saadan ordning at det hver 14. dag, vekselvis på Greverud og Kullebund skole, avholdes gudstjenester ved en teologisk kandidat fra Kristiania. Foranstaltningen medfører en utgift av 5 kr pr. tur til den forrettende. Disse utgifter tenkes tilveiebragt ved innsamling og paa anden måte saaledes at foreningskassen holdes uberørt*". Dette ble løst ved å avholde basar som innbrakte kr 860,88 – et anselig beløp i den tiden. I løpet av høsten 1912 ble det avholdt fire gudstjenester på Greverud skole.

Søndag 30. juni 1912 var det generalforsamling i Oppegaard velselskap. Her referertes det til skrivelse fra konsul Sewell hvor det meddeles at han skjenker 100 kroner som et grunnfond til en vordende kirkebygning for og på Oppegård. Vellet anmodes om å motta og forvalte beløpet. Beløpet mottas med takk samtidig som man "*henstiller til hr. konsulen at innvilge i at beløpet kan bli at anvende til bygging av menighetshus ved Oppegaard*". Givelsen må være den engelske konsul Thomas Sewell.

På styremøtet i februar 1913 diskuterte man igjen ordningen med gudstjenester på hhv. Greverud og Kullebund skole. Styret ble enige om å be

Kullebunden Vel om å overta ledelsen av utgiftene for gudstjenestene som avholdtes på Kullebund. Man ville videre be om at halvparten av de pengene Oppegaard Vel hadde lagt ut (kr 75,-), ble refundert. For fremtiden ønsket Oppegaard Vel å "treffe overenskomst med Kristiania Indremisjon angaaende gudstjenestene på Greverud".

Vellet hadde utbetalt kr 75 til sognepresten til avholdelse av gudstjenester ved Greverud skole. Da man til tross for gjentagne anmodninger ennå ikke hadde mottatt spesifisert oppgjør for de avholdte gudstjenester, ble det besluttet å ikke avholde ytterligere gudstjenester. I stedet ble det besluttet å forhandle med Kristiania Indremisjon om avholdelse av gudstjenester på Greverud skole hver tredje søndag for første halvår 1914. Diskusjonen med sognekirken og valget om heller å knytte kontakt med Indremisjonen, kan kanskje være en del av forløpet til etableringen av Interimskirken noen år senere.

Felles gartner for Oppegaard og Kullebund

Våren 1911 ble spørsmålet om å ansette en gartner i Selskapet Oppegaard og Kullebunden Vels tjeneste. Man ble enige om å konferere med Kullebunds Vel om denne saken. Det kom man åpenbart til enighet om, for i bestyrelsesmøtet 29. august ble det vedtatt "at andrage Oppegaard sognestyre om et bidrag til den av selskapene ansatte

gartner H. T. Hansen stort kr 50,- der blir at fordele med kr 25,- til løn og resten til dagløn for at utføre arbeide ved skolernes haveanlæg". I tillegg var gartneren tiltenkt oppgaven å lære opp folk i hagebruk, planting, gjødsling, beskjæring og lignende. Denne søknaden ble senere innvilget og de to velselskapene skulle bidra med kr 12,50 hver til resten av lønnen. Man ville også undersøke "hvorvidt der ansettes en gartner i Follo og hvilken interesse dette vil ha for Oppegaard". Det viste seg at det neppe ville bli ansatt gartner i Follo det året. Dermed ble det et spørsmål om ansettelsen av gartner i Oppegård. Samarbeidet mellom de to velselskapene går tydeligvis ikke helt smertefritt på dette området, for i protokollen fra et styremøte heter det: "Da erfaringene fra i fjor imidlertid viser at hensigten med gartneren ikke blev opfattet paa den rette maate ved Kullebund, der blev endog agitert mot ham, og da dessuten foreningsforholdene derinde for tiden er noget uklare, finder man at spørsmaalet om ansettelse av gartner bør utstaa indtil videre".

På styremøtet i februar 1913, som ble holdt "i Myrvold", trolig hjemme hos Dietrichson som hadde kjøpt plassen Myrvold, var første sak spørsmålet om igjen å få en egen gartner i vellets tjeneste. I første omgang ville man invitere en gartnerkyndig mann til å holde foredrag på et medlemsmøte. På medlemsmøtet i mars 1913 holdt derfor

Øverst i Sætreskogen lå plassen Nordre Slåbråten. Kristian Dillevig sr. (han som bygde "Festiviteten") overtok gården omkring 1915 og gården var bebodd av Dillevigfamilien fram til slutten av 1950-årene da husene ble revet og ga plass til ny bebyggelse. Den store kjellermuren til venstre på bildet er det eneste som står igjen, og denne pryder i dag hagen i Tiurveien 2. Bildet av Slåbråten skal være tatt ca 1950 iflg. kilder som skal være troverdige.

havebrugsstipendiat Stedje foredrag om "haver for småbrukere". Gartnerspørsmålet diskutertes igjen og forsamlingen vedtok å be styret i Oppegaard Vel om igjen å henvende seg til Kullebunds Vel med spørsmål om å ansette en gartner i fellesskap.

På generalforsamlingen i juni 1913 diskuterte man bl.a. en regnskapspost: "Forslaget om at kr 6,75 som er utbetalt til gartner H. T. Hansen blir at føre til endelig utgift for selskapets kasse, da det viser seg umulig at indfordre beløpet hos den som man mener burde refundere det." Og den som "burde refundere det" var antagelig Kullebunds

Vel. Hva som ble utfallet av hele dette gartnersamarbeidet fremkommer ikke i protokollene.

Telefonen kommer

I mars 1911 foreslår formannen Hans Heltorp at man bør "få i stand telefon i bygden, med central hos kjøpmann Emil Hansen, Sætrehøiden, tilknyttet Follo telefonselskap, Ski". Det hadde da allerede tegnet seg 15 abonnenter. Den såkalte "centralstationen" ble åpnet senere på året.

Emil Hansen var sønn av stasjonsmester Olaus Hansen. Hans mor, Randinne Eriksdatter Bratland, drev land-

handel fra eiendommen "Høgda" frem til sin død i 1885. Forretninger kunne ikke registreres på kvinner. Derfor ble butikken registrert på hennes barnebarn, Emil. Han overtok reelt i 1920, da butikken flyttet til eiendommen "Solvang" ved Skiveien. Butikken ble nedlagt i 1989. Butikkens lokaler huser i dag Oppegård Kro og Gatekjøkken.

Elektrifiseringen

På medlemsmøtet våren 1912 orienterte Dietrichson bl.a. om arbeidet innen Follo Elektrisitetskomité. Heltorp og Dietrichson var Oppegårds representanter i denne komiteen. Det første foredraget, på medlemsmøtet 8. november samme år dreiet seg om *"elektrisitetens praktisk anvendelse, særlig med sigte paa anskaffelse av elektrisk kraft til Oppegård"*, ved lærer Eckersberg.

På medlemsmøtet i november 1913 ble det informert om at to av selskapets medlemmer nylig hadde vært til stede i et møte i Kullebunds Vel. Der ble det meddelt at fru Johanne Ingier, eieren av Ljansbruket hadde tilbudt å forsyne Oppegård og tilgrensende distrikter med elektrisk kraft. På møtet ble det besluttet å velge en komité bestående av medlemmer fra Oppegaard's Vel og Kullebunds Vel. Medlemsmøtet valgte Wilh. Bærøe og Oscar Hansen som vel-selskapets representanter.

Da Oppegård ble egen kommune i 1915 var utbyggingen av elektrisitetsforsyningen en av de saker som sterkest

opptok den nye kommunen. Over hele landet diskuterte man elektrisitetsens muligheter, og vår bygd var intet unntak. Allerede på det første herredsstyremøte i den nye kommune, 12. juli 1915, fikk ordfører Harald Johnsen fullmakt til å oppta et lån på 75 000 kroner, som skulle utgjøre Oppegårds innskudd i Follo Kraftselskap. Hele kommunebudsjettet for terminen 1914 - 15 var på 29 937 kroner.

Til styre i Oppegård Kommunale Elektrisitetsverk ble det på det siste sognestyremøte som ble avholdt 14. juni 1915 i Kullebund skole, valgt en arbeidskomité med kjøpmann Emil Hansen fra Oppegård som formann og gårdbruker Trygve Hansen, Kolbotn, samt byggmester Karl Hansen, Bålerud, som medlemmer.

Men utbyggingen av elektrisitetsnettet møtte vanskeligheter i form av uforutsette hendelser, krig, dyrtid og tungrodd administrasjonsapparat. Men den 8. juli 1917 tennes endelig lysene i Follo-bygdene.

Nesodden herredstyre mot en deling

I Eivind Barcas Oppegårdshistorie leser vi at det i et møte den 22. januar 1912 var nedsatt en komité til å forhandle med Fylkesmannen om deling av Nesodden prestegjeld. Komiteen avga sin innstilling den 18. mai. Her ble det konstatert at det *"for tiden intet var å gjøre med deling av herredet, men at man foreslo representantenes antall økt med*

4 fra Oppegård og 4 fra Nesodden, slik at forholdet ville bli 8:16." Dette forslag gikk igjennom på Fylkestinget, og for perioden 1914—16 ble det valgt følgende 8 representanter for Oppegård inn i det felles herredsstyre: Lærer Ole Borge, byggmester Karl Engebretsen, kjøpmann Emil Hansen, Harald Johnsen, og byggmester Alfred Sætre, alle Oppegård. I tillegg Karl Hansen, Svartskog, gårdbruker Trygve Hansen, Kolbotn, telegrafist, kontorist Georg Jonassen, Ljansbruket. Her er det navn vi kjenner fra vellets protokoller.

Foreningslivet vokser

Etter at Oppegaard Idrettslag ble stiftet i 1907 og Oppegaard Velselskab i 1908 vokste det frem en rekke andre lokale interesseforeninger. I 1913 ble foreningen «Bikuben» stiftet. I oktober samme år endret foreningen navn til Oppegård Sanitetsforening. Oppegaard sangforening / Oppegaard mannskor ble stiftet 1917. Trygve Bratland, sønn av stasjonsmester Olaus Hansen, var instruktør og den drivende kraft i mange år. Han var også stifteren av Oppegård guttemusikkorps, som kom til i 1927. I november 1925 ble Oppegård Speidertropp stiftet, etter initiativ av Rolf Juul Gulbrandsen, I 1929 stiftet Minni Berdal Husmorlaget og i 1933 ble en tropp med pikespeidere stiftet.

Disse og andre lokale foreningene kom etter hvert til å bety enormt mye for det sosiale livet og det samholdet som har vært så sterkt i lokalområdet.

De fleste av disse foreningene lever i beste velgående Senere i denne beretningen gis det derfor en kort oppsummering av "livet" til noen av foreningene.

Gryende ønske om et eget velhus

I august 1912 behandle velstyret et tilbud om å kjøpe eiendommen "Fjellklang" til en pris av kr 7500. Det ble nedsatt en komité til å vurdere dette. Senere mottok man et tilbud fra O. Tjernæs om å kjøpe hans "Villa Skogly" for kr 6000. Dette var samme hus hvor Oppegård Idrettslag ble stiftet 17. februar 1907 - nåværende Kongeveien 295. Komiteen som velselskapet hadde nedsatt hadde behandlet de to tilbudene og innstilte på å kjøpe Tjernæs' "Villa Skogly". Huskomiteen innstilte i 1913 på at det ikke var tilrådelig å gå i gang med å bygge nytt velhus. Man savnet de fornødne midler dertil, som det heter i protokollen.

I august 1913 holdtes det en ekstraordinær generalforsamling. Hovedsaken var å avsette midler til et velhus. Følgende forslag ble vedtatt med 16 mot 1 stemme: *"Resten (etter at det ble avsatt midler til å dekke kostnader i forbindelse med gudstjeneste og bidrag til nytt orgel) afsættes til hus for Oppegaards Vel, hvilket beløp bliver at øge ved tilstelninger, muligens basar, gaver og paa andre maader"*.

Styret hadde møte i januar 1914, på "Sætre". Blant de sakene man behandlet var mulighetene for å arrangere en fest med underholdning og kaffe etc.

på villa "Solheim" medio februar. Dette var trolig grosserer Oldenborgs hus som lå der nåværende eiendom til Brammer / Gifstad ligger. Det skulle i så fall være adgang for alle og som entré så man for seg 50 øre per person. Eventuelt overskudd skulle tillegges "byggefondet".

På medlemsmøtet og festen søndag 22. februar i Oldenborgs hus, ble det utloddet bl.a. tre sølv spiseskjeer, skjenket av bestyrelsen. Sammen med en pakkeauksjon innbrakte dette kr 107,30 som i sin helhet ble tillagt "byggefondet".

26. april 1914 var det igjen ekstraordinær generalforsamling. Styret la da frem følgende forslag "Styret indstiller at der fattes beslutning om at indkjøpe tomt no. 20a, ca 2 maal av Sætreskogs kompleks efter en pris av kr. 1000.-. Paa tomten opføres saa snart leilighet gives for Oppegaard Vel's regning et hus, der under navnet Oppegaard's Vel benyttes til møter for selskabet's anliggender og dernæst i den utstrekning som forholdene tilsteder, utleies til foreninger eller sluttede selskaper til avholdelse av møter av religiøs, oplysende, underholdende eller anden festlig art - dog maa der ved saadanne møters avholdelse ikke benyttes spirituosa. Om midlene Vellet disponerer over fremdeles er smaa, har man tænkt foreløbig at opføre et enkelt forsamlingshus, hvorom detaljene nærmere kan diskuteres på møtet. En anslagssum paa cirka kr. 2000.- + tomt kan antagelig realisere planen foreløbig.

Da der imidlertid maa forutsættes stor offervillighet baade hos medlemmer og andre forat faa det paatænkte hus færdigbygget, har styret i vesentlig grad bygget det økonomiske fundament paa saadan offervillighet. Styret bemyndiges til at ordne kjøpet av tomten og opførelse av hus".

Forslaget skapte en meget livlig diskusjon, ikke minst fordi flere fremholdt at det burde være anledning til å nyte spirituosa i huset. Følgende forslag ble til slutt enstemmig vedtatt: "Styret bemyndiges til at kjøpe tomt no. 20a av Sætre Interessentskap til hus for Oppegaard's Vel. Prisen er kr..1000,- + vanlige omkostninger. Generalforsamlingen forutsætter at der paa tomten ikke falder den byrde at anlægge og vedlikeholde en eventuel vei syd for tomten". Den siste passusen var trolig en formulering som var en del av alle kontrakter i forbindelse med salg av tomter i området. At tomter ble solgt uten at selgerne hadde noe som helst ansvar for vei, ble tatt opp som et problem noen få år senere. Dette var, som tidligere nevnt, antagelig en av de viktigste grunnene til at nybyggerne valgte å organisere seg i en egen velforening.

Følgende forslag ble dessuten enstemmig vedtatt: "Styret anmodes om at la utarbeide forslag til hus, tegninger, beskrivelser og overslag, som blir at lægge frem paa en ny generalforsamling. Samtidig fremlægges utkast til regler for husets anvendelse». Mot 3 stemmer vedtokes tillike følgende forslag: I anledning

gjennomførelse av de fattede beslutninger forsterkes styret med herrene ingeniør Bærøe og byggm. Iversen. Under diskusjonen om husets bruk blev bl. fra enkelte fremholdt at det maatte kunde brukes ogsaa til politiske møter”.

Den aktuelle tomten må ha vært en del av Oldenburgs før omtalte eiendom ”Solheim”. I forbindelse med styremøtet 7. juni ble den kjøpte tomten besiktiget ”hvortil formannen fremlagte kjøpekontrakt”. Man kan jo spørre seg om en alternativ tomt til velhus ble diskutert på den tidligere omtalte festen i februar hos grosserer Oldenburg.

På styremøtet i juni 1914 på ”Heia” (Gulstua) fremla formannen en skrivelse fra stasjonsmester Hansen, hvor denne, ”i anledning sin 60-aars fødselsdag”, skjenker kr 100,- til fri disposisjon til ”Vellet”. Det ble straks sendt en telegrafisk takk til giveren. Dette må på denne tiden ha vært en storslått gave. Det representerte en 10-del av tomteverdien.

Den 5. juli 1914 var det ordinær generalforsamling under ledelse av formann Heltorp. Han orienterte de fremmøtte om stasjonsmester Olaus Hansens gave til vellets byggefond. I tillegg hadde rørhandler Sørensen tilbudt seg å legge rørledninger og kloakk i huset. Formannen uttrykte en varm takk til giverne, *”en tak hvortil forsamlingen ved at reise seg sluttet seg til”*.

I forbindelse med ”hussaken” ble det også fremlagt et tilbud fra firmaet Kr. E. Skotvedt, Ski, som hadde kjøpt Oldenburgs villa. Man tilbød Oppegaard

Vel å kjøpe huset for kr 12 500. Etter en diskusjon ble man enige om å *”henlegge skrivelsen”*. Når det gjelder det tidligere vedtatte prosjektet, vedtok man å oppføre et hus med en grunnflate på 7 x 12 meter og til en anleggssum på ca. 4000 kroner. Deretter gikk man over til å diskutere reglene som skulle gjelde for det nye velhuset.

Da det nye styret ble konstituert i juli 1914 ønsket ikke Hans A. Heltorp, å fortsette som formann. I stedet overtok viseformann formannsvervet. Heltorp ble i stedet viseformann og leder for den gruppen (styret pluss de to sakkyndige) som skulle ta seg av oppføringen av det nye velhuset.

På neste medlemsmøte fremla styret et forslag om at de midler som er disponible for oppførelse av velhus, i stedet benyttes til innkjøp av et mellager. Dette begrunnes med *”den situation vaart land er kommet i som følge av krig i Europa”*. Styret hadde allerede sikret seg en del varer på betingelse av at man fikk medlemmenes tilslutning. Varene skulle kjøpes og sikres og brukes først dersom *”nød skulle inntreffe”*. Dermed var situasjonen totalt endret – fra stor optimisme til uro og engstelse.

1915 – 1924 Stor aktivitet i vårt rolige hjørne av Europa

I 1914 feiret man 100-års dagene for Eidsvollsforsamlingen og Grunnloven med den storstilte Jubileumsutstillingen

Sangermønstring en gang på 30-tallet. Opptoget passerer Emil Hansens butikk, formodentlig på vei til "Bratlandparken". Legg merke til bommene ved jernbaneovergangen i bakgrunnen på vei ned før toget kommer.(eller går de opp?)

gen på Frogner (nå Frognerparken). Den hadde åpnet 15. mai og hele sommeren hadde vært preget av solskinn. Utstillingen lukket heller ikke portene før de første store slagene i det som etter hvert fikk betegnelsen Verdenskrigen var utkjempet. Slik var også stemningen blant folk flest her i landet, inklusive mange politikere. Norge befant seg i et fredelig hjørne av Europa og langt fra konfliktområdene, men etter hvert gikk alvoret opp for stadig flere og vi ser altså at styret i Oppegaard Vel allerede før 8. august hadde sørget for forsyninger i tilfelle matmangel. På generalforsamlingen i 1915 ble der referert hvor mye man hadde solgt for av det innkjøpte kvantum mel. Forslaget

om at overskuddet skulle tilfalle "byggefondet" ble vedtatt.

Oppegaard egen kommune

På den politiske fronten i Oppegård skjedde det flere viktige ting på denne tiden. Lokalvalget i 1913 ble mer politisk betont enn tidligere. Det dreiet seg særlig om kampen om ordførervervet. Det måtte omvalg til og det endte med at Arbeidepartiets Georg Jonassen, som var kontorist ved Ljansbruket, gikk av med seieren. Dermed hadde Oppegård fått sin første ordfører i felleskommunen. Den nye ordføreren foreslo å nedsette en komité til å behandle spørsmålet om adskillelse av Nesodden og Oppegård. Oppegårds representanter i

komiteen var Wilh. Bærøe og G. Jonassen. Komiteens forslag til innstilling blir enstemmig vedtatt i herredsstyret og besluttet innsendt til fylkestinget for behandling. Et slikt fremstøt hadde vært gjort tidligere også, så man var kanskje ikke så optimistisk. Men denne gangen ble forslaget tatt til følge av fylkestinget og ved kongelig resolusjon den 14. mai 1915 ble justisdepartementets innstilling om deling av Nesodden herred bifalt. Delingen skulle skje 1. juli 1915.

Oppegaards første ordfører

På vellets generalforsamling i 1915 fant det sted en del endringer. Dietrichson, som hadde sittet som formann ett år, frasa seg gjenvalg. Som nytt styremedlem valgte forretningsfører Trygve Hansen (tok senere etternavnet Bratland). Kontorist Harald Johnsen ønsket også å gå ut av styret. Disse to navnene støter vi også på når vi ser på kommunestyrelisten for den nyetablerte Oppegård kommune fra 1915. Både Johnsen og Hansen ble valgt inn på listen til Oppegård Arbeiderpartiet (som var stiftet i 1913). Harald Johnsen ble dessuten kommunens første ordfører. Han satt som ordfører i 7 år, fra 1915 til 1922.

Arbeiderbilletter og problemet med jernbaneovergangen

Da det nye styret i 1915 konstituerte seg, ble Hans Heltorp igjen velselskapets formann. Vellet tok samme år initiativ til å sende "skrivelser" til Nor-

ges Statsbaner med ønske om å kunne kjøpe arbeiderbilletter ved Oppegaard st. På styremøtet i februar 1916 referer formann Heltorp fra et "foretrede" for trafikkdirektøren han og formannen i Sætreskog Nybyggerforening, hr. Bye, hadde hatt for å få innført arbeiderbilletter fra Oppegård stasjon. Tidlig i juni hadde en delegasjon (to representanter fra hvert av de to foreningenes styrer) "foretrede" for arbeidsminister Urbye, hvor spørsmålet om arbeiderbilletter ble drøftet. Statsråden lovet å ta seg av saken. Dermed blir vi kjent med at det er stiftet en ny forening i lokalområdet. Søndag 5. mars 1916 var det igjen medlemsmøte, på Greverud skole. Medlemmene i Sætreskog Nybyggerforening var også invitert. Et av temaene var om man i felleskap kunne få ordnet det slik at det kunne kjøpes arbeiderbilletter mellom Oppegaard og Kristiania, fortrinnsvis som ukebilletter eller som månedsbilletter (50 reiser), noe som vel i praksis kan sammenlignes med dagens kupongkort eller månedskort.

En rekke ganger tok vellet opp ønsket om en bro nord for stasjonen til erstatning for den bomregulerte overgangen. Blant annet referertes det til en ulykke ved inngangen til stasjonen. Dette aktualiserer nok en gang behovet for en annen løsning enn de daværende bommer. Syd for stasjonen ønsket man seg i tillegg en veiundergang i stedet for den trappen man hadde hatt til da. Det samme gjaldt ønsket om "togut-

videlsene”. Her siktes det nok bl.a. til planen om dobbeltspor.

Dessuten ville man be om at morgentoget kunne komme til Kristiania 15 minutter tidligere, slik at de som hadde arbeidstid fra kl. 7, ikke kom for sent på jobb. I februar 1918 rettes det en henvendelse til Norges Statsbaner om å få satt opp kjørehastigheten på lokaltogene til den samme som før krisen. Dessuten vedtok man å søke samarbeid med de øvrige velforeninger innen bygden til sakens fremme, som man uttrykker det.

Det ble også avholdt masse møte mot økningen på 30 prosent på sesongbilletter med jernbanen. Det ble enstemmig vedtatt en resolusjon.

Veienes elendige forfatning

Veiene i Oppegård var i en elendig forfatning, og hørte med til velforeningenes viktigste oppgaver, leser vi i Oppegård kommunes historie. Der refereres det til en notis i Morgenposten fra 26. mai 1920, under tittelen ”*Vaarlige veier og Dyrplageri. Lisa Kristoffersen, Dyrenes aarvaakne Beskytter, stiger ned i Redaktionen og leverer en rystende Skildring av hvordan Dyrene plages ute ved Oppegaard Station. Veien er fuldstendig ufarbar, med Hjulspor paa optil en Meters Dybde, slik at Hestene sliter sig aldeles ut. Særlig naar der er sølet er de lidelser Dyrene maa døie, utenfor alle Land. Dette er paa Opsiden av Jernbanestationen, hvor Terrænget er meget kupert. Det er paa*

tide at Myndighetene har sin Opmerksomhet henvendt paa Forholdet, det maa ansees for at være en stor Skam for en Kommune at ha Veien liggende i en slik Forfatning. Riktignok er det vanskelig og uhyre kostbart at sætte i gang Reparationsarbeider nu, men en Utvei maatte der findes, saa at Dyrplageri kunde undgaaes.” Kommunen var ennå uferdig og utilgjengelig. I et brev til Statistisk Sentralbyrå i anledning av folketellingen 1920, spør telleren: ”*Der er i Oppegaard flere hundrede bruksnummer, som kun bestaar av parceller indkjøpt til tomter som henligger uten bebyggelse, med opført skur eller med en sportshytte til utflugter fra Kristiania, oftest bare bindingsverk og panelvægger, et rom eller et lite kjøkken ved siden av og en tram eller veranda. Skal disse hus, der paa denne tid staar ubebodd og avlaast og utilgjengelig, medtas ved tællingen av beboelsesrum?”*

Det er derfor ikke til å undres over at det tidligere, den 2. oktober 1917 ble avholdt et fellesmøte på Kullebund Hovedgaard. Følgende foreninger deltok: Greverud Nybyggerforening, Kullebund Vel, Sætreskog Nybyggerforening og Oppegaard Vel. Temaene var veibelysning og vedlikehold av veier. Forsamlingen vedtok ”*at andrage kommunen om at yde fuld erstatning til Kraft for veibelysning i de tætbyggede strøk, mot at de resp. foreninger monterer og vedlikeholder lampene*”. Det andre vedtaket var nedsettelse av

en komité, felles for de deltagende foreningene som skulle *"henstille til Herrestyret at der paalegges eierne, der sælger tomter til bebyggelse, at de viktigste adkomstveie til tomtene bygges før salg finder sted, og at disse veier maa godkjennes av veistyret"*. Her ser vi at vellet hadde ansvar for, og kostnadene med, både oppsetting og drift av veibelysning. Videre indikerer den vedtatte henstillingen at det var solgt mange tomter på oversiden av stasjonen, uten at det var anlagt atkomstvei.

I 1920 sender styret et andragende til kommunen hvor man ber om at kommunen overtar veibelysningen for distriktet.

Sætreskog Nybyggerlag

I referatet fra styremøtet i november 1916 heter det: *"Til neste medlemsmøte, som skulle holdes i Idrettslagets lokale, ønsket styret å invitere Sætreskog Nybyggerforening til drøftelse av en mulig sammenslåing av de to foreningene. Tanken var at "foreningene samlet bør kunne arbeide bedre end hver for sig"*.

Medlemsmøtet fant sted 21. januar 1917. Tre medlemmer fra Sætreskog Nybyggerforening deltok, og de lovet å overbringe spørsmålet om en sammenslåing til sin egen forening. På møte var det også foredrag av ingeniør Brammer, med temaet *"Konservering og oppbevaring av frukt (fryseanlæg)"*, som det står i referatet.

Det ble ikke noen sammenslåing av

de to foreninger. Først etter frigjøringen i 1945 ble man enige om å slå de to velforeningene sammen. Man kan jo spørre seg om hvorfor man opprettholdt to interesseforeninger i så mange år, og hva var årsaken til et man kom sammen etter krigen? Trolig må vi lete i de sosiale strukturene på Oppegård for å ane en forklaring på skillet. "Selskabet Oppegaard Vel" var stiftet (og nok også dominert) av grunneierne i den "etablerte" delen av området, i praksis på nedsiden av Oppegård stasjon. Velselskapet var trolig både et viktig virkemiddel for å realisere kommersielle mål, samtidig som det også representerte et sosialt møtested.

"Nybyggerne", på sin side, besto av folk som for en stor del hadde kjøpt tomter av de opprinnelige grunneierne. Som vi forstår av den refererte henstillingen til kommunen, om å pålegge selgere av eiendommer å bygge veier før tomtene selges, havnet "nybyggerne" i en vanskelig situasjon. Kommunen hadde ikke noe slikt ansvar, ei heller ressurser. Og når grunneierne åpenbart heller ikke følte et slikt ansvar, var følgen at "nybyggerne" selv måtte bygge sine veier. Den felles oppgaven med å opparbeide lokale veier var også den viktigste oppgaven for Sætreskog Nybyggerforening. Siden de opprinnelige grunneierne hadde sin velforening, med sine prioriteringer, var det kanskje ikke så rart at man valgte å danne sin egen interesseforening.

Veinavn

På et styremøte i 1923 foreslo stasjonsmester Olaus Hansen at det bør settes navn på de lokale veiene. Noe senere behandlet styret bl.a. veikart og forslag til navn på de viktigste veiene.

I tillegg til debatten om veispørsmål, tok man opp postombringelsen på stedet. Fra flere *"paataltes det meningsløse ved den høie (post)boksleie. Det var enstemmighet om at søke forholdene forbedret og det ble besluttet at sende en skrivelse til Postbestyrelsen"*.

Den kommunale Reguleringskomiteen behandlet vellets forslag til veinavn og henstilte om at vellet tok spørsmålet opp til fornyet behandling fordi det var foreslått flere nye navn. Men styret vedtok å melde følgende tilbake til komiteen: *"Styret fastholder de av Oppegaards Vel foreslaatte navnebytter"*.

På medlemsmøtet i april 1924 ble veispørsmålet igjen behandlet. Ansteen Hokholt, *"som den der sat inde med det bedste kjendskap til veiforholdene i Oppegaard, gav et meget utredet foredrag om veiene i Sætreskogen"*. Hokholt påpekte forskjellige veier som vellet burde få opparbeidet. Han hadde også utarbeidet et kostnadsoverslag for dette. Etter en del diskusjon ble det vedtatt at velstyret skulle søke samarbeid med de forskjellige "parceleiere" samt eventuelt å lede arbeidet.

I et senere styremøte fremkommer det vedr. veispørsmålet at man er i god gjenge i den søndre delen av Sætresko-

gen. Det var kommet en anmodning fra beboere i den nordre del av Sætreskogen om vellet kunne sammenkalle til et møte blant interesserte for å få i gang noe lignende der.

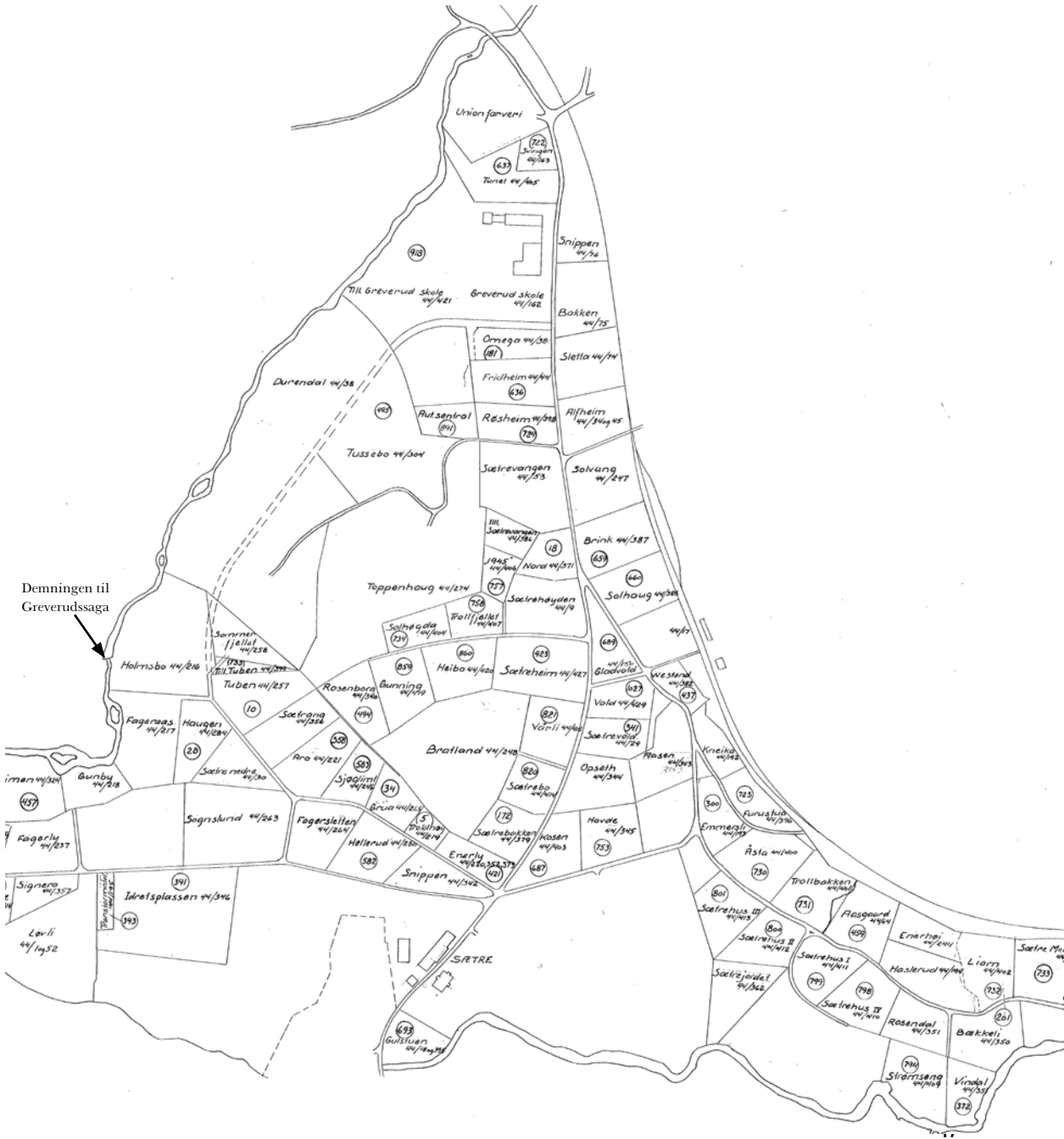
Formannskapet i Oppegaard hadde besluttet å nedsette en komité som skulle skaffe en pukkstensmaskin til bygden. Lensmannen ble formann i komiteen, mens øvrige medlemmer fra Oppgaard, ble Ansteen Hokholt og Paul Barca sr. På styremøte 18. november 1924, opplyses det at pukkstensmaskinen nå var på plass i fjellet ved farveriet. Prisen for pukksten ville trolig bli kr 7,50 pr. m³ Det refereres her til Union Farveri som lå der det senere Odlo-bygget ligger i dag. Tidligere hadde Ansten Hokholt drevet trevarefabrikk på samme sted, men denne brant ned i 1923.

Hver eiendom sitt navn

I mangel av veinavn og tilhørende husnummer, ble de ulike utparsellerte eiendommene gitt egne navn. Navnet på eiendommen fungerte i praksis som adresse. For enkelte ble eiendomsnavnet også en del av etternavnet til vedkommende på folkemunne. Den dag i dag husker eldre Oppegård-folk godt disse navnene - f. eks. Casa Nova, Livadia, Petit, Eroll, Mayville og navn som Johansen Lavli, Arnesen Aro. På de følgende sidene gjengis kopier av kart som illustrerer den omfattende utparselleringen som fant sted i årene etter vellets stifting.

Sætre – Fageraas – Durendal

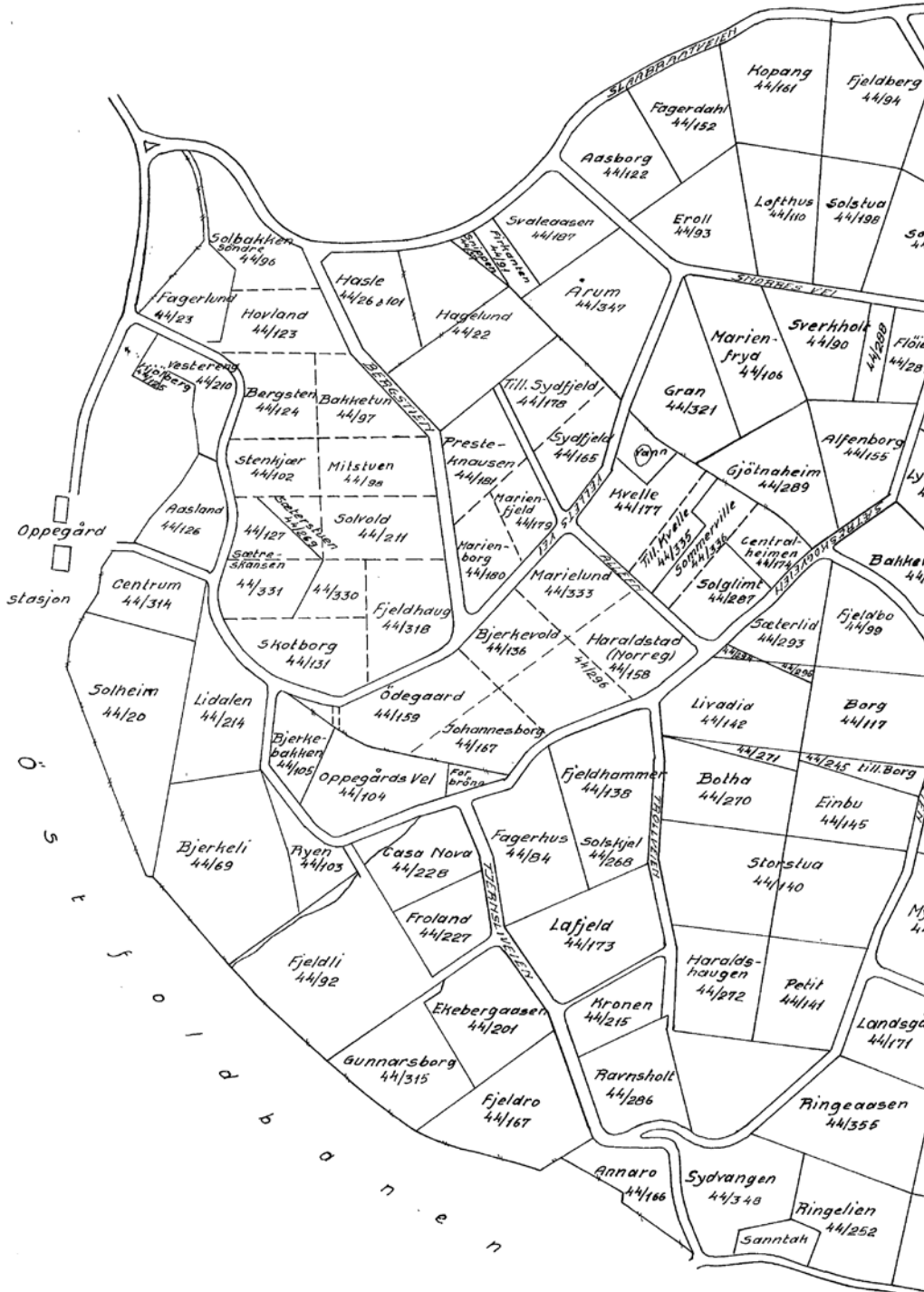
M. I:2000

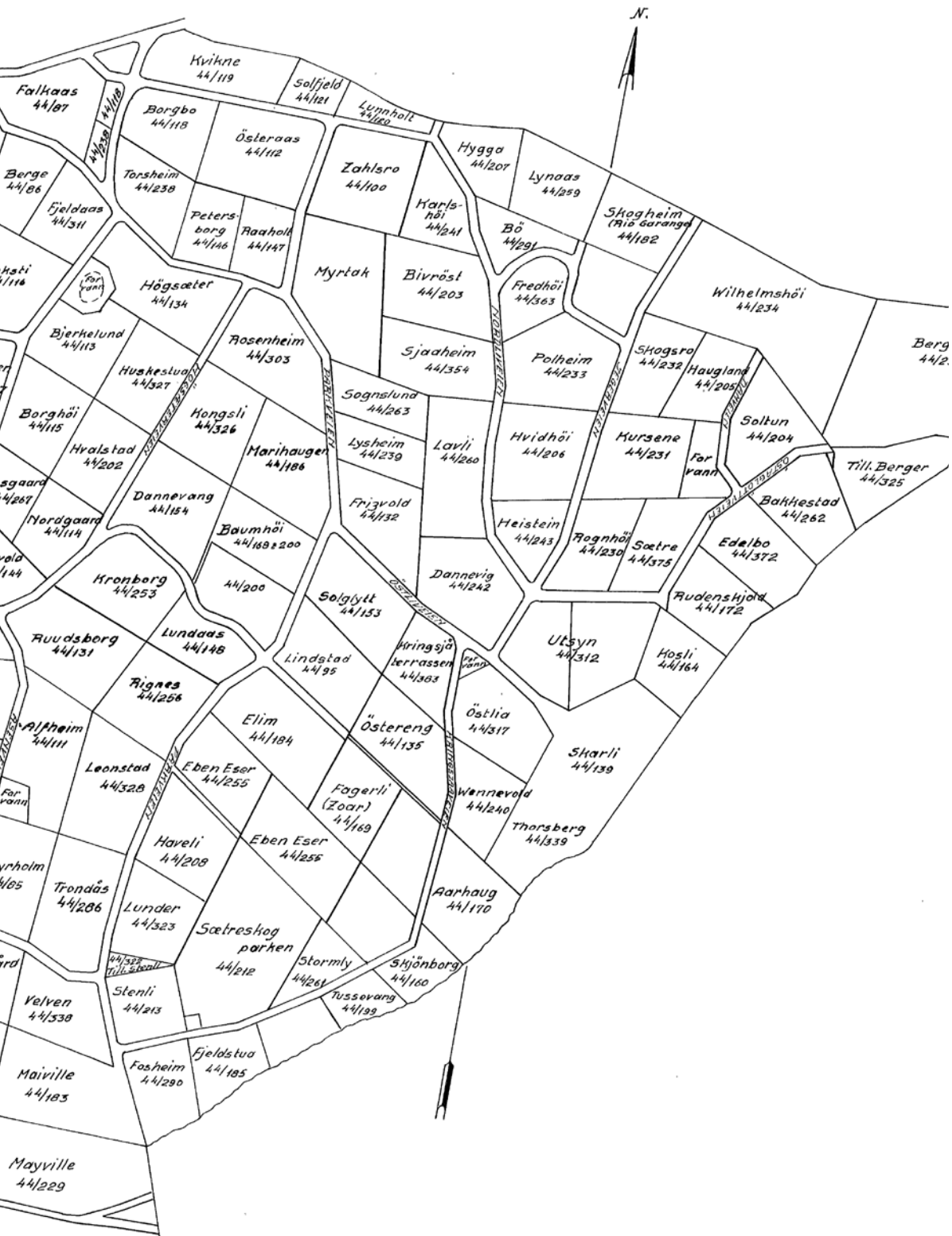

Demningen til Greverudssaga

Sætreskog MI:2000

N.

- Falkaas 44/187
- Berge 44/186
- Fjeldaa 44/311
- Kvikne 44/119
- Borgbo 44/118
- Torsheim 44/238
- Österaas 44/112
- Solfjeld 44/181
- Lunnholt 44/100
- Zahsro 44/100
- Hygga 44/207
- Lynnaas 44/259
- Harls-høi 44/241
- Bö 44/291
- Skogheim (Riö Garanger) 44/182
- Petersborg 44/146
- Raaholt 44/147
- Myrtak 44/203
- Bivrost 44/203
- Fredhøi 44/363
- Wilhelmshøi 44/234
- Berg 44/2
- Högsæter 44/134
- Rosenheim 44/303
- Sjaadheim 44/354
- Polheim 44/233
- Skogsro 44/232
- Haugland 44/205
- Bierhelund 44/113
- Huskestua 44/327
- Sagnslund 44/263
- Lavli 44/260
- Hvidhøi 44/206
- Mursene 44/231
- Soltun 44/204
- Borghøi 44/115
- Hvalstad 44/202
- Lysheim 44/239
- Heisteim 44/243
- Rognhøi 44/230
- Sætre 44/375
- Till. Berger 44/325
- sgaard 44/267
- Nordgaard 44/114
- Dannevang 44/154
- Marihaugen 44/186
- Frigvold 44/132
- Dannevig 44/242
- Rudenshøi 44/172
- Bakkestad 44/262
- Edelbo 44/372
- vold 44/144
- Kronborg 44/253
- Baumhøi 44/188 & 200
- Solgytt 44/153
- Utsyn 44/312
- Hosli 44/164
- Ruudsborg 44/131
- Lundaas 44/148
- Lindstad 44/95
- Kringsjø lerrassen 44/383
- Östlia 44/317
- Sharli 44/139
- Rignes 44/256
- Elim 44/184
- Östereng 44/135
- Wennevold 44/240
- Thorsberg 44/339
- Alfheim 44/111
- Leonstad 44/328
- Eben Eser 44/255
- Fagerli (Zoar) 44/169
- Aarhaug 44/170
- vrholm 44/185
- Trondås 44/286
- Lunder 44/323
- Sætreshog parken 44/212
- Stormly 44/261
- Stjånborg 44/160
- Stenli 44/213
- Fosheim 44/290
- Fjeldstua 44/185
- Velven 44/538
- Mayville 44/229

Östre

Greverud Skog
42/1
M. & H. Jøngier

Drømmen om et eget velhus blir virkelig

På styremøtet i velselskapet i august 1914 orienterte tidligere formann Heltorp om at det *"ikke var mulig at faa greie papirer paa den tomt selskapet hadde kjøpt"*. Kontrakten var i orden på den måten at eier hadde rett til vei ned til stasjonen. Dette kunne åpenbart ikke selger bringe i orden på en tilfredsstillende måte. Siden betingelsene ikke helt var oppfylt, hadde Heltorp avvist å ta imot skjøte på tomten. Men omsider kom alle papirer i orden og kjøpesummen betalt. Heltorp ga også en gave på kr 30,- for å slippe opparbeidelse av veien ved tomtens sydlige grense. Som påskjønnelse for den gaven (på 100 kroner) som stasjonsmester Olaus Hansen tidligere hadde gitt, ble det bestemt at han for ettertiden skulle stå som medlem uten å betale kontingent.

På styremøtet i september 1916 la formannen frem forslag til tegninger med tilhørende kostnadsanslag for det nye velhuset. Den store salen, med fastbygget scene, ble kalkulert til 12-13 000 kroner.

Ansteen Hokholt ble gjenvalgt på generalforsamlingen i februar 1918. Møtet ble avholdt på Næs's Kafé. Hokholt så det som en viktig oppgave å realisere tanken om et eget forsamlingshus i regi av Oppegaard Vel og styret ble bemyndiget til å legge frem byggeplan for eventuelt nytt lokale for foreningen.

Søndag 27. oktober er det ekstraordinær generalforsamling. Eneste sak på agendaen var Byggesaken. Innledningsvis ble et vedtak fra 1914 om at det ikke måtte nytes spirituosa i det nye velhus, enstemmig strøket. Det ble fremlagt tegninger og omkostningsoverslag for det planlagte velhuset. Disse ble vedtatt samtidig som man bestemte at huset skulle bygges i én byggeperiode. Det ble nedsatt en komité som fikk i oppdrag å agitere for tilslutning til vellet og til å samle inn midler. Ved et utvidet styremøte i november, ble tre anbud på oppførelse av grunnmur behandlet. K. Fjermeraas leverte det laveste anbudet (på kr 1500) og fikk dermed oppdraget.

Dette skjedde altså tre dager etter at våpenstillstanden mellom Tyskland og de allierte ble undertegnet, 11.11.1918. Verdenskrigen var over og Oppegaard Vel har endelig kommet i gang med å bygge sitt eget hus. Men selv om innledningen til krigen opplevdes foruroligere her i landet, ble de årene den varte, preget av høy aktivitet i næringslivet. Som nøytralt land kunne Norge handle med begge parter, noe som førte til gode tider for norsk industri og skipsfart. Arbeidsledigheten skrumpet inn til en ubetydelighet. I denne perioden engasjerte også det offentlige seg stadig sterkere i sosialpolitiske oppgaver. Midlertidige ordninger, som for eksempel provianteringen, som var blitt innført i innledningen av krigen, fikk mer permanent karakter etter kri-

Ansteen Hokholt var den drivende kraften bak reisingen av et eget forsamlingshus for Oppegård Vel. Han var vellets andre æresmedlem.

gen og det offentlige apparatet overtok oppgaver som tidligere hadde vært overlatt til det private initiativ.

Finansieringen av Vellet ble diskutert på styremøtet 27. mars 1919. Aas Sparebank tilbød et "kassalaan" på kr 30 000 mot "endossement" av samtlige styremedlemmer i Vellet. I praksis ville vel det si at styret sto personlig ansvarlig for lånet. A/S Ringnes Bryggeri tilbød seg å levere inventar til lokalet. Via annonse i Østlandets Blad hadde man invitert til anbudskonkurranse for byggingen av huset. Johan Isaksen, Kraakstad hadde det laveste anbudet, på kr 3500, og fikk oppdraget.

Byggingen av det nye velhuset gikk tydeligvis greit og styret besluttet i oktober at innvielsen skulle finne sted i november 1919. Til da ville man også forsøke å få kjøpt et lite brukt piano.

Lørdag 22. november 1919 toget 100 gallakledde deltakere inn i det nye Vellet. Følgende var spesielt invitert: Hans A. Heltorp, formannen i Skis Vel overrettssakfører Bjørnstad, formannen i Kullebunds Vel, Hans Ellefsen, muremester K. Fjermeraas, byggmester Isaksen, ordfører Harald Johnsen og representant fra Østlandets Blad. Og som æresgjester: Kjøpmann A. Hokholt og stasjonsmester Olaus Hansen.

Mangt et stilig selskap er blitt holdt i Vellets store sal. Ved Kommunens 15 års jubileum valgte man det største og beste lokalet, og ca 75 stripønta gjester fikk god plass og en fin og varm jubileumsfest med god hjelp av ovenn som troner bak i salen.

Talerekken var lang, som seg hør og bør. Festkomiteens formann Kristian Horgen ønsket gjestene velkommen etterfulgt av sang av Oppegaard Mannskor. Deretter holdt vellets formann, Ansteen Hokholt, åpningstalen. Denne ble avsluttet med en nyskrevet kantate, forfattet av Trygve Bratland. Han var sønn av en av æresgjestene, stasjonsmester Olaus Hansen og dirigent for Oppegaard Mannskor, som altså fremførte den nyskrevne kantate "Sang til Oppegaard". Formannen oppfordret deretter sangforeningen til å synge Fedrelandssangen. Neste taler var Einar Knutssøn, en av stifterne av Oppegaard Velselskap, som holdt tale for festen og for Oppegaard

Vel. Ingeniør Brammer holdt så damens tale, Einar Hansen talte for Vellets styre, O. T. Hansen talte for Oppegaard og avslutningsvis talte Vellets formann for bygningshåndverkerne.

Det ble et underskudd på festen på kr 131,50, men dette skyldes at "gjenværende varer etter festen og som senere blev benyttet til fest for Sanitetsforeningen, hvorfor intet bilag ble utferdiget".

Ja, så stod lokalet der, og de som hadde stått i spissen for reisingen av det, kunne vel nå hvile på sine laurbær? Men så enkelt var det ikke. Man hadde satt seg ut for stor gjeld og dette skulle jo ordnes etter hvert. Den samle-

de byggekostnaden var på kr 31 731,01. Dessuten hadde man ansatt egen vaktmester.

På bidragsliste til Vellet var innkommet kr. 520,- og Sanitetsforeningen hadde gitt et bidrag på kr 360,- til innkjøp av piano.

Styremøtet i desember var helt og holdent viet utforming av utleiebetingelser for det nye velhuset samt beslutning om å avholde folkefest med dans og pakkeauksjon nyttårsdagen. Kontingent kr 5,- pr. par inkl. bevertning med kaffe og julekake.

I og med at Vellet stod der ferdig, var "et lenge følt savn avhjulpet", som det heter i protokollen. Foreningene, som den gang, utenom Oppegård Vel, bl.a. bestod av Mannskoret, Idrettslaget og Sanitetsforeningen, fikk et fast tilholdssted. Idrettslaget brukte Storesalen bl.a. til sine turnøvelser. Skolen måtte også gjøre bruk av Vellet i tiden før den nåværende Greverud skole ble ferdig. Lille-salen ble brukt som skolerom i 1920 - 21, og for dette betalte kommunen kr. 1000 pr. skoleår, plus rengjøring og fyring. I tillegg hadde man leietakere som danseskole, sjakkklubb, Den dramatiske klub, Oppgaard sosiale ungdomslag, Pengelottets kommisjonær, etc.

14. mars 1920 ble det holdt ordinær generalforsamling i det nybygde velhuset. Det sittende styret, med A. Hokholt i spissen blir gjenvalg ved akklamasjon. Som nevnt hadde man opparbeidet en anselig gjeld og man

måtte utvide lånet i Aas Sparebank. Kr 20 000 ble opptatt som alminnelig fast 1. prioritetslån med pant i eiendommen, mens kr 14 000 som "2. prioritets avdragsobligasjon med det nuværende styre som endossenter - mot sikkerhet i eiendommen". Styret stilte seg altså som personlig ansvarlig for denne del av lånet.

Generalforsamlingen ble holdt i februar 1921. Vellet hadde da 66 medlemmer. Man mente at vellets lover trengte å justeres. Abrahamsen, Pedersen og Sætre skulle ta fatt i dette. Tidligere var det nedsatt en komité som skulle komme med forslag til navn på det nye velhuset. Trygve Bratland etterlyste mulige forslag og det ble opplyst at man hadde fått forslag om "Gimle" og "Venskaben". Stasjonsmester Hansen foreslo at men like godt kunne bruke navnet "Oppegaard Vel", som de tinglyste papirene lød på. Trygve Bratland foreslo "Vellets lokale", mens Abrahamsen foreslo "Vellet". Med 9 mot 7 stemmer besluttet så generalforsamlingen at det fremtidige navnet skulle være "Vellet".

Den direkte foranledningen til den ekstraordinære generalforsamlingen var bygging av fast scene på Vellet. Vellets økonomi var dårlig og man hadde søkt Saniteten om et lån på kr 4000 mot 2. prioritet i vellets hus. Dette ble vedtatt, sammen med Oscar Johansen Elverhøys kalkyle på kr 6000 samt hans garanti på kr 3000 for en del av totalkostnadene. Som byggekomité ble

valgt, herrene A. Hokholt, Kr. Horgen og Oscar Johansen. Arbeidet ble fullført og scenen ble høytidelig innviet i november 1925.

Østlandets Blad hadde følgende referat fra festen: *"Medlemsfesten i Oppegaards Vel lørdag aften blev i alle deler en meget vellykket tilstelning. For de 90 deltagere var der dækket op til en festlig soupé - avkokt torsk, skinkestek og is - og det lot til at det smakte. Festkomiteens formand, Horgen, ønsket velkommen til bords og Hokholdt holdt en humoristisk tale om Oppegaards Vel i fortid, nutid og fremtid. Vellets formand Barca, talte for Oppegaard kommune, adressert til herredskasserer Bærøe som svarte med en tale for Oppegaard Vel. Horgen talte for formanden, denne igjen for festkomiteen som hadde al ære av sin virksomhet. Av de øvrige taler kan nævnes tale for damerne av Skjefstad, besvaret av fru Eriksen samt en takketale til hr. Oscar Johannesen for hans arbeid for scene paa Vellet. Under og efter soupéen var der musikalsk underholdning ved frk. Skjerven og hr. Sundbye.*

Efterpaa fortsatte det selskabelige samvær med dans etc. Hva klokken var da festen var slut kan det ikke være nødvendig at røbe. Der var udelt tilfredshet med den vellykkede fest. Komiteen fortjener alles tak for sit arrangement."

Vellet starter kinematografdrift

I august 1920 ble det besluttet å be Herredsstyret om tillatelse til å drive

"kinematograf for Oppegaard Vels regning i kalenderaaret 1920 - 21." I november var en egen komité oppnevnt som skulle ta seg av drift av kinematografen. Wilh. Abrahamsen ble valgt til leder og med seg hadde han Kr. Horgen, Alfr. Sætre og Bernh. Pedersen. Komiteen skulle undersøke eventuelle kjøp eller leie av "kinematografapparat" samt leie av film, drift av kinoen, mv. Det skulle innredes ildfast rom til kinematografapparatet i garderoben. Kinokomiteen opprettet avtaler med leverandør av apparat og besluttet at første forestilling skulle være første Nyttårsdag 1921. Billettprisen ble satt til kr 1,50 for voksne og kr 1,- for barn (til første forestilling var imidlertid prisen for barn 50 øre). Men i forkant, på Nyttårsaften kl. 20.00, skulle det holdes en egen forestilling for innbudte gjester. De som skulle innbys var Oppegaard Herredsstyres medlemmer med damer, andre kommunale representanter, samtlige formenn i bygdas velforeninger, fungerende lensmann, stasjonsmesterne på Oppegaard og Kullebund samt representanter for pressen.

Kinodriften gikk åpenbart ikke så bra i starten. I alle fall anbefalte kinokomiteen at styret søkte Herredsstyret om å frafalle avgiften for det første året *"av hensyn til de daarlige økonomiske forhold"*. Men dette rettet seg etter hvert, for på ordinær generalforsamlingen i mars 1923 viser kinoens regnskap for 1922 et overskudd på kr 5 895,58 -

som ble overført til vellets kasse.

På et senere møte ble det bestemt å redusere billettprisene, til kr 1,- for voksne og 50 øre for barn ved 1. forestilling og kr 1,50 for voksne og 75 øre for barn ved 2. forestilling. Dessuten ble fru Hammer ” foreløpig antat til at besørge musikken ved kinoen for kr 15 per gang”.

Herredskasserer med fast kontortid på Oppegård?

I november 1916 vedtok styret å be herrestyret om at kommunens kasserer blir pålagt å holde kontortid ved Oppegård st. minst én dag i uken ”for at avgjøre ind- og utbetalinger”. Dette ble avslått av formannskapet, noe som vakte livlig debatt på vellets generalforsamling i august året etter. Protestene førte etter hvert til at formannskapet åpnet for at det ble avholdt ”skattemøter” på Greverud skole første mandag i måneden mellom kl. 18 og 20.

Skillet mellom eiendomsbesittere og beboere fjernes

Den 5. mars 1923 ble det holdt ekstraordinær generalforsamling. Til behandling forelå forslag til nye lover. Etter en omfattende debatt ble de justerte lovene vedtatt. Nå ble formålsparagrafen for Selskapet Oppegårds Vel formulert slik: ”§ 1 Selskapet der består av innbyggere omkr. Oppegård st., har til hensikt at virke for fremme av almennyttige formaal til gagn og forskjønnelse i dette strøk.” Man fjernet altså skillet mellom eien-

domsbesittere og beboere. Medlemskontingenten ble satt til kr 4,- per år, altså ens for alle.

1925 – 1934 Trangere tider

I Oppegård kommunes historie leser vi at Oppegård kommune ikke hadde hatt noen lett fødsel. I årene etter ”selvstendigheten” var det matvareknapphet og kommunale provianteringsråd ble ned-satt. Høsten 1916 uttalte det tidligere velstyremedlemmet, Wilh. Dietrichson, som var provianteringsrådets formann: *”Under sin virksomhet med at avhjelpe dyrtiden har provianteringsraadet like fra det blev nedsat hat en sterk følelse av, hvor vanskelig der er at komme netop dem til hjælp som trenger til det. Vor kommunes befolkning er jo gjennemgaende ikke godt stillet. Paa faa undtagelser nær har de fleste det slik at indtægtene kun ved nøisomhet strækker til i de nuværende vanskelige tider. Forholdene er dog ikke bekymringsfulde, og blir vort land skaanet for enda værre tider end de nuværende, vil de fleste nok kunne slaa sig gjennem. Men dette gjælder desværre ikke alle. Raadet er bekjendt med at der inden kommunen findes familier, for hvem vintren vil bli meget haard at komme gjennem. Tiderne er nu slike at ekstraordinær hjælp er nødvendig. Selv nogenlunde sterke kan nu bukke under, mens mange kan bli hjulpne ved at merke en støttende haand i det rette øieblikk —.”*

Kulturhuset framfor noe annet. "Hvis veggene kunne tale" ville vi fått mange interessante og festlige beretninger fra virksomheten i dette huset. Her har de forskjellige foreningene hatt sine møter, fester, basarer etc. Her har det vært konserter og sangøvelser, teater- og revyforestillinger, politiske møter, bridgeklubb, turnøvelser, danseskole, informasjons- og reklameopplegg for vaskemidler og såpe etc. utstilling av kaniner og fjørfe, salgsmesser o.s.v, og ikke å forglemme Kino`n. Vi minnes køene foran inngangen for å komme først inn på "femmer`n" til gjensyn med favorittene, cowboyene Tom Mix og Ken Maynard.. Kinodriften ble nedlagt i 1984. Vellet ble påbygget i 70-åra og heter nå "Grendehuset", men Vellet-navnet henger enda igjen hos mange, og er fremdeles et ettertraktet lokale som flere betegner som "vårt annet hjem". (foto: Knut Thorsteinsen)

I årene som kom, skulle uttrykket "særlig vanskelig stilt kommune" ofte bli brukt om Oppegård. Ja, i en kommentar fra fylkesskattestyret til kommuneligningen for 1924-25 sies det: "Nedgangen i den skattbare inntekt er imidlertid ikke større enn at den kan forklares av de nedadgående tider, som særlig har gjort sig sterkt gjeldende for et distrikt som Oppegård med dets store arbeiderbefolkning og mange små-kårsfolk."

Oppegård var blitt en forstadskommune, en "sovekommune" for arbeidere og funksjonærer. Ved folketellingen i desember 1920 utgjorde den mannlige yrkesbefolkning 1275 personer. Bare 8 av disse var selvstendige gårdbrukere, mens 646 var håndverkere eller fabrikk- og anleggsarbeidere, og 273 var ansatt i handels- og forretningsvirksomhet, vesentlig som kontorister eller ekspeditører. Hele 72 prosent av kommunens yrkesbefolkning var i 1920 beskjeftiget

innen industri, bygg og anlegg samt forretningsvirksomhet. Dette gir mye av forklaringen på hvorfor kommunen var så sårbar da det økonomiske konjunkturomslag satte inn i 1922-23.

Fortsatt elendige veier

Veispørsmålene var fortsatt brennende saker. I november 1924 ble det på medlemsmøtet rettet sterk kritikk mot måten arbeidet med den såkalte Nyveien hadde foregått på. Nyveien gikk fra Stasjonstomten og forbi Vellet, mao. det vi i dag kjenner som del av Sætreskogveien. Møtet vedtok å sende følgende resolusjon til Formannskapet: *"Oppegård Vel har i medlemsmøte den 27.11.24 vedtatt å uttale sin skarpeste kritik over den måten veiarbeidet på "Nyveien" har foregått, i det man havde ventet at se et større og bedre resultat av de brugte midler. Samtidig må man innstendig anmode om at der nu gjøres fortløpende med veiens farbargjørelse frem til Villa Noreg".* Siden veiene var oppsitternes anliggende, må vi spørre oss om det her var snakk om kommunalt iverksatt nødsarbeid. Men det har heller sammenheng med at denne veien hadde status av fylkesvei, og at veiarbeidet dermed ikke var vellets ansvar.

Veiene i distriktet var som nevnt elendige og det ble gjort henvendelse til kommunen om å få gratis pukk fra kommunens pukkverk, som var satt opp i fjellet ved Union farveri. Men Vellet fikk blankt avslag. Da det ikke var pen-

ger i Vellets kasse, ordnet man dette på samme måte som tidligere, man gikk i gang med en basar. Dette var i februar 1925, og utover våren ble det kjørt på atskillige lass med pukkstein, for basaren hadde gitt godt resultat.

Men økonomien i Vellet bedret seg ikke, idet vi kan lese at penger til renter og avdrag pr. 1. januar 1925 ikke fantes. Det ble besluttet å ta pengene fra "Vellets huskonto", hva nå enn dette måtte være, muligens er dette midler som var tilovers etter byggingen av scenen.

I styremøte 5. februar 1927 reiste Barca sr. spørsmål om vedlikehold av de opparbeidede veier. Han mente at veiene ville forfalle dersom de ikke ble gruslagt i løpet av sommeren. Styret sluttet seg til dette og det ble nedsatt en komité til å utrede spørsmålet. På generalforsamlingen i april ble det besluttet å kjøpe inn grus og man søkte senere Stasbanene om fraktmoderasjon for de 100 kubikkmeterne med grus. Dette ble imidlertid avslått.

I 1927 sender Sætreskogen Nybyggerforening en skrivelse hvor *"de ønsket at vellet tilskrev Formannskapet om at man måtte tilgodese forlengelsen av fylkesveien til Parkveien dersom nødsarbeid skulle bli aktuelt."*

Høsten 1931 har kommunen avsatt kr. 7000 til utbedring og opparbeidelse av veier i vellets distrikt, og på et møte var en representant fra kommunen til stede og ga en redegjørelse for hvilke veier som ville bli tilgodesett. Det kom en kraftig kritikk fra vellets side, som

fant det meningsløst at kommunen var gått utenom vellet, uten å ha konferert om hvilke veier som burde utbedres. Det var ganske andre veier som trengte å bli satt i stand.

På medlemsmøtet i november 1931 foreslo styret å opprette flere veilys (for vellets regning) i Bedehusbakken, ved innkjøringen til Vellet og ved veikryset ved "Casanova" (som var navnet på eiendommen vis á vis innkjøringen til Vellet). Dessuten ble det uttrykt et stort behov for veiskilt. Dette hadde stoppet opp bl.a. på grunn av at kommunen ikke var enig i de veinavnene som vellet hadde foreslått. I samme møtet ble det også tatt til orde for å få varskilt for "kjøretrafikken ved skolen". Etter kraftig påtrykk overfor kommunen ble veiskiltene anskaffet, men vellet måtte besørge oppsettingen. Varsel- og fareskiltene ved Skiveien og skolen ordnet seg også.

Vellene hadde i mange år fremholdt overfor kommunen at den måtte støtte opp om arbeidet med istandssettelse og opparbeidelse av veiene. Og endelig - i 1935 vedtok kommunen å støtte arbeidet på privatveiene med 50 prosent av omkostningene. Det skulle hvert år fremover avsettes et beløp på budsjettet, og tilskudd ville bli gitt i den utstrekning midlene rakk. Fra 1936 fikk vellene også dekket 50 prosent av sine utgifter til sandstrøing og snøbrøyting. Denne støtte betydde mye for Oppegård Vels distrikt. Veiene var i en elendig forfatning, og tildels ikke opp-

arbeidet overhodet. For å øke farten i veiarbeidet, ydet dessuten vellet tilskudd med 25 prosent. Huseierne fikk på denne måten 75 prosent reduksjon på sine veiutgifter.

Vellet sliter

Svært mye av styrets tid ble opptatt av saker knyttet til velhuset. Det var etter hvert mange foreninger som benyttet lokalet. I 1925 hadde f. eks. Oppegård Vel besøk av Roald Amundsen, Bernt Balchen og Leif Dietrichson. Roald Amundsen holdt da et interessant foredrag; det eneste som ble holdt i Norge, etter ferden med fly til 88° nord.

Til Oppegård Vels 20 års fest ble det besluttet å pusse opp salen, men det var ikke penger i kassen til å dekke utgiftene. Styret ydet imidlertid et større bidrag, og arbeidet ble utført. Dette satte også sitt preg på utleiesituasjonen. Sætreskogen Nybyggerlag holdt basar på Vellet til inntekt for veiene i Sætreskogen og måtte søke om nedsettelse av leien grunnet dårlig resultat. Og flere andre måtte også be om nedsatt leie: Oppegård Mannskor, Speidertroppen i Oppegård, Barnekoret, Salongskytterlaget, Bratlands orkester som bl.a. søkte om nedsatt leie for å få råd til å kjøpe kontrabass. Oppegård Idrettslag som søkte om nedsatt leie grunnet et større underskudd.

På styremøtet 4. september 1927 ble det derfor fastsatt nye og reduserte utleiesatser. Disse ble ytterligere redusert i 1929. På styremøtet i desember ble

Vellets økonomi og de stadige søknader om nedsatt leie, brakt på bane. Man mente at *"som det for tiden er kan det ikke fortsette. Med disse stadige andragender om nedsettelse eller eftergivelser av leien kan Vellet ikke greie sine forpliktelser."*

På medlemsmøte i mai 1926 mente formann Horgen at Vellet burde pusses opp i løpet av sommeren, men på grunn av Vellets dårlige økonomi antok han at man måtte arrangere en basar for å få inn tilstrekkelig midler. I november samme år ble det gjennomført graving og sprengning til vann og kloakk.

I årsberetningen for 1929 leser vi: *"Vellets lokaler har dessverre i årets løp stått meget ledig, tiltross for at leieprisen er blitt betydelig nedsatt. Grunnen hertil må i første rekke tilskrives de dårlige tider, som igjen har innflydelse på foreningslivet. Dette ligger for tiden meget nede og enkelte foreninger er også helt inngått. Hertil kommer også at Vellet har fått konkurranse med andre lokaler, eksempelvis Den grå mølle og Myvoll Vel. Vellet måtte dessuten i høst holdes lukket i 6 á 7 uker på grunn av en ondartet skarlagensfeber på Kolbotn. Det var Helserådet som påbød dette."*

For å avhjelpe "et lenge følt savn", ble det våren 1930 innredet garderobe i kjelleren. Samme år besluttet styret også å gå til innkjøp av *"et nesten nytt kinoapparat til kr 650,-"*. Denne anskaffelsen vakte en del diskusjon på

medlemsmøtet, men styret fikk medhold. Da man senere i møtet viste et par filmer på det nye apparatet, var samtlige enige i behovet for fornyelse.

Tidene blir stadig dårligere, og vi går inn i 30 årenes depresjon. I referat fra et styremøte finner vi at det er besluttet å redusere alle satser for bortleie av Vellet, på grunn av nedadgående tider. Kinodriften er likeledes dårlig, og den ble stoppet i noen måneder.

I 1933 ble det kjøpt nytt lydfilmapparat for kr. 2850. Det var ikke penger til dette og styret måtte nok en gang garantere for et banklån.

Velstyret tar opp situasjonen for Kirkeveien

Som nevnt tidligere i denne beretningen engasjerte flere av vellets medlemmer seg i saken rundt den manglende atkomst til den gamle Kirkeveien. På generalforsamlingen i 1927 diskuterte man hva vellet burde gjøre med "den meget omtalte klop ved fergestedet til Gjersøen. Denne sak hadde vært oppe til behandling gjentagende ganger, men uten positivt resultat. Det ble fremmet følgende forslag: "Oppegaard Vels styre bemyndiges til at tilskrive Oppegårds Herredsstyre med anmodning til hr. gårdbruker Biltvedt om at sette kloppen ved slora og kirkeveien til Gjersøen i den orden den tidligere var, således at kommunen ikke mister den hevdede ret til stien." Man mottok senere svar fra Formannskapet som

Her ser vi sentrumsområdet en vinterdag i 60-åra. Cafe Bristol som dominerer bildet var i drift fram til 70-åra. Huset ble revet i 1981 og ga plass til Oppegårdsenteret som i dag dominerer bildet. På stasjonen har pakkhuset ennå ikke brent ned, og datidens høyhastighetstog står klar til avgang. Helt i forkant av bildet kan man se skrensesporene nederst i Hagensbakken (Slåbråtoeien), akkurat som i dag.

foreslo å besiktige veien, samtidig som man ba om forslag til hva kommunen burde foreta seg med kirkestien.

Sætreskogen Vel og trange tider.

Sætreskogens Nybyggerlag hadde tydeligvis endret navn til Sætreskogens Vel da de arrangerte "cabaret" høsten 1931. Arrangementet ga imidlertid et "mistrøstig økonomisk resultat" og man søkte Oppegård Vel om redusert leie av lokalet.

På generalforsamlingen i 1932 ble det kritisert at utestående fordringer knyttet til uleie av Vellet kunne komme opp i "et så uforståelig høyt beløp". Det var altså stadig dårlige tider, hvilket også følgende, som ble drøftet på samme generalforsamling, er et godt eksempel på. *"Stedets lege har meddelt at han vil fraflytte, fordi praksisen er så liten at det ikke går an å leve av den. Hertil ble bemerket at hvis legen fikk overlatt de på stedet værende for-*

sorgspasienter, ville praksisen bli så stor at hans kår ville bli mer enn tilfredsstillende.”

På generalforsamlingen året etter var også ettergivelse av tilgodehavende leieinntekter tema. Flere kritiserte styret, men motargumentet var at *”de forskjellige eftergivelser av husleie ikke godt kunne betraktes som utslag av noen spesiell velvilje likeoverfor de enkelte foreninger, men når disse innrømmelser gjelder foreninger med almengavnlige formål og således kommer en stor del av befolkningen til gode, må dette sees og forståes i sammenheng hermed.”*

Krav om bedre forhold ved Oppegård st.

Velstyret hadde som tidlige nevnt ganske hyppig kontakt med Norges Statsbaner vedr. togtidene og billettprisene – enten alene eller i samarbeid med andre velforeninger. Lokalt var de stadig tilbakevendende sakene knyttet til trafikkforholdene rundt Oppegård stasjon. Det var krav om å bygge undergang, så man kunne slippe å gå over sporene, og det var krav om broovergang istedenfor planovergangen med bommer. Dette var krav som vellet hadde reist allerede i 1908. I juli 1932 kom det underretning fra jernbanen om at arbeidet med å bygge undergang ved stasjonen ville bli igangsatt med det første.

Vellet hadde også medlemmer med i komiteen som arbeidet for dobbeltspor. I et referat fra denne komité

arbeid, ble det fremholdt at komiteen *”møtte så megen uvilje og motgang, at den fant å måtte oppgi videre arbeide. Imidlertid var nu spørsmålet om elektrifisering av Østfoldbanen kommet på tale, og da ville dobbeltsporet presse seg frem selv.”*

På et medlemsmøte i november 1931 ble det referert til et forsøk som ble gjort for å få nedsatt billettprisene. Man hadde da fått til svar at *”vi her ute i Oppegård skulde være tilfreds så lenge vi ikke fikk billettprisene forhøyet.”* På samme møte ble det gitt uttrykk for de elendige forholdene som preget området rundt Oppegård stasjon og at *”vi som ednu har liv og lemmer i behold, burde foreta noget for å få de rent ut livsfarlige trafikforholde ordnet på en mer tidsmessig og sikker måte”*. I og med at man hadde større tro på en personlig fremføring av klagen, fremfor resolusjoner, ble det vedtatt å nedsette en komité som skulle ta seg av saken.

Lydfilm på Vellet

Høsten 1933 diskuterte styret anskaffelse av lydfilmanlegg. Fra Norsk Radio og Forsterkeranlegg hadde man fått tilbud om levering av et anlegg til en kontantpris av kr 2850,-, (på avbetaling: kr 3300,-). Det ble tatt opp et lån på kr 2000,- i Oppegård Sparebank. Styremedlemmene måtte igjen kausjonere for lån. Selgeren kunne overta det gamle apparatet for kr 200,-. I beretningen for 1933 håper man at overgan-

gen fra stumfilm til lydfilm skal bidra til en mer lønnsom kinodrift.

Dette gjorde det åpenbart, for i forbindelse med årsberetning for 1934 nevnes det at den vesentligste inntektsposten for vellet hadde vært kinodriften. Inntektene fra 42 spilledager var på kr 5 271,25. dette ga et driftsresultat på kr 2 081,37 – kr 49,55 per spilledag.

1935 – 1939 Arbeidsløshet og uro i verden

I Oppegård kommunes historie gir Eivind Barca et bilde av mellomkrigstiden i Oppegård: Tre ting preger den kommunale økonomi i mellomkrigsårene: Forsorgsutgiftene, skatterestansene og lånegjelden. I 1929 var arbeidet med understøttelsen av de arbeidsløse blitt så omfattende at kommunen måtte opprette en egen fattigforstanderstilling, tittelen ble forøvrig fem år senere endret til ”forsorgsforstander”. Utgiftene til forsorgsvesenet økte fra kr 49 000 i budsjettåret 1924/25 til kr 261 000 for 1933/34. Det totale utgiftsbudsjett for 1933/34 var på kr 736 000, og forsorgsutgiftene utgjorde således hele 35 prosent. Fylkesmannen var alarmert, og henstilte til formannskapet å søke fattigutgiftene tvunget ned, *”da kommunens arbeidende befolkning ikke i lengden vil kunne bære en så voldsom beskatning til forsorgsvesenet”*.

Det er dårlige tider i vårt lokalområde også, med stor arbeidsløshet, men fra

1935-36 lysner det igjen for vellet når det gjelder økonomien. Det begynte ganske beskjedent, men det økte jevnt og sikkert, og allerede i 1940, før krigen brøt ut, er driftsresultatet meget bra. I 1935 ble vellets regnskap lagt om, og styret fikk dermed et bedre grunnlag til å følge med i økonomien, og legge forholdene tilrette for en rasjonell og lønnsom drift. I årene etter ble det sendt ut en trykt årsberetning med utskrift av regnskapet. Dette ga medlemmene en bedre mulighet til å få et nøyaktig kjennskap til vellets arbeid og driftsresultater.

Vellene foreslår veinavn

På medlemsmøtet høsten 1935 ble vellets forslag til lokale veinavn diskutert og vedtatt. Dette skjedde i samarbeid med Sætreskogens Vel. Forslaget ble sendt til bygningsrådet for videre behandling i herredsstyret. I praksis er dette stort sett de samme veinavnene som vi kjenner i dag.

Kommunen overtar strøing av veiene

1937 oppnådde man at kommunen påtok seg å strø alle gjennomgang sveier uten utgift for vellene. Dette var en stor lettelse for vellet. Det var vanskelig for en vellformannen å kunne få ut folk hurtig nok ved plutselig værømslag, og ikke få ukvemsord har mang en formann måttet døye. Følgende historie fra en tidligere beretning kan være av interesse å gjengi. *”En dame ringte formannen og ga ham det glatte lag, for*

hans udugelighet som administrator av veistrøingen. Vedkommende formann ba damen vente litt i telefonen. Etter et minutt tok han atter telefonrøret og sa at han ikke kunne finne hennes navn i medlemsfortegnelsen. Avringning. Er det ikke ganske karakteristisk, den som ikke selv vil være med å gjøre noe i fellesskapet, den er den første til å kritisere.”

Knusende kritikk av plan for stasjonsområdet

Medlemsmøtet i november 1935 var meget godt besøkt, i og med at Sætreskogens Vels medlemmer også var invitert. Første tema var Jernbanens plan for nytt ”stasjonsarrangement” ved Oppegård st. Iflg. protokollen fra møtet fikk planen ”knusende kritikk og ble betegnet som cirkus, etc. og tilslutt blev man enige om å sende en bestemt protest mot den i dens nuværende form og henstille til jernbanen at den i samråd med Akershus Fylkes veivesen og Oppegård bygningsråd utarbeider en ny og bedre plan til stasjonsarrangement.” Det ble valgt en ”jernbanekomiteé” til å arbeide med saken. Som medlemmer ble valgt representanter fra både Oppegård Vel og Sætreskogen Vel.

Den gamle planovergang med bommer skulle erstattes med ny broovergang og Oppegård Vel fikk anledning til å se tegningene. Planen gikk ut på at det skulle fylles på nordover fra bommene langs jernbanesporet, til man nesten kom på høyde med bedehuset, og så

bygge bro over der. Etter henstilling fra vellet ble denne ”kunstige plan” forandret, og tegninger med ny trase, som broovergangen nå har, ble fremlagt. Men broen var kun fire meter bred og uten fortau. Trafikken her ville bli meget stor, og det kunne være livsfarlig å befinne seg ute på broen, hvis samtidig to biler skulle møtes, og kanskje særlig for barna, som måtte passere broen på vei til skolen. Da jernbanen bestemt nektet å utvide broen, henvendte vellet seg til kommunen som sammen med Akershus Fylkes Veivesen og kommunens representanter fikk jernbanen til å utvide broen til 7 meters bredde, med fortau på begge sider.

Endelig dobbeltspor og forslag om å endre navn på Oppegård stasjon?

I årene 1935 og utover ble dobbeltsporet til Ski bygget, og allerede i 1936 begynte man å forhandle med jernbanen om de nye togruter. Vellene hadde fremdeles en betydelig påvirkningskraft i utforming av rutetilbudet.

I 1938 blir Oppegård Vel anmodet av Formannskapet om å uttale seg om navnet på jernbanestasjonen burde forandres fra Oppegård til Greverud. Et fellesmøte av Sætreskogen Vel og Oppegård Vel protesterte mot navneforandringen. I protokollen refereres det at ”Alfr. Sætre opplyste at Oppegård st. er utparsellert fra Sætre og har således ikke noe med Greverud å gjøre. Etter de opplysninger som fremkom

har vi temmelig sikkert jernbanen på vor side når vi holder fast ved navnet Oppegård.”

Det kan være nyttig i denne forbindelse å peke på at navnet Oppegård i vår del av kommunen kom med Smaalensbanen i 1878. Stasjonene langs banen fikk ofte navn etter kirkesognet, som her, Oppegaard. Sognekirken Oppegård ligger på Svartskog og hadde fått navnet fra Oppegård-gårdene der. Det opprinnelige stedsnavnet er, som Alfred Sætre pekte på i 1938, Sætre. I 1915 fikk kommunen også navnet Oppegård, igjen etter sognet. Greverud skole ligger for øvrig ikke på Greverud, men på Sætre (eller mer bestemt; Sætrebråten). Skolen fikk navnet etter skolekretsen Greverud som trolig ble opprettet i 1909. Navneforvirringen i området ble komplett da kommunen i 2004 ga den nye ungdomsskolen på Vestre Greverud navnet Flåtestad, et stedsnavn ved Gjer-sjøen, 1,5 km derfra.

Oppegård Syd eller syd er ikke noe stedsnavn, men en betegnelse. Det dukket opp for å markere forskjellen mellom Kolbotn og nye innbyggere der, og den gamle bebyggelsen syd i kommunen, som lå langt etter i utbyggingen av vann og kloakk. Konklusjonen blir at vårt lokalområde heter Oppegård – i Oppegård kommune.

Fjellet på stasjonstomta

De som har bodd lenge på Oppegård husker det store fjellet som lå på stasjonstomten. Det var trangt på sta-

sjonsområdet den gang, det var så vidt passasje for en bil mellom fjellet og godshuset. Til anlegget av dobbeltsporet ble all pukkstein kjørt med jernbanevogn fra jernbanens pukkverk på Grorud. Oppegård Vel gjorde i den anledning en henvendelse til sjefen for arbeidet med dobbeltsporet, og forespurte om jernbanen kunne sprengte ut sitt eget fjell på stasjonstomten og lage pukkstein til anlegget. Man fikk til svar at jernbanen var villig til å overta all den pukkstein som eventuelt kunne bli produsert av stein fra dette fjellet, men jernbanen ville ikke selv sette i gang eget pukkverk. Vellet gikk derfor til kommunen med sitt forslag, og dette resulterte i at kommunen og jernbanen gjorde avtale om levering av pukkstein. Et brukt pukkverk ble innkjøpt av kommunen, og ti til tolv mann som var arbeidsledige fikk arbeide. Foruten at man oppnådde å bli kvitt fjellknausen, fikk en del arbeidsløse, som det på den tid var mange av, beskjeftigelse. Kommunen sparte ledighetsbidragene, og fikk inn skatter isteden.

Vellet og kinodriften

Utover i 30-årene ble Vellet satt i bedre stand etter nøye utarbeidede planer. Det var lite penger til å begynne med, men etter avtale med banken, slapp man å betale avdrag, og inntektene ble isteden investert i vellets eiendom. Kjelleren var lite brukbar, neppe mer enn 180 cm under taket. Her ble gulvet senket, et vanskelig arbeid, fordi grun-

nen bestod av fjell. Sentralvarmeanlegg ble deretter installert, til avløsning av vanlig ovnsfyringen, som hadde gitt en meget ujevn oppvarming i lokalene. Utvidelsene i kjelleren var nødvendig blant annet for å få en noenlunde tilfredsstillende plass til fyrkjelen. Det ble også anskaffet et hydroforanlegg, som skaffet trykkvann fra den gamle brønnen. Nye stoler ble innkjøpt, til avløsning av de gamle pinnestoler som vellet hadde fått som gave fra et Oslo-bryggeri da huset var nytt. Et effektivt ventilasjonsanlegg ble installert i den store salen.

Det var særlig kinoen man ville arbeide opp, fordi man mente at det var der Vellet i første rekke ville kunne skaffe seg større inntekter. Den tekniske utvikling når det gjaldt filmapparater og lydgjengivelse, fulgte man opp etter beste evne. Det ble anskaffet nytt lydhode, nytt forsterkeranlegg, og en ombygging av filmapparatet bevirket at det kun ble én pause, mot tidligere fire til fem. Det ble også gjort mye for å skaffe gode filmer, og resultatet var ikke dårlig. I 1935 ble det solgt billetter til kinoen for ca. 5400 kroner, i 1940 for ca. 15 000 kroner. I 1944 nådde man toppen med nesten 46 000 kroner, men noe av dette må nok tilskrives forholdene under krigen. Det var jo ikke så mye folk kunne ta seg til på den tid. Inntektene i disse årene var meget gode og pengene ble meget fornuftig brukt til å konsolidere Vellets stilling. Den resterende pantegjeld, kr 17 000 ble betalt,

gjerde rundt eiendommen ble oppsatt, nytt piano ble kjøpt. Alle forbedringer og nyanskaffelser ble betalt. Til ny kinomaskin ble det avsatt kr. 9000 og til dypvannsboring 5000 kroner.

Som forberedelse til generalforsamlingen våren 1936, ble det for første gang trykket en årsberetning for foregående år. Denne ble distribuert til samtlige medlemmer ved at styremedlemmene personlig tok seg av utdelingen.

30-års jubileum

Den 5. februar 1938 feiret Oppegård Vel sine 30 år som velforening. Styret fungerte som festkomité. Følgende var spesielt invitert: Ordfører Carl Nord, forhenværende ordfører Tiedemann-Fossum, bygningsinspektør Thingstad, lensmann Jokstad, fellesvellets formann Georg Finsrud, Sætreskogen Vels formann Arnold Fossum - samtlig med fruer. Dessuten besluttet styret å invitere vellets mangeårige formann A. Hokholt m/frue. Kontingenten ble fastsatt til kr 12,- per par og kr 6,- for enkeltpersoner.

Krigen kommer nærmere

I 1939 var det store innsamlinger rundt i landet til fordel for Finland, som var blitt angrepet av Russland. Også medlemmene i Oppegård Vel var meget aktive, og stod for arrangementer på Vellet, med meget store inntekter, som ble sendt til Den Finske Legasjon. Den 2. mars arrangerte Oppegård Vel, i samarbeid med Sætreskogen Vel, en

Finlandsaften som resulterte i et overskudd på kr 212,75. Beløpet gikk til kommunens Finlandsinnsamling.

Etter generalforsamlingen den 16. mars 1940, kom styret sammen 22. april. I protokollen heter det: "På grund av situasjonen besluttet man å utsette det konstituerende møte til en senere leilighet".

1940 – 1945 Krigstid

I denne bolken refererer vi først fra vellets tidligere beretninger om vellets virksomhet i krigsårene. Deretter har vi fått tilgang til nedtegnelser som Randi Bagge-Skarheim gjorde på sine eldre dager. Fra disse har vi hentet en del av de generelle betraktninger hun gjorde seg. Til sist forteller Eivind Barca noe fra hva som skjedde her ute i krigsårene. Han kom tidlig med i den lokale Milorg-organisasjonen og har gjort mye for å dokumentere det som skjedde i denne tiden.

Vellets virksomhet i krigsårene

For å hjelpe de som selv ikke hadde dyrkbar jord, fikk vellet leiet jordstykker på forskjellige steder, og fordelte disse i parseller på et kvart mål til dem som hadde behov, 50-60 parseller ble utdelt, og de ble utnyttet på en mønstergyldig måte til dyrkning av poteter og grønnsaker.

Det ble straks slutt på brensel i form av kull og koks, og den veden som man

fikk, ble levert i storfavner. For å hjelpe folk med den slitsomme vedsagingen, kjøpte vellet en elektrisk kappsag som ble leiet ut i tur og orden.

I krigsårene var det selvfølgelig mange vanskeligheter å kjempe med, og Vellet hadde også sine. Sandstrøing og sneplogkjøring måtte foretas med hest. Det var vanskelig å få i stand avtale om kjøring med folk som hadde hest, men det ble allikevel alltid en løsning. Nazimyndighetene la ned forbud mot å avholde åpne fester. Styret besluttet derfor å benytte lørdagene til kinoforestillinger.

Oppegård Sanitetsforening hadde åpenbart et behov for å plassere kontanter i fast eiendom og henvendte seg sommeren 1941 til vellet. Styret i Oppegård Vel tilbød da Sanitetsforeningen å overta l. prioritetsobligasjonen i Vellet på kr 10 000. Dette ble enstemmig vedtatt på vellets medlemsmøte i oktober. Denne ble senere nedbetalt.

Veiarbeidene fortsetter i denne tiden, til tross for at det var mangel på arbeidshjelp. Det var overskudd i regnskapene i disse årene og vellet brukte store beløp til veiarbeid. Den gode økonomien gjorde det også mulig å foreta boring etter vann til erstatning for brønnen som begynte å bli dårlig. En påtenkt utvidelse av Vellet var nok en viktig årsak til dette. På samme møte ble det også oppfordret til at kommunen burde bearbeides med tanke på kloakkspørsmålet. Et tema som etter hvert kom til å bli

sentralt i Oppegård Vels virksomhet.

I november 1944 avholdes det en fest i anledning at det er 25 år siden innvielsen av Vellet. ”Til festen var det fremmøtt 102 personer, så de ualminnelige pent pyntede bord var fullt besatt da formannen ønsket velkommen til bords.” som æresgjester var innbudt de gjenlevende medlemmene av byggekomiteen: Ansteen Hokholt, Bernhard Pedersen, Alfred Sætre og Edvard Dynna.

Man begynte etter hvert å ane slutten på krigen, og det var engstelse for at sluttoppgjøret ikke ville bli helt fredelig. Vellet ble stilt til disposisjon for sivilforsvaret, som skulle ha sin alarmplass i kjelleren. Første etasje skulle brukes av Sanitetsforeningen som lasarett og scenen ble avsett til oppbevaring av sanitetsmateriell. Foran vinduene ble det satt opp plankelemmer. Men det gikk bra, det gled over stille og rolig.

En Oppegårdhusmors beretninger

9. april 1940 våknet vi grytidlig av flydur. Et av de to flyene vi så over Gjer-sjøen da vi rullet opp gardinen, styrtet. Det hadde gått uhyggelige rykter de siste dagene. Vi var straks klar over at det var tyskerne som kom, slo på radioen og fikk det bekreftet. Mannen min, som regnet med omgående mobilisering, pakket ryggsekken, la igjen det han hadde av røkesaker til meg og gikk til stasjonen hvor det ikke gikk

noe tog. Mobiliseringskortet hans lød på kystartilleriet i Bergen. Han var flere ganger forgjeves på stasjonen. Det kom ingen mobiliseringsordre. Jeg husker ikke noe av radiosendingene utover dagen, men det kom i alle fall ingen mobiliseringsordre.

Mannen min kom seg til Oslo. På Østbanen traff han noen norske ofiserer som fortalte at Bergen var tatt. Det var ingen vits å dra dit, dessuten gikk det ikke tog til Bergen. Jeg pakket det jeg hadde av hermetikk, havregryn og lignende i en tett og stor blikkase jeg fant i kjelleren og gravet den ned på tomten. Av Quislings radiotale om kvelden husker jeg bare: Skutt blir den som – eller kanskje det var i en senere tale. Neste dag var det bare platespilling i radioen. Vi visste ikke noe om hva som hadde hendt i Drøbaksundet. Avisen nevnte ikke noe om det.

10. april brøt det ut panikk i Oslo. Et rykte sa at byen ville bli bombet kl.12, og folk rømte med alle mulige slags transportmidler uten å vite hvor de ville havne. Mannen min hørte ikke noe om bombetrusselen. Etter kontortid vandret han gjennom en nesten folketom by for å ta toget hjem. På Østbanen var det vilt kaos, tusenvis av mennesker i kø for å komme ut av byen. De som flyktet, havnet på høyst vilkårlige steder, avhengig av hva slags transportmiddel de flyktet med, og for manges vedkommende uten at pårørende fikk beskjed. De havnet på gårder, pensjonater osv. hvor det fort ble

lite mat. I flere uker var det etterlysninger i avisene og radioen fra pårørende som savnet familiemedlemmer. Restriksjoner, stengte veier, mangel på transportmidler, elendig telefonsamband og antagelig pengemangel var årsak til at det tok så lang tid å komme seg hjem for mange.

Min bror, som gikk på Foss skole, skulle ta artium denne våren. Sammen med noen kamerater ble han innbrakt til politiet for bruken av russelue, som var forbudt. Det ble ikke avholdt noen eksamener, men elvene fikk et vitnesbyrd med standpunkt karakterer.

Det var et godt forhold mellom naboene i den lille grenda vår på Oppegård. Vi ble fort kjent med dem. Krigen var med sine redsler på mange måter også en god tid fordi den knyttet menneskene nærmere sammen, i alle fall opplevde vi det slik.

Å skaffe mat var for de aller fleste hovedproblemet. Da det ble knapt med importvarer på vinteren 1940 begynte hamstringen. Det var ikke småtterier som hadde råd kjøpte inn, og varer som sardiner, melkebokser, kaffe og sukker ble fort mangelvare i butikkene. Lenge før 9. april ble kaffe, sukker og matmel rasjonert. Aftenpostens Frigjøringsnummer forteller at i 1940 var brød, fett, kaffe, kakao, sirup og kaffeerstatning rasjonert. I 1941 ble det rasjonering på kjøtt, fleisk, egg, melk og melkeprodukter, sommeren 42 ble poteter og grønnsaker inkludert, og i 1943 kom fisk med. På rasjonerings-

kortene skulle det klippes merker alt etter hvor mange som gjaldt for hver vare. Vi fikk egne kort for matvarer og for tekstiler, klær og sko. Gravide fikk litt større rasjoner av melk og kunne som de eneste få litt hvetemel.

Det var greit nok med kort og rasjonerte varer om de bare fantes, men butikkene gikk fort tomme og det ble kø der det ikke var noe å få. Å stå i kø ble en del av hverdagen og tok atskillig tid og krefter, særlig for husmødrene. For dem som ikke klarte å stå i kø tilbød profesjonelle "køståere" sine tjenester. Det ble faktisk et yrke.

I villahagene ble det satt poteter i gressplenene. I offentlige parker ble plenene pløyd opp, og heldige var de som kunne skaffe seg en parsell å dyrke mat på. Mange hadde villagris og kanner.

Strømforsyningen på Oppegård var elendig. Den tilmålte strømmen til hver husstand var liten og ble regulert med vippe. Da var magasin-komfyren en god løsning. Under krigen ble strømmen ytterligere rasjonert med total stenging visse tider i døgnet. Blendingen var et kapittel for seg. Så snart vi tente lys måtte alle vinduer dekkes med svarte blendingsgardiner, oftest laget av tykt papir. Bøtene for den minste sprekk i blendingen var betydelige.

Vinteren 42/43 var som de andre krigsvintrene veldig kald. Med spedbarn som skulle stelles og ammes, klesvask i bryggerhus i kjelleren hvor vannet måtte pumpes opp for hånd,

tungvint matlaging og rengjøring uten støvsuger, blanding og elendig strømforsyning må det ha vært en stri vinter. Når jeg husker tilbake, tror jeg ikke vi tenkte slik. Vi klarte å skaffe det nødvendige.

Radioene ble levert på skolen. Noen hadde en ekstra radio som kunne gjemmes unna. Vår fikk plass i et kamouflert skap bak hyllene i spiskammeret. Når det nærmet seg sendingene fra London, fikk de som hadde radio oftest besøk for å høre på Øksnevad med nyheter på norsk. De nazifiserte avisene hadde jo ganske andre nyheter enn stemmen fra London.

Våpen måtte også innleveres. I kjelleren vår var geværet velinnpakket murt inn i en skillevegg.

Det sosiale livet gikk sin gang. Jeg hadde syklubben. Mannen min hadde sangkoret, som øvet en gang i uken. St. Hans-kvelden var det deilig sommervær og stor sangerfest i Bratlandparken. Der var det stort fint støpt dansegulv med smijernsgjerde rundt. Kveldens mest elegante dame kom i stilkjole med blonderysje sydd av hennes fineste overlaken og farget gammelrosa.

På jernbarnestasjoner og bussholdeplasser var tyskerne stadig ute etter svartebørsvarer. Folk måtte være smarte. Konen som ble stoppet med en kurve, spurte om veien til Eggsentralen. Tyskeren som ble sendt med henne, snudde ved inngangen, og konen kunne gå dit hun egentlig skulle.

Julaften 1944 skulle vi være hos mor

som nå bodde i leilighet i Oslo. Vi ble kraftig forsinket med toget og da vi endelig kunne begi oss i vei fra Østbanen, begynte det å bli mørkt og dessuten var det tett tåke. I de totalt mørklagte byggetene kunne bare de som var godt kjent finne veien. Alle vinduer var blendet og gatebelysningen slukket under hele krigen. Mannen min gikk foran med barnevognen. Godt han var velkjent med veien. Jeg hadde aldri funnet frem alene. Mørkleggingen hadde skapt et nytt yrke som loser og som trygt følge, særlig for kvinner om kvelden. Jeg tror det var et slags byrå som skaffet pålitelige kjentfolk. Batterier til lommelykter var umulig å oppdrive. Lysverkets folk brukte små lykter med juletrelys i underkontroller og lignende inntil også julelysene tok slutt. Det kom frem at selv postbud hadde hatt problemer denne julekvelden.

I 1945 var matrasjoneringen på det verste. Sengetøy, klær og sko, alt var nedslitt etter fem år uten fornyelser. Alt som het reserver var brukt opp, og folk var slitne og lite motstandsdyktige. Mange ble syke. Svenskesuppen som ble delt ut et par ganger i uken i Oslo, var til uvurderlig hjelp for gamle og ungdommer. Noen var heldige og hadde kontakter og fikk matpakker fra Danmark. Fra London hørte vi om den voldsomme bombingene av tyske byer. Ryktene om snarlig kapitulasjon ble utover vinteren mer intense, og vi håpet...

7. mai verserte ryktene om at tyskerne hadde kapitulert, men vi turte lik-

som ikke tro på at det virkelig var fred. Jeg gikk til møte i Sanitetsforeningen ved halv syvtiden. Hos Bratland gikk flagget til topps da jeg gikk forbi, og på Vellet var det mange mennesker, men merkelig rolig, inntil en eller flere ropte hurra, og så brøt jubelen løs. Et slags tog ble organisert, og vi gikk nedover mot idrettsplassen. Mange sluttet seg til underveis. Jeg kan ikke huske at noen hadde flagg.

Utenfor Kleiven stanset toget opp som en stille anerkjennelse, kaptein Kleiven satt på Grini.

Nå kom de frem alle de illegale radioene, men det tok en tid før vi fikk utlevert de beslaglagte apparatene. De som hadde trodd at alt ville bli som før bare krigen var over, ble nok skuffet. Først etter fem år var de siste rasjoneringsbestemmelsene opphevet, unntatt for biler. Vi gledet oss til å kunne feire 17. mai. Et problem var at barna manglet flagg. Vi hadde bare ett. Frøken Arnolda Jensen hadde på hjemmebasis drevet med salg av stoffer før krigen. Nå ryktes det at hun hadde flagg. Mine innstendige bønner hjalp ikke, ett flagg til hver familie. 17. mai-toget ble et trist syn i det høljdende regnværet, med klissvåte unger. De færreste hadde noe som lignet regntøy.

Foran denne første julen etter krigen ønsket vi å feire gammeldags jul. Vi kunne få litt kjøtt på rasjoneringskortene våre. Vi fikk fatt i en svinestek, men det ekstra vi ønsket, fantes ikke i butikkene. I Sverige derimot var det

mange lekkerbiskener å få, og husmødrene dro i hopetall over grensen for å kjøpe lys, sjampinjong, krabbebokser, svisker og annet snadder. Vi pleide å ha levende lys på treet, men slike var ikke å oppdrive. Vi fikk låne de elektriske lysene på treet i kantinen på jobben, så vi hadde lysende tre på helligdagene. Det gikk nesten 50 år før vi anskaffet elektriske lys til juletreet. De levende lysene fikk treet til å dufte gran. Jeg savner det fremdeles.

(Noen av de historiske begivenhetene som hun referer til kan kanskje være unøyaktige, men vi har valgt å ikke foreta noen rettelser i beretningen.)

Krigstiden i Oppegård

Oppegård lå isolert mellom de to militære knutepunktene Ski og Oslo, og hadde ingen faste forlegninger, og bare én forsvarsstilling. Den ble anlagt ved Gjersjø bro på slutten av krigen. Det var stor gjennomgangstrafikk både langs Mosseveien og på jernbanen, uten at dette sjenerte oss særlig. Vi hadde det fredeligere enn de fleste. Selvfølgelig merket vi matmangelen, klesrasjoneringsringen, propagandaen og ufriheten like sterkt som resten av landet. Men vi var fattige fra før, vi var vant til å bite tennene sammen og greie oss selv.

Krigstiden ble i Oppegård syd – i Sætre-grenda – en tid for samhold og forsoning. Da krigen var slutt slo vi idrettslagene sammen og etter 30 års strid kunne Sætreskogen og Oppegård Vel forenes. Det var ikke tid for partipolitisk krangel, men alle var like gode. Det hersket en utpreget

forsoningsånd. Det begynte i skolen, med et faglig dyktig og sammensveiset lærerkorps som ikke lot seg presse eller true. Skolen ble en bastion for det nasjonale sinnelag. Idrettslagene, speiderne, husmorlag og Sanitetsforeningen fulgte opp og bandt familiene sammen. Oppegård syd hadde en rekke kjøpmenn som samvittighetsfullt klippet kort og fordelte rettferdig de matvarene som fantes. Visst forekom det svartebørshandel, men mindre enn vanlig. Her var ingen store gårder, ingen produksjonsbedrifter eller andre kilder for illegale varer. Frem for alt var det en sindig, sammensatt gruppe mennesker som kjente hverandre og som møttes ved "tavla" eller på toget eller på Vellet. Vellet var nøytralt, Vellet var sentralt – Vellet var vårt.

Materielt var det ikke meget vellet kunne gjøre: Skaffe kappsag til felles benyttelse, skaffe noen parseller til dyrking av poteter og grønnsaker, og gi råd til dem som trengte det. Vellet var samlingsstedet. Visst var det bare norske, svenske eller tyske filmer som ble vist, men vi tolket dem slik vi ville, og bare det å sitte sammen på en benk styrket enigheten. Vellet rommet også basarene og konsertene som makthaverne i sin nåde tillot. Nasjonal Samling prøvde seg et par ganger i 1941 på propagandamøter, men som vi senere skal høre tok dette en brå slutt.

Selvfølgelig fantes det medlemmer av NS også i vår lille krok. Det fantes et par frontkjempere blant dem, men

ingen angivere. Vi kjente dem alle, og syntes egentlig litt synd på dem etter at krigslykken snudde for tyskerne vinteren 1943. Hva tyskerne og nazistene ikke visste var at bak deres rygg bygget vi opp en militær organisasjon – Milorg – som skulle stå klar til innsats den dagen sluttoppgjøret om Norge skulle stå.

Krigen kommer

Den 9. april 1940 kl. 08.00 sto grupper av reisende på perrongen ved Oppegård jernbanestasjon og ventet på toget til Oslo. Noen hadde allerede hørt om overfallet i radioen. De øvrige hørte med vantro på krigsbudskapet, slik det ble fortalt i gruppene på perrongen. Med ett høstes mitraljøseld i luften mot sydvest. Et enslig norsk jagerfly er i kamp med den tyske invasjonsluftstyrken. Minuttet etter går et tysk jagerfly i bakken ved Knardal i Frogn. Toget kommer, og går til Oslo Ø, som vanlig. Det uvanlige er luftvernmitraljøsene på taket av Amerika-linjens gård som skyter mot de tyske fly, uten resultat.

På Oppegård-perrongen for sydgående tog er det færre passasjerer samlet. De skal til Ski, kanskje til det nye gymnaset. Derfra kan de se aktiviteten på AR1s depot på Monsrud. Kanoner kjøres ut for strid.

Allerede 9. april og de følgende dagene melder mange vernepliktige seg til sine avdelinger i Oslo og i Østfold og hvor de ellers er mobiliseringsplassert. Alle tar krigen med fatning. De fleste ikke-stridende møter på sine

arbeidsplasser. Forretningene holder åpent som normalt, skoledagen er som før. Vi tar ikke krigssituasjonen inn over oss, det er for uvirkelig.

Panikkdagen 10. april får oss til å riste på hodet. Ryktet om at Oslo vil bli bombet av engelske fly skaper panikk i byen, og mange drar mot syd, mot Oppegård og Ski med bil, buss, sykkel, tog. Likevel gjelder det ikke oss her på Sætre. Men vi merker ensrettingen. Propagandaen rundt Quisling og hans parti, nyhetsoppslagene i presse og radio dirigert og sensurert av fienden. Mortforestillingene og sannheten blir undertrykket. Langsomt våkner vi av dvalen. Hva nå?

Motstand

Allerede i aprildagene, mens kampene i Østlandsområdet ennå pågår begynte noen av de beste og ivrigste skiløperne i idrettslaget å samle våpen og ammunisjon til den motstandshær som trådte frem på Verpåsen 8. mai 1945. Selvfølgelig kom alle lagførerne fra idrettslaget: Fritjof Pedersen, Ole Tjernæs, Rolf Barca og Arne Hansen.

I andre kommuner var det hjemvendte, skuffede soldater som tok initiativet til omkampen. Noen steder lokalt bosatte offiserer eller Roverspeidere. Vi hadde ingen resept for motstandsarbeidet. Derfor tok det mange former; fra våpeninnsamling til flyktingetransport, illegale aviser og spionasje.

Oppegård var en sovekommune til Oslo, hvor de aller fleste hadde sin

arbeidsplass. Her fikk vi kontakter til kommunistiske celler som ble aktivert etter tyskernes angrep på Sovjet-Russland sommeren 1941.

Riktig fart i motstandsarbeidet ble det først høsten 1943. Før den tid improviserte vi, brukte anledning til sabotasje og spionasje når sjansen bød seg, men arbeidet var ikke fast organisert; vi drev bare hver vår lille krig. Nå ble motstandsarbeidet ledet fra London, og britene sendte over norske kommandosoldater for å organisere og lære opp hjemmestyrkene. Instruktørene var ikke mange, men dyktige. I løpet av høsten 1943 og våren 1944 begynte Milorg å ta form, også hos oss. Rekrutteringsarbeidet var vanskelig. Fysisk kondisjon, psykisk skikkethet, riktig alder, alt skulle passe. Vi så etter de uredde, de sindige, de som kunne holde tett. Det var få å rådføre seg med og vi ville ikke ta noen sjanser.

Like fullt var vi i mål 8. mai 1945. Da Oppegård-troppen stilte til kamp på Verpåsen fredsdagen, var den topp bevæpnet med de moderne våpen og granater som vi savnet 9. april 1940. Kun uniformene som skulle kommet i slipp på Oksrud 3. mai 1945, manglet, men kampviljen var der. Her var vaktmesteren på Vellet, snekkeren, kontorsjefen, gymnasiasten i lag og tropp, klare til kamp. Vår oppgave var å ta imot allierte tropper og forsyninger, være veivisere og kjentmenn, og å sprengte fiendens sambandslinjer, ammunisjonslagre, bensindepoter, etc. Heldigvis slapp vi

dette. I stedet vant vi freden, og vi kunne bygge opp forsvaret igjen. Vi kunne vende tilbake til våre arbeidsplasser og studier, til fotball, til Holmenkollstafett og til dans, sang og musikk på Holen, Dalen, Tonehaugen - og på Vellet.

Under overflaten

Allerede sommeren 1945 da troppen var forlagt i leiren til AR1 på Ski, fikk vi underhånden og i all hemmelighet besøk av allierte offiserer som påpekte at vi hadde kommunister i troppen, og at en av disse stadig hadde kontakt med østerrikske kommunister i den tyske avdeling som fortsatt var stasjonert i leiren.

Vi ble fortalt om den kalde krigen som var i emning, og at forholdet mellom de allierte ikke var så godt som det burde være. Man var redd for at russerne kunne få opplysninger om forhold som burde være hemmelige. Vi svarte at for vårt vedkommende var krigen slutt, vi drev ingen politisk overvåking, men vi skulle merke oss signalene. Noen dager senere holdt en del av Milorg-veteranene møte på Bogers hotell på Ski, og ble enige om ikke å skrive eller fortelle om våre erfaringer og kunnskaper fra krigstiden. Kanskje kunne vi få bruk for dem igjen. Dette er årsaken til at så lite er kjent fra den hemmelige virksomheten i Oppegård under krigen.

På nært hold

Tiden har gått, men visse begivenhe-

ter i Oppegård syd sitter likevel igjen minnet. Vi skal berette om noen få.

NS-møte på Vellet

Nasjonal Samling Oppegård

Mandag 2. desember:
NS-møte i vel-lokalet kl 20.00:
Sverre Korsnes: "Veien fram".
Sang av Henrik Dalen, akk. av
Kapellmester Selle.
Ingen entrè. Alle velkommen.

Denne annonse sto i Østlandets Blad 29. november 1940. Øyeblikkelig tente vi. Vi var klar over at noen av våre idrettskamerater allerede hadde meldt seg til fronttjeneste eller meldt seg inn i Nasjonal Samling. Brenne ned Vellet? Nei, det ville være for drastisk, og ramme oss selv. Men møtet skulle ikke få gå upåaktet hen. Løsning: Vi gikk mandag ettermiddag til Vellets vaktmester og ba om å få låne nøkkelen til Vellets bakdør. Vi skulle hente noen av Idrettslagets effekter som lå lagret der. Manøveren lyktes, og straks etter var jeg i ferd med å underbinde tangentene på Vellets piano med kjøpmann Emil Hansens beste hyssing. Operasjonen foregikk under pianolokket, og var usynlig utenfor. For hver tangent slo jeg en knute på hyssingen, så det skulle ta tid før herr kapellmesteren kunne slå an tonen for møteåpningen. Samtidig plasserte Arne Hansen en kjempe vekkerklokke gjemt inne på scenen, nøy-

Nordliveien 2B hvor ekteparet Fossum i all hemmelighet huset to operatører med en illegal radiosender.

aktig innstilt på kl 20.02. Vi trakk oss militært og velordnet tilbake. Dagen etter fikk vi melding fra vaktmesteren om at vår intensjon om å si fra at NS ikke var velkommen i vårt hus, hadde vært mer enn vellykket.

Etter denne opptreden var det med ett unntak stille for NS på Vellet inntil 19. mars 1941. Da ble det igjen tillyst medlemsmøte med høytalere etc. Nå hadde ryktet om saboteringen av propagandamøtet høsten 1940 spredt seg, og denne gang deltok langt flere i motdemonstrasjoner. Kloke av skade hadde nazistene denne gang med to Svarte-Maja-biler med et par konstabler fra Statspolitiet i hver, samt bun-

ker av "Fritt Folk". Bilene parkerte de på jernbanens eiendom, foran utedoen. Da møtet begynte stappet vi aviser under bilene og tente på. Dessverre ble dette rapportert til Vellet, og straks etter kom STAPO-betjentene løpende for å slukke flammene.

I mellomtiden hadde Fritjof Pedersen og Gunnar Storløkken ringt til E-verksbestyrer Karl Aasen og fortalt at det var varme løs i en trafo ved Sjødal på Svartskog. Deretter bandt de en kobbertråd over ledningsnettets som førte strøm til Vellet, og sørget for tause høytalere og et lokale som forble mørkt. På dette signal begynte Hirden og STAPO og løpe etter ungdommene som hadde

samlet seg, og det oppsto flere bataljer. Dagen etter fortalte Vellets vaktmester til Arne Hansen at et par av møtedeltagerne fra Oslo hadde snakket sammen etter møtet og uttalt at *"Oppegård var det verste jøssingreir de hadde vært borte i"*. Deretter var Vellet kvitt NS.

Senderen hos Fossum

Høsten 1944 begynte tyske radiopeilebiler å sirkle om i Sætreskogen. Av og til tok de seg en tur helt ned til idrettsbanen, men stort sett befant de seg på oversiden av jernbanen.

Milorg-befalet var straks klar over hva de snuste etter, og meldinger ble sendt til så vel Distrikt 11 i Østfold som til distrikt 13 i Oslo. Ingen reagerte.

Etter krigen fikk vi forklaringen: Hjemmstyrkenes Sentralledelse (SL) hadde plassert en radiosender i kjelleren til jernbanefullmektig Arnold Fossum i Nordliveien. Denne var hemmelig for alle unntatt en liten krets i Oslo. Arnold Fossum og kone var barnløse, og begge yrkesaktive. I et rom i kjelleren bodde telegrafist Hindrum med en student som hjelper. De viste seg aldri, og selv nabofruen til fru Fossum som tok seg av rengjøringen i huset, ante ikke om deres tilstedeværelse.

Den 4. januar 1945 slo tyskerne til. Omringet av Gestapo og tysk feldgendarmeri ble huset beskyttet så vindusglasset singlet og kulene slo inn i veggene og bokhyllene. Deretter stormet de huset og tok senderen med mannskap. Dette skjedde om formiddagen,

og tyskerne satte igjen vakt for å arrestere Fossum og frue og andre som tok seg inn i boligen. Arnold Fossum ble passet opp av Gunnar Haugen da han samme ettermiddag gikk av toget på stasjonen. Både han og fru Fossum ble eskortert til Sverige med bistand fra Eriksen Tusse.

Tor Tidemann Fossum på Kolbotn var Arnold Fossums fetter og sørget for å få satt inn nye vindusruter. Straks etter ble huset rekvirert til bolig for husløse. Da ekteparet Fossum kom tilbake sommeren 1945 var huset plyndret og ramponert, og de fikk intet tilbake. Telegrafist Hindrum og hans hjelper reddet livet. Innen deres sak kom opp, var krigen slutt. Ekteparet Fossum er gått bort, men huset står. Burde det ikke fått en minnetavle?

Arnholt Hansen

Arnholt Hansen var født 23. februar 1912. Han var en ivrig og dyktig fotballspiller, fysisk sterk og uredde, en god soldat. Han tilhørte Milorg i Oslo, område 4 i avsnitt 1. Han var bror av ordfører Ingvald Hansen, og bodde i "Nordlund", en eiendom som var skilt ut av Sætrebråten på østsiden av jernbanen. Under krigen ante det oss at han drev med illegal virksomhet i Oslo. Men slikt spurte man ikke om og Arnholt fortalte intet. Først etter krigen fikk vi vite at han var en av de svært aktive som arbeidet illegalt på heltid som våpeninstruktør, som sprengstoffs spesialist og som slipp- og sambandsmann.

Onsdag 4. april 1945 kl 11.30 om formiddagen var han i Rolf Siggs-trøms verksted for reparasjon av vekter i Tomtegata i Oslo. Sammen med ham var Oddmar Endresen og Odd Hyben-becker. Like før var Siggestrøm arres-tert av Gestapo og ført bort. Tilbake i halvmørket satt to gestapister med trukne pistoler og ventet. I dette bakhold hadde Arnholt, Odd og Oddmar havnet. Arnholt, Odd og Oddmar var trent for å takle slike situasjoner. Etter en kort stund sendte Arnholt Odd et blikk, og mens Odd trakk til seg gestapistenes oppmerksomhet, tok Arnholt opp en jernstang fra gulvet for å slå ut lyset i det lille rommet. I samme øyeblikk skjøt den ene gestapisten fra kloss hold, og traff ryggmargen slik at Arnholt ble lammet.

Odd og Oddmar fortsatte kampen og greide å slå ut tyskerne til tross for at disse skjøt med begge pistoler. Mens blodet silte fra alle 4, ble gestapistene liggende igjen på gulvet i verkstedet, mens milorgsoldatene forsvant i en bil de hadde stående utenfor. Sammen med gestapistene lå Arnholt, lammet og bevisstløs. Han ble kjørt til Victoria Terrasse og forhørt, men røpet ingen ting. Om kvelden ble han brakt til Aker sykehus, men forble lam. Den 3. november 1945 ble han som eneste Milorg-soldat tildelt Krigskorset med sverd, vår høyeste militære utmerkelse. Sykdommen tæret sterkt på Arnholt. Han døde 13. januar 1949, bare 37 år gammel.

1945 – 1954 Samarbeid og gjenoppbygging

Som resten av landet sto Oppegård kommune overfor formidable oppgaver da krigen endelig var over. I Oppegårds kommunes historie skriver Eivind Barca at de midlertidige herredsstyre som møtte i tiden fra frigjøringen til årets slutt, besto på et par unntak nær av de representanter som var valgt for perioden 1938—1940. De kjente derfor godt til alle problemer som man sto i ferd med å skulle løse da krigen kom, i første rekke vann- og kloakkspørsmålet, bygging av herredshus for å samle den kommunale administrasjon, fullføring av fylkesveien, og tilrettelegging av nye byggefelter.

Allerede i 1945 fremsto løsningen av vann- og kloakkspørsmålet som det viktigste punkt på kommunens program. Ordfører Ingvald Hansen var en av de mange som visste hvordan brønnsystemet virket i Oppegård: *"Tomme i tørre somre, med dårlig stensetning, utette lokk og tilsig av overflatevann. Gode brønner måtte skytes dypt i fjell, og falt for kostbare. Derfor nøyde man seg med et 3 - 4 meters hull i leirbakken, hvor isen frøs tommetykk om vinteren. Så var det til med øks og bøtte for å fiske opp noen liter. Med langt tau på bøtta og med god sikteferdighet traff man som regel hullet. Man fikk jo øvelse med årene. Men utilfredsstillende var det. For den som skulle greie storvasken, og for den som gjerne ville*

Denne bygningen ble oppført oppe ved Slåbråten i 1914 av Kristian Dillevik sr. Her ble det produsert fiskekjelker, ski og skistaver (Sportsartikler A/S) Senere ble det margarinfabrikk, og enda senere porteføljefabrikk. Bygningen ble etter hvert benyttet som lager, og fra midten av 30-åra ble det forsamlingslokale her (Derav navnet "Festiviteten"). Oppegård Vel disponerte også lokalene i en tid da pågangen av leietakere til "Vellet" ble for stor. Speiderne hadde også en tid "klubblokaler" her. De siste som benyttet lokalene var Norrøna Boktrykkeri A/S (Holmsen og Thoresen) og bygningen ble revet i 1980 av Oppegård Idrettslag. På tomten ble det oppført tre tomannsboliger (Slåbråtveien 25).

ha et bad. Innlagt vann fantes de færreste steder. Utslagsvask ble vanlig i tredveårene, så slapp man i hvert fall å bære vannet ut igjen. Kloakken gikk i veigrøftene, og ga årsak til mang en frisk feide naboer imellom. I 1945 var vi enfoldige nok til å tro at vi som i vår midte hadde et stort, klart, rent drikkevannbasseng som vi den gang trygt torde drikke av og hvor vannet var relativt velsmakende, bare hadde å

pumpe dette opp." Vannforsyningen ble et hett tema i årene fremover, men det skal vi komme nærmere tilbake til da Oppegård Vel satte i gang sitt eget store vannforsyningsprosjekt.

Forholdene preges i en årekke av varemangel, med rasjonering og surrogater. Oppegård Vel hadde imidlertid kommet meget godt gjennom krigsårene. Driften av Vellet og kinoen var også meget bra. Det var så stor etterspørsel fra

foreningene om leie av lokalene, at det ikke var mulig å etterkomme alle. På medlemsmøtet i september 1945, foreslo styret derfor at man leiet fabrikkbygningen i Slåbråtveien, også kallet Festiviteten. Dette ble vedtatt og en god del av foreningene fikk plass der. Etter hvert avtok åpenbart behovet for møtelokale noe, og første etasje ble utleid til Norøna Boktrykkeri AS. Vellets leieforhold ble helt avsluttet i mai 1947.

I 1945 blir det også foretatt grunnboring etter vann til Vellet, som gav det gode resultat av 2000 liter i timen. Året etter ble det anskaffet ny kinomaskin. Og det gamle uthuset ble revet og erstattet av et nytt.

Oppegård Vels 40-års jubileum ble kombinert med årets generalforsamling den 21. februar 1948. Det ble ifølge protokollen en vellykket fest. Samme år pusses Vellet opp, både innvendig og utvendig.

Etterdønninger etter krigsårene

På et medlemsmøte i mai 1950 diskuterer man medlemsverving. I den forbindelse foreslo styret at man *"burde tegne medlemmer uten at det ble krevd attest for nasjonal holdning"* – hvilket i realiteten vil si at man skulle se bort fra spørsmålet om vedkommende under okkupasjonen hadde tilhørt NS. NS var som kjent forkortelsen for Vidkun Quislings parti Nasjonal Samling. Dette forslaget ble imøtegått med at *"det også her i distriktet var folk som hadde været så aktive og fremtredende*

i NS at det ikke kunne bli tale om å ta dem inn som medlemmer og foreslo at de som hadde vært NS skulle søke om å bli medlemmer." Formannen mente dette ikke lot seg praktisere, men uttalte at styret i alle fall ikke ville innby dem som hadde vært særlig aktive i NS. Styrets forslag ble deretter enstemmig vedtatt.

Gjersjøen og Tussetjern

Befolkningens adgang til Gjersjøen har vært tatt opp i Oppegård Vel ved ulike anledninger. På medlemsmøtet i mai 1952 opplyste formannen at han hadde snakket med kommunale myndigheter om adgangen til Gjersjøen for Oppegårds beboere. Det var tanken å ordne saken i minnelighet med grunneieren, som det heter i protokollen. Hvis ikke det førte frem, mente man at spørsmålet *"burde tas opp ad annen vei"*. Det ble pekt på at det hadde vært satt ned flere utvalg uten at det hadde vært mulig å komme til noen ordning i minnelighet. I protokollen leser vi også at det nok en gang ble minnet om den gamle Kirkeveien ned til Gjersjøen som det var hevd på. I forbindelse med denne diskusjonen ble det opplyst at Tussetjern var blitt mer søkt i det senere og at Tussetjern kunne komme på tale som badeplass i stedet for Gjersjøen.

I protokollen fra et styremøte i mars 1953 refereres det til en undersøkelse, gjennomført av Ansteen Hokholt og Eivind Sværen, om å bruke Tussetjern

som drikkevannskilde for Oppegård kommune. Dette ble det besluttet å diskutere med kommunen. Ordføreren mente at disse planene først burde fremlegges for vannverkskomiteen. Dette sa vellet seg enige i under forutsetning av at vannverkskomiteen ville gjøre dem kjent med sine planer – som i sin tur kunne presenteres på et medlemsmøte i Oppegård Vel.

På medlemsmøtet i februar 1955 opplyser viseordfører Sand at kommunen hadde undersøkt "Tussetjernprosjektet", men at man foreløpig hadde konkludert til fordel for Gjer-sjøen, som kunne forsyne hele OSÅK-området (Oppegård, Ski, Ås, Kråkstad).

Ansteen Hokholt uttalte om undersøkelsen av Tussetjern som mulig drikkevannskilde at *"Han hadde vært med konsulent NN på den omtalte undersøkelse av Tussetjernprosjektet. Undersøkelsen besto i at de rodde ut på vannet og konsulenten smakte på det."*

Sammenslutning av vellene

Styremøtet 17. juni 1946 behandlet bl.a. *"en skrivelse fra Sætreskogen Vel med anmodning om en konferanse m.h.t. en eventuell sammenslutning av vellene."* Det ble besluttet å innkalle til møte. Den 20. juni møttes representanter for Oppegård Vels styre og representanter fra Sætreskogens Vel (Sverre Johansen, Erling Brekke, Erik Løchen, Georg Kolstad). Sætreskogen Vel forlangte at dets navn skulle inngå

i det nye velnavnet. Man entes om å foreslå navnet *"Oppegård Vel, hvori opptatt Sætreskogen Vel"*. Videre forlangte man minst én representant i styret det første året etter en sammenslutning. Saken ble besluttet tatt opp på ekstraordinær generalforsamling. På dette møtet, hvor 31 medlemmer møtte, utspant det seg *"en livlig debatt med mange innlegg"*. I protokollen fra møtet refereres det at de fleste talerne var enige i at det kun var ett vel på stedet. Særlig falt ikke Sætreskogen Vels forlangende om at navnet skulle innflettes i Oppegård Vels navn i medlemmenes smak. Kravet om at Sætreskogen Vels medlemmer skulle ha samme rettigheter som Oppegård Vels medlemmer, ble også diskutert. Et annet tema som også vakte diskusjon gjaldt "parken". Her bør det skytes inn at parken (eller Sætreskogparken) var det området vi i dag kjenner som friområdet hvor det gamle vanntårnet står. Dette var en tomt som under Aksjeselskapet Sætreskogens utparsellering av gnr. 44, bnr. 82 i 1913 – 1918, ble unntatt fra salg for alminnelig bebyggelse med det for øyet at den skulle tjene som parkareal for samtlige utskilte parseller fra denne eiendommen. Sætreskogparken ble senere skjøtet over til Sætreskogen Vel. Her heter det at vellet skulle ha rett til å oppføre et samlingslokale, eventuelt forbundet med sangerhall.

Diskusjonen på den ekstraordinære generalforsamlingen endte med at forslaget om at Sætreskogen Vel gis an-

ledning til å slutte seg sammen med Oppegård Vel og at man får samme rettigheter, ble enstemmig vedtatt. Enstemmighet var det også om at Sætreskogen Vel skal ha minst én styreplass det første året etter sammenslutningen. Forslaget om innflettingen av navnet ble imidlertid nedstemt.

Denne beslutningen ble behandlet av Sætreskogen Vel og man godtok vedtakene fra Oppegård Vels ekstraordinære generalforsamling. Den offisielle sammenslutning ble fastsatt til 1. desember 1946. Ikke minst krigsårene hadde trolig bidratt til sammensveising av de to vellenes virksomheter og endelig kunne ressursene forenes.

Lokalveiene overtas av kommunen

Denne beretningen beskriver hvordan veiene i velområdet var gjenstand for stor bekymring, og ikke minst slit for både styret og oppsittere fra slutten av første verdenskrig og frem til de en etter en, fra slutten av 1940 tallet til annen halvdel av 50 tallet, ble overtatt av kommunen. Før overtagelse måtte de ha en standard som tilfredstilte datidens kommunale krav.

Arbeidet med veiene ble i stor grad administrert av styret i vellet*, og det ble oppnevnt personer som hadde ansvar for fremdriften på én vei eller del av en vei. Denne ledet også arbeidet, og måtte skaffe folk. Få hadde evne til å betale med penger, så arbeidet ble utført på dugnad.

Hvor stort var så dette arbeidet? Med utgangspunkt i kommunens målinger av kommunale veier fremkommer dette: Velveiene, ofte omtalt som privatveier, var alle veier på grunn nr 44 unntatt Skiveien, Sætreskogveien (Nyveien) og Kongeveien fra undergangen ved Odlo og nordover. Fra de første ble opparbeidet og til den siste ble overtatt av kommunen, var det opparbeidet en lengde på over 7 km midtmålt vei. Av disse ble 720 m anlagt av Slåbråten Selvsbyggerlag, og ca 200 m av Sætre Byggerlag (Mølleveien). Veibredden varierte mellom 2,5 og 4 m, i tillegg kom grøfter og grøftekant. Dette gir et opparbeidet veiareal på mellom 25 000 og 30 000 m², eller sagt på en annen måte, fire til fem fotballbaner med internasjonale mål.

Alt arbeid ble utført for hånd. Fjellboring med feisel og minebor, tildekning med "faskiner" og stokker. Det før mang en villstein ut mellom gissent dekningsmaterieil. Etter fjellsprengning ble blokkene brutt ut med spett. Kult og pukkestein ble produsert på stedet med slegge, og lagt ut med trildebør. Mineborene ble ofte smidd og skjerpet hos smed Gustavsen nede ved Skiveien ved Sætrebekken.

Belastningen for den enkelte kan illustreres slik: Den enkelte oppsitter hadde i gjennomsnitt ca 30 m vei, eller rundt 100 m² veigrunn og grøft. Mange må ha ytet en minst like stor innsats på veiene som på egen grunnmur, hus og tomt. Og dette var i en tid med åtte timers arbeidsdag, og begrepet frilørdag

var ukjent. Den første tiden bar oppsittere og Vellet hele kostnaden med veiene; etter hvert refunderte kommunen 50 %, Vellet betalte 25 %, og oppsitteren 25 %, og det endte med at kommunen betalte 75 % av kostnadene i den siste tiden før veiene ble overtatt.

Egne hus, veier, og, etter hvert vannverk (og etter hvert ikke minst grøfter for vann- og avløpsrør) ble bygget på kveldstid og søndager i hele velområdet. Mange sto på med dette i tiår etter tiår, noen ble aldri helt ferdige. Men det ble nok i meste laget, for på slutten av anleggstiden for veiene midt på femtitallet, da arbeidet med vannverk kom i gang, konkurrerte disse to virksomhetene om dugnadsarbeidet.

I denne perioden preges styremøtene av spørsmål knyttet til vedlikeholdet og oppgraderingen av lokalveiene. Dels får velstyret kritikk fra parselleiere, dels returneres denne kritikken fra andre medlemmer som mener at den enkelte selv må ta sin del av ansvaret. På medlemsmøtet i mai 1950 understreker velformannen at *"det er de enkelte eiendomsbesitteres sak, som brukere av veiene, å holde vegene ved like. Men som en forening av disse er det vellets sak å administrere vegarbeidet. Og så langt midlene strakk til måtte selvfølgelig også vellet yte økonomisk støtte. Forholdet til kommunen må også inn i fastere former og iflg. opplysninger fra kommuneingeniøren er regler under utarbeidelse."*

På medlemsmøtet i september 1953

uttalte formannen for kommunens vegutvalg, Kleiven, at kommunen ikke hadde plikt til å anlegge veier. Han gjorde også oppmerksom på at kommunens tilskudd til opparbeidelse av veier vanligvis ikke var mer enn 50 - 60 prosent. I protokollen fra et medlemsmøte i september 1954, hvor fortsatt veier var et viktig anliggende, fremkommer det for øvrig at Sætreskogveien var blitt overtatt av fylket.

På vellets medlemsmøte i januar 1964 hadde styret forberedt et forslag om at Oppegård kommune skulle overta alle velveier mot vederlagsfri grunnnavståelse. Forslaget ble diskutert på møtet og man besluttet å kontakte kommunen for en nærmere redegjørelse om saken.

*Slåbråten Selvbyggerlag og Sætre Byggelag (Mølleveien) administrerte seg selv.

Poker på Vellet

Kinodriften gikk sin gang. Man hadde imidlertid fått pålegg fra myndighetene om å bygge om maskinrommet. Frykten var at det ved kjøring av film kunne oppstå brann.

Utleievirksomheten var tilfredsstillende, men i enkelte tilfeller fulgte man åpenbart ikke helt reglene. Vaktmesteren måtte klage til styret på at en del av bridgeklubbens medlemmer blir sittende etter at spillingen er slutt, og fortsetter med pokerspill utover natten. Styret besluttet at *"Bridgeklubben blir å advare og meddeles at lokalet skal være forlatt før kl. 24.00. Hvis det-*

te påbudet ikke følges, vil det bli tatt under overveielse å treffe hensiktsmessige forføyninger.”

En nabo av Vellet tok opp dette at det var satt opp huske på vellets eiendom. Og her var det stadig samlet en del barn som ødela hans middagslur. Formannen lovet å ta seg av saken.

1955 – 1964 Kampen om vann og kloakk

Den dag i dag lever vi med et visst spenningsforhold mellom Oppegård og Kolbotn. For mange kan dette virke underlig og kanskje noe smålig, men det er viktig å huske de feidene de to kommunedelene har hatt når det gjelder fordeling av kommunens ressurser. I denne beretningen har vi så vidt vært inne på noen av dem, men den saken som virkelig fikk bølgene til å gå høyt, var utbygging av vann og kloakk. Eller manglende utbygging, som var det man opplevde syd i kommunen.

Kampen om kommunal vann- og kloakktilknytning

I desember 1954 ble det avholdt et fellesmøte for vellene (Myrvoll, Nordre Greverud og Oppegård). Temaet var kloakkforholdene og den videre kloakkutbyggingen i denne delen av kommunen. Det ble vedtatt en resolusjon som deretter ble oversendt Oppegård kommune. Dette resulterte senere i et lokalt møte mellom velstyret og repre-

sentanter for kommunens vann- og kloakkkomité. Der foreslo velstyret en lokal prioriteringsliste – som ble imøttekommet i brev av 29. januar 1954 fra kommuneingeniøren.

I februar 1955 avholdt Oppegård Vel et medlemsmøte hvor viseordfører Normann Sand var invitert til å orientere om bolig- og kloakkutbyggingen i kommunen. Østlandets Blad hadde et fyldig referat fra møtet og vi henter derfra: *”Viseordføreren innledet med å snakke om Hellerasten, idet han gjerne ville rette på den misforståelse som han trodde var utbredt blant befolkningen, nemlig at utbyggingen av Hellerasten var skjedd på bekostning av kommunens midler. De utbetalinger som er gjort er kun forskutteringer fra kommunens side, og beløpene er tilbakebetalt. Igangsettingen av dette byggeforetagende var absolutt nødvendig sa viseordføreren, da kommunen hadde plikt på seg til å legge forholdene slik til rette, at de som hadde giftet seg under krigen kunne få hus.”*

Her bør det skytes inn at det var en kolossal husnød etter krigen. Det hevdet at i Oslo sto 70 000 personer på venteliste for å få bolig. Når Normann Sand, som representerte Arbeiderpartiet, hevdet at *”kommunen hadde plikt på seg”*, er det rimelig å tenke seg at partiet og politikerne hadde fått sterke signaler fra sentralt hold om å bidra til å skaffe husløse i Oslo nye hjem.

Det heter videre i ØBs referat: *”Fra medlemmenes side ble det etterlyst en skrivelse som skulle være sendt fra Vel-*

lene i den søndre del av bygda til formannskapet. Skrivelsen ble bragt til veie og opplest. Skrivelsen var sendt fra Nordre Greverud Vel, Myrvoll Vel og Oppegård Vel, og gjaldt utbyggingen av kloakknettene. Det ble fremholdt at distriktene i den søndre del av kommunen har et berettiget krav på å få sin del av de midler kommunen anvender, og at også den eldre del av innbyggerne burde få nytte godt av de sosiale goder som utbyggingen av kloakknettene betyr.”

Deretter referer ØB fra et innlegg Kristian Horgen holdt: ”Kr. Horgen uttalte at det aldri var vanskelig å få kommunen til å forskuttere midler når det gjaldt Hellerasten. Det ble jo hurtig ordnet med rutebil for dette distriktet, men dessverre var veien ikke tilfredsstillende. Men når det først var gitt konsesjon til rutebilen, måtte man ta konsekvensen av dette, og veien ble bygget om. Så enkelt er det for Hellerasten, men ikke for vår del av bygda. Veier som ikke er kjørbare, får bare ligge til det blir plass på budsjettet, sa han. På den annen side har vi sett at penger som er bevilget til arbeider hos oss, blir benyttet på Hellerasten. Bevilgningen til utbedring av Fylkesveien fra stenbroleggingen og sydover ble ganske enkelt brukt til forskuttering på Hellerasten, og det tiltross for at denne del av Fylkesveien vel er den dårligste vei i hele Akershus. Den videre utbedring av Fylkesveien fra Oppegård stasjon og utover ble stoppet, og pengene anvendt til Hellerasten. Hor-

gen tillot seg å spørre hvor herredsstyreprerentantene fra distriktet var, som ikke fant grunn til å ivareta de interesser som de er satt til å passe på. Vi har et ordtak i Oppegård som heter: ”Den vakre bygda vår, som vi er så glad i». Vi skriver om dette nu og sier: ”Den vakre bygda vår, og Hellerasten som vi er så glad i”.

Som vi forstår var det sterke følelser i sving og en opplevelse av å bli forfordelt på bekostning av de nye boligfeltene lenger nord i kommunen.

Gjersjøen som mulig drikkevannskilde og kloakkrenseanlegg nord i kommunen

Velstyret besluttet i september 1957 å skrive til Oppegård kommune for å få en forklaring på at arbeidet med vann- og kloakkarbeidene tilsynelatende var innstilt på Oppegård.

På medlemsmøtet i desember 1957 var vann- og kloakkarbeidene i kommunen tema og nok en gang ble det en diskusjon. Iflg. vellets styreprotokoll ble det igjen reist spørsmål om hvorfor man opplevde at beboere / parselleier i Ormerudveien på Kolbotn og på Hellerasten fikk fordeler fremfor parselleiere på Oppegård. Det ble hevdet at Kolbotn fikk det meste av bevilgningene til kloakk. Dette var ikke kommunens representant enig i, står det i protokollen.

Etter hvert kom det nye krav fra Oppegård kommune, - helserådet stilte nye krav til rensing av avløpsvann

fra industri (Odlo fabrikker), forretninger og private boliger. Det var i siste halvdel av 50-årene spørsmålet om restriksjoner i nedslagsområdet for Gjersjøen ble reist med full tyngde, og bakgrunnen var nye krav fra Helsedepartementet. I mange år ble problemet med rensing av avløpsvann løst ved at det ble ført fram til en rense- og septiktank på egen eiendom. Fra denne gikk det spredegrøfter ut i terrenget rundt. Dette var en brukbar løsning der det var rikelig jordsmonn, men i en "fjellkommune" som Oppegård medførte dette sig av avløpsvann langt utenfor eiendommen. Erfaringer viste at denne løsningen ikke kunne benyttes her. På sikt var Gjersjøen som drikkevannskilde truet. Resultatet ble utredningen "Gjersjø-skjønnet" i 1963. Flere byggelag, der arbeidet var i gang etter godkjente planer, ble rammet av de nye reglene.

Oppegård kommune hadde i 1957 satt i gang sin kloakkrensestasjon ved Gjersjø-bru. Denne kunne betjene de nordre deler av kommunen fordi det var stort sett naturlig fall. Men syd for Solbråtan gikk det i bokstavelig forstand et vannskille, som gjorde at kloakkrensing måtte foregå med eget anlegg. Noe man ikke fikk før Nordre Follo kloakkverk (ved nåværende Tusenfryd) ble satt i drift i 1972. På grunn av manglende kloakkløsning var det faktisk byggeforbud i vår del av kommunen fra midten av 50-tallet og helt frem til 1972. Det er i lys av

denne situasjonen vi må se vellets sterke reaksjoner på den opplevde forskjellsbehandlingen innen kommunen.

I styreprotokollen for 26. desember 1960 vises det til en redegjørelse fra et møte mellom Myrvoll Vel, Nordre Greverud Vel og Oppegård Vel. Det heter i protokollen: *"Møtet omhandlet forholdet mellom de kommunale bevilgninger til Kolbotn vis á vis Oppegård syd"*. Som man ser var det åpenbart flere enn Oppegård Vel som følte seg forfordelt når det gjaldt kommunens prioriteringer.

Generalforsamlingen i mars 1961 gjenvelger Paul Bjørlo som velformann. I sin takketale uttaler han iflg. protokollen fra møtet: *"...han nevnte så de store kommunale oppgavene i bygda hvor han kom inn på det lån på 5 mill. kroner som kommunen hadde fått innvilget. Halvannen av disse skulle gå til skoler og resten, 3 ½ til vann- og kloakkutbyggingen. Disse bevilgningene, konkluderte Bjørlo, er det et våkent velstyre må sørge for blir gjenstand for en rettferdig fordeling mellom Kolbotn og Oppegård syd"*.

Største velforening i kommunen

På generalforsamlingen i mars 1955 opplyses det at Oppegård Vel hadde 204 medlemmer og dermed var den største velforeningen i kommunen. I foreningens område var det imidlertid 500 husstander som alle burde være re-

OPPEGÅRD-DAGENE 1960. Opptog fra Greverud Skole. På fanen (som er fru Sigrid Hansens avlagte dynetrek) skulle man kunne lese "OI's absolutt uharmoniske" også kalt "Fartein Valen-Kameratene." Togfører (m/bjelle) er Berit Whist og "duskebærere" er Petter Whist og Lars Haugbro. Den fløytespillende fakir er Jan Kruse.

presentert. Formann Paul Bjørlo henstilte til alle om å gå inn for å verve medlemmer. Men det store prosjektet som vellet nå tok fatt på, var endelig å skaffe området en mer tilfredsstillende vannforsyning. Samtidig ble tradisjonen med en Oppegård-dag instituert, som også ble preget av vannsituasjonen.

Oppegård-dager

Det hadde en tid vært diskutert mulighetene av å arrangere en Oppegård-dag. Ulike komiteer hadde diskutert saken. I april 1955 diskuterer velstyret ideen og hadde invitert representanter for

Mannskoret, Damekoret og Idrettslaget. Sistnevnte hadde imidlertid meddelt at det ikke kunne avse tid til å bistå ved et slikt arrangement. Det ble besluttet at Mannskoret, Damekoret og Oppegård Vel skulle påta seg arrangementet for 1955, men at arrangementet burde gå på rundgang mellom stedets forskjellige foreninger. Arrangementet fant sted i juni, og det ble en årlig tradisjon i årene fremover. Det første årets arrangement gikk med et mindre underskudd, mens vellets andel av overskuddet for 1956-arrangementet var på kr 581,65.

Vi vet ikke så mye om programinnholdet fra det første arrangemen-

tet, men kommunens viseordfører var åpenbart invitert. I alle fall hadde han på arrangementet tydeligvis informert om kommunens planer om vannforsyning. Noe som vi skal se fikk det til å renne over for stedets husmødre.

De følgende årene var oppslutningen om Oppegård-dagene laber blant foreningene og medlemmene, noe som førte til at det ikke ble noe arrangement. Noe av kritikken gikk ut på at Mannskoret og Damekoret, sammen med vellet, hadde en slags enerett på arrangementet. Dette førte til at vellets generalforsamling i 1958 vedtok *”å invitere én representant for hver forening i Oppegård Vels interesseområde for å diskutere muligheten av å arrangere Oppegård-dagene. Inntekten ved arrangementet skal gå uavkortet til bygging av et tidsmessig forsamlingslokale”*. Dette protesterte særlig Mannskoret heftig på og det utspant seg en debatt om formålet og organiseringen på et medlemsmøte i vellet mai 1959. Konklusjonen ble at man ville opprettholde formålet og at alle foreningene i området skulle stå bak arrangementet.

Oppegård dagen i 1960 var åpenbart en suksess og arrangørene fikk *”honor for resultatet (på kr 10 370,-) og for det kjempearbeidet de hadde nedlagt”*. Videre utover ble de årlige arrangementene overtatt av A/L Samfunnshuset (Oppegård).

Tørkesommeren 1955

Utbyggingen av vann og kloakk i

Oppegård var som vi forstår en meget lang prosess. I Eivind Barcas Oppegård kommunes historie leser vi at den startet allerede i 1922. Ulike planer ble diskutert og forkastet – dels av kommunene, dels av staten. I tillegg til den utilfredsstillende vannsituasjonen i kommunen, kom det flere tørkesommerer som gjorde situasjonen ytterligere vanskelig. Sommeren 1955 var et av de verste tørkeår vi har hatt. Vannforholdene på Oppegård var vanligvis slette, men i slike tørkeår ble forholdene katastrofale. Tankbiler med vann var i virksomhet hele dagen for å fylle de tomme brønner.

Styret i Oppegård Vel, med Paul Bjørlo i spissen, inviterte Eivind Sværen og Ansteen Hokholt til sitt møte i august 1955. De to redegjorde for en plan om å bygge et vannreservoar på 50 kubikkmeter i Parken i Sætreskoen med pumpeanlegg fra Tussetjern. Styret besluttet å vurdere mulighetene nærmere, herunder å konferere med eieren av eiendommen Fjeld om tillatelse til å anlegge pumpehus på eiendommen.

Omtrent samtidig reagerte altså husmødrene på Oppegård, for det var i første rekke husmødrene som fikk føle hva det vil si å mangle vann. Oppegård Husmorlag innbød til masse møte for å drøfte situasjonen. Dette resulterte i en resolusjon til myndighetene med krav om øyeblikkelig bygging av et vannverk. Vi siterer resolusjonen som er gjengitt i Oppegård kommunes historie:

”Midlertidig vannforsyning fra Tussetjern bedre enn kommunal 40-års plan.

Til Oppegård formannskap og herredsstyre.

Oppegård Husmorlag arrangerte 22/8-55 åpent møte for å drøfte den fortvilte vannsituasjon i vårt distrikt. Uten å ta denne eksepsjonelle tørkesommeren i betraktning, har vi i alle år manglet vann. Husmødrene har i en generasjon båret vann, med derav utallige følger, så som: Åreknuter, brokk, underlivssykdommer og hjertefeil. Nå går annen og tredje generasjon samme skjebne i møte etter den 40-års plan vi ble stillet i utsikt av vår viseordfører på Oppegård-dagen 25. juni d. å. Vi ser nybyggerstrøkene blir sikret vann, og vi skulle vel være like berettiget her i gammelbebyggelsen, som i en menneskealder har båret bygdens skattebyrder. Møtet besluttet derfor enstemmig å tilskrive myndighetene om at Tussetjernprosjektet snarest blir tatt i betraktning som en midlertidig redning for Greverud krets. Vi imøteser snarest et positivt svar.”

Ideen om et lokalt vannverk

Den 10. september 1955 ble det avholdt ekstraordinær generalforsamling i vellet. Fremmøtet var meget godt, iflg. protokollen. Foranledningen var vellets planer om å få i stand et eget vannforsyningsanlegg for området. Velformann Paul Bjørlo pekte på den prekære vannsituasjonen og på de

lange utsikter til et kommunalt vannverk. Han mente det var mulig å få i stand et enkelt vannanlegg som kunne avhjelpe den verste mangel. Han redegjorde for planen i store trekk og opplyste at anlegget var beregnet å koste kr 15 000 – under forutsetning av velvillig innsats på dugnad. Planen var å bygge et vanntårn på 50 kubikkmeter, og anskaffe en pumpe med en kapasitet på 5 kubikkmeter vann pr. time. Anlegget skulle organiseres som et andelslag og hvor vellet skulle være ansvarlig for bygging og drift. Det kunne i tilfelle utvides senere.

På møtet ble det fra enkelte hevdet at mange hentet vann på Vellet og av den grunn ikke ville være interessert i anlegget. Anlegget på Vellet måtte på en eller annen måte gå inn i vannverket, ble det hevdet. Et annet moment som ble brakt opp, var *”at hovedtilførselen til Gjersjøen kommer fra Tussetjern og at det kunne komme innsigelser på dette grunnlag.”* Kommunens representant, viseordfører Normann Sand, mente at dette ikke burde representere noe problem i og med at man benyttet eiendommen Fjelds vannrettigheter og at anlegget var ment å være provisorisk. Uansett burde de ulike grunneiere til Tussetjern forespørres.

Diskusjonen på møtet, som refereres i protokollen, tyder på at meningene om nytteverdien var delte og at flere fryktet kostnadene. Dessuten mente enkelte at kostnadsberegningene var for omtrentlige og at dugnadsinnsat-

Borebas Thorstein Myrvang i aksjon.
(foto: Arvid Haugbro)

sen var for optimistisk anslått. Hvordan ledningene skulle legges (i dagen eller frostfritt) var også tema for mange innlegg. Dessuten ble det reist spørsmål om andelslag var den best egnede organisasjonsformen. Diskusjonen gikk høyt og formannen måtte sette taletiden til 2 minutter. Men det var også mange som så betydningen av et slikt anlegg: *"Folk har hatt en viss skrekk for Oppegård på grunn av vannet"*, som én hevdet. På denne tiden ble det som nevnt kjørt vann i tankbil og etterspørselen var så stor at ventetiden lå på 8 - 10 dager. Kjøring av vann fra det påtenkte anlegget ville bli atskillig billigere enn fra Kolbotn.

Viseordfører Normann Sand mente at kalkylene som foreløpig var fremlagt var vage og virket fantastisk rimelige.

Han kunne tenke seg å foreslå å la styret få fullmakt til inntil 20 prosent overskridelse. Det var rimelig med en henstilling om kommunal støtte, og den kunne søkes på andre premisser enn gratis strøm. Flere av innleggene pekte også på at kalkylen virket alt for lav.

Enkelte var inne på tanken at saken burde utsettes. Det ble da besluttet å først stemme over en eventuell utsettelse. Ved voteringen ble spørsmålet om utsettelse forkastet med 40 mot 8 stemmer. Etter ytterligere diskusjon, da særlig om organiseringen av vannverket, ble det med overveldende flertall vedtatt at vellet skulle stå for verket - altså at det ikke skulle organiseres som et andelslag. Etter ytterligere diskusjon ble statuttene for vannforsyningsanlegget vedtatt.

Anlegget skulle være provisorisk og ha som formål, inntil kommunens vannverk var utbygget, å sørge for vannforsyning til abonnentene og å skaffe vann til brannslukking. Tappeledninger skulle legges til Parkveien og til Kringsjøveien. Abonnentene ble delt inn i følgende grupper: A) De som kan få direkte tilknytning til anlegget, B) De som kan få fylt sine brønner med slanger fra tappeledningene og C) De øvrige som henter vann - enten selv eller ved tankbil. Avgiften varierte i forhold til de tre abonnentgruppene. Bare abonnenter hadde rett til vann. Oppegård Vels styre er anleggets styre og forestår drift og vedlikehold. Et begivenhetsrikt medlemsmøte ble iflg. protokollen avsluttet kl. 01.00.

I dag kan alle fortsatt se selve vanntårnet, som godt kan betraktes som et dugnadsminnesmerke. Men det som var en vel så krevende jobb var å sprengne ut grøftene til vannledningene både til og fra vanntårnet. Bildet viser Einar Mysen og Jens Hagen.) (foto: Arvid Haugbro)

”Et av Norges største dugnadsarbeid”

Man regnet med at anlegget skulle bli ferdig samme høst, altså i løpet av et par måneder. I dag vet vi at anlegget ble ferdig sommeren 1958, etter 3 års arbeid.

På styremøtet 26. september ble Johs. Engebretsen gitt ansvaret som byggeleder for vanntårnet og pumpehuset samt å anmelde byggeplanene til kommunen. Dette var åpenbart et godt valg, for han ble en av de viktige personene bak prosjektet. I oktober behandlet styret forslag til kontrakt med eieren av eiendommen Fjeld om vannforsyningsanlegg. Etter en del forhandlinger ble denne signert av partene.

Styret søkte E-verket om nødvendig strøm til pumpe på 8 - 10 hk. Samtidig tilbød man å stille arbeidskraft til disposisjon for mastene. Nødvendig plastledning med tilbehør ble bestilt.

Den valgte pumpen var på 8,5 hk. ga en kapasitet på 13 kubikkmeter vann i timen.

Etter hvert kom dugnadsarbeidet i gang og øktene ble lagt til tirsdager, torsdager og lørdager. Byggmester Gunnar Arnesen sørget for gratis utlån av blandemaskin. I tillegg søkte man økonomisk støtte fra Norges Brannkasse og Assuransekomiteen. Fra førstnevnte ble man forespeilet et bidrag på kr 5000 når anlegget var ferdig og godkjent.

Den 29. september 1956 var det igjen ekstraordinær generalforsamling i vellet. En av sakene var arbeidet med vannforsyningsanlegget. Velformannen redegjorde for arbeidet som var utført, men påpekte samtidig at *”det var alt for mange som ikke hadde gjort sin innsats med dugnad på anlegget.”* Det bør her minnes om at de fleste hadde sine egne tomter og veier å

stri med, i tillegg til den felles dugnaden. På møtet ble det også fremlagt forslag til oppdimensjonering av anlegget. De nye planer gikk ut på å øke pumpekapasiteten og utvide vanntårnet til 80 kubikkmeter. Dette fikk allmenn tilslutning.

Etter at dugnadsarbeidet på vannverket hadde hatt en "vinterpause", ble det gjenopptatt i mai 1957. Styret besluttet å purre både de som ikke hadde innbetalt abonnementsavgift og de som ikke hadde utført dugnadsarbeid på anlegget.

Et bevis på det store engasjementet og arbeidet fra flere nøkkelpersoner, er følgende styrereferat som innledes med: "Styremøte i en pause i arbeidet på vannforsyningsanlegget 19. juni 1958." For å holde dugnadsgjengen i gang var det viktig med kaffe. Husmorlaget ble spurt om de kunne bistå med kaffekoking.

Under redegjørelsen for arbeidet med vannforsyningsanlegget på medlemsmøtet i september, kom formannen med en kraftig henstilling om å gjøre en innsats for å få det ferdig i høst. Det ble også reist spørsmål om vellet kunne stille midler til disposisjon for å få anlegget ferdig. Formannen svarte

Støpningen av selve vanntårnet ble utført uten avbrytelser, og var ferdig etter 26 timers kontinuerlig arbeid. 60 mann var med på den delen av dugnaden, og arbeidet ble utført på skift à 8 timer. (foto: Knut Thorsteinsen)

da at det ikke kunne bli snakk om å fullføre arbeidet med betalte arbeidere. Det var nylig sendt løpesedler til alle om å møte frem til dugnadsarbeidet. På samme møte ble det valgt et økonomiutvalg på tre personer for anlegget.

En av hovedstadsavisene karakteriserte prosjektet som et av Norges største dugnadsarbeid. Men det er nok rik-

tig her å peke på at det nok var noen få som tok de tyngste takene. Østlandets Blad hadde den 13. mai 1959 en artikkel under tittelen *"Det trengs et skippertak på Opppegård"*. Her kan vi bl.a. lese følgende: *"Det er 107 stykker som har meldt seg til dugnad for å skaffe Opppegård vann. Av disse er det ca. halvparten som har vært med på dugnaden hittil. Og bare en liten del av disse igjen har utført den tiden som en regner med hver enkelt må ha, ca. 80 - 100 timer. Selvfølgelig er det noen som har utført et imponerende dugnadsarbeid der de har kommet opp i 400 - 500 timer. Dette er jo en strålende innsats, men disse alene kan ikke klare å arbeide for resten av de som enda ikke har møtt opp til arbeid. Det er jo heller ikke riktig at noen skal arbeide for at andre bare skal komme og koble på vannet når den tiden kommer."*

Årsaken til at mange nok hadde problemer med å engasjere seg for fullt var ulike. Mange hadde evig nok med arbeidet med sin egen tomt og tilhørende vei. Samtidig gjorde nok en utmattelse seg gjeldende; man så ikke enden på kampen for å få kommunal vann- og kloakktilknytning. Men når vi vet at jobben med å anlegge ledningstrasse-ene nok var den mest krevende jobben, er det bare å bøye seg i støvet for dem som tok de tyngste og fleste takene.

Vannet ble som nevnt tatt fra Tussetjern, og inntaket lå på grunn som tilhørte eiendommen Fjeld. En 2 ½ toms plastledning ble ført 25 meter ut

i vannet, med bunnventilen ca. 2 meter fra bunnen og 3 meter under vannflaten. Pumpehuset ble støpt i betong så nær vannet som mulig, og var plassert nesten helt under terrenget. Pumpen kunne levere 220 liter vann pr. minutt i en høyde av 81 meter, og var utstyrt med nødvendig apparatur for start og stopp. Pumpen var direkte tilkoblet en elektrisk motor på 8 ½ hk. Fra pumpehuset førte en 2" plastikkledning i jordgrøft, ca. 100 meter frem til Tussetjernåsen, og videre opp den nesten loddrette åsside frem til Kringsjøveien, over denne og videre i noe slakkere terreng opp til det høyeste punkt i terrenget, som befinner seg på vellets 6 mål store tomt, også kallet "Parken". Her ble vanntårnet bygget, på høyde 150 meter over havet.

Arbeidet med utsprenning av grøften var det som tok den lengste tiden. Den var ca. 400 m lang, hvorav 300 meter var bare fjell. Arbeidet med grøften i den nesten loddrette Tussetjernåsen var litt av et problem. I Kringsjøveien ble anbrakt en hydrant for brannvesenet, og montert T-rør for uttak til bebyggelsen langs veien. Fra Kringsjøveien og videre opp til vanntårnet ble det lagt plastledning med en dimensjon på 4". Vanntårnet står på en sokkel, og er støpt i armert betong med 20 cm tykke vegger. Høyden er 6 ½ meter, og diameteren er 6 meter. Støpningen ble utført uten avbrytelser, og var ferdig etter 26 timers kontinuerlig arbeid. 60 mann var med på den delen av dug-

Den drivende kraften bak byggingen av vellets vannforsyningsanlegg var vellets styreformann og senere æresmedlem, Paul Bjørlo.

naden, og arbeidet ble utført på skift à 8 timer. Man hadde fått låne maskinelt utstyr, så som betongblander, elektrisk heis og vibrator.

Vanntårnet rommet som nevnt 200 000 liter og anleggets kapasitet var 300 000 liter pr. døgn. Dette tilsvarte 200 liter i døgnet pr. person i vellets distrikt. Anslaget gikk ut på at anlegget ville komme på 40 000 kroner.

Velformann Bjørlo foreslo i styremøtet 1. juni 1959 at den offisielle åpningen av vannverket skulle finne

sted lørdag 27. juni 1959 "i tillit til at stedets lokalbefolkning vil gå helhjertet inn for dugnad i tiden frem til åpningsdagen". Festen i forbindelse med åpningen ga et overskudd på kr 232,-.

Prisene for vannverkstjenestene ble fastsatt til kr 10,- per fylling av brønn for slangeutlegg inntil 100 meter og kr 12,- for slangeutlegg på 100 - 200 meter. Fylling av tankbil ble satt til kr 2,- (kjøring og øvrige omkostninger betales av mottaker). De som hadde direkte tilknytning til ledningsnettets skulle

betale et depositum på kr 500,-, med fradrag av eventuelle dugnadstimer og tidligere innbetalt abonnentsavgift.

Velformann Bjørlo hadde, i samråd med grunneierne Dalen og Berdal, fått disses tillatelse til å stenge "Glassgrunna" (nord- og vestsiden av Tussetjern) for bading for å forhindre forurensing av drikkevannet.

På medlemsmøtet i oktober 1959 ble det opplyst at det siden åpningen av vannforsyningsanlegget var det levert henimot 15 mill. liter vann. 300 brønnfyllinger var foretatt i 104 brønner samt 1500 tankbilfyllinger. Alt i løpet av 4 driftsmåned. Den nærmeste oppgaven nå var å sørge for at vannverket ble frostfritt innen vinteren. Dette måtte også gjøres på dugnad.

I februar 1960 hadde 60 hus fast tilknytning til vannforsyningsanlegget. På generalforsamlingen i mars 1960 ble Paul Bjørlo gjenvalgt som velformann. Etter at han hadde takket for tilliten, ble han selv takket for *"hans ukuelige optimisme og for den enestående innsats han hadde ydet og stadig ydet for Oppegård, vellet og Vannverket"*.

Oppegård kommune ytet økonomisk støtte til driften av vannforsyningsanlegget. Utover i 1964 fikk styret kjennskap til at denne støtten var foreslått redusert. For å avverge dette inviterte styret representanter fra kommunen til en orientering. Fra kommunen møtte kommuneingeniør Dancke,

ingeniør Arneberg og Paul Bjørlo. Sistnevnte som formann i kommunens teknisk utvalg. Styret la frem regnskap for vannforsyningsanlegget. Hensikten var å vise at vellet trengte det kommunale tilskuddet for å klare driften. I protokollen fra møtet kan vi lese: *"Etter de uttalelser som falt fra de innbudte, hørtes det ut til at de var enige i vårt syn. Ing. Arneberg sa at han ikke var klar over hvordan det virkelig sto til med driften av vårt vannverk. Han trodde inntekten var større enn den virkelig er."*

I dag kan man se restene av pumpehuset ved Tussetjern, i den lille bukten nord for badebrygga. Selve vanntårnet står der fortsatt - som et synlig minnesmerke over en enorm dugnadsinnsats.

Planer om ombygging av Vellet

Det hadde lenge vært et behov for en oppgradering av Vellet. En byggekomité var oppnevnt tidlig på 1950-tallet. Denne arbeidet både med planlegging og reising av nødvendig kapital. Blant annet var det behov for en omfattende takreparasjon. I mellomtiden ble garderobe i kjelleren istandsatt. Det var også planer om å få Vellet malt utvendig, men det var vanskelig å få til en dugnad i og med vannforsyningsanlegget krevde stor frivillig innsats.

I 1957 mottar velstyret brev fra Helge Hansen hvor han foreslår at Årsmøtet

lar styret få i oppdrag å innkalle styrene i alle foreningene i Oppegård til en konferanse for i fellesskap å bli enige om å bygge et forsamlingshus som fyller de krav som i dag må stilles. Velstyret besluttet å anbefale at representanter for samtlige foreninger i Greverud krets ble innbudt til en konferanse for å drøfte spørsmålet.

På vellets generalforsamling i mars 1958 ble dette møtet etterlyst, men velformannen svarte at man ikke hadde inntrykk at det var noen større interesse for et samfunnshus blant de andre foreningene, men saken var ikke glemt. Dessuten tok arbeidet med vannverket det meste av tiden for vellet.

Velstyret besluttet i juni 1960 å male Vellet utvendig. Fargekonsulentens forslag til farger er gjengitt i protokollen: Hovedfarge: Grønn, karmen og vindskier: Lysegul, vinduer og dører: Strågul.

Det ble foretatt en rekke vedlikeholdsarbeider og mindre oppgraderinger av vellet, men noen større ombygning og modernisering ble etter hvert skjøvet til side. I stedet ble det bl.a. diskutert hvor et eventuelt samfunnshus skulle lokaliseres og hva huset skulle inneholde. For eksempel var det foreslått at det skulle være kombinert med forretningsvirksomhet. Lokaliseringsalternativene som var fremme, var både Greverud og Elverhøy. De forskjellige foreningene som var med i andelslaget som var dannet, hadde nok ulike syn på hvor huset burde ligge. For Oppegård Vels

vedkommende var lokaliseringen gjenstand for et eget medlemsmøte i januar 1963. Temaet var: Bør vår fremtidige forsamlingshus ligge på Greverud? Etter en to timer lang debatt med til dels sterke innlegg for og mot, ble det votert og flertallet av de fremmøtte stemte mot en lokalisering på Greverud.

50-års jubileum

I forbindelse med Oppegård Vels 50-års jubileum i 1957 ble det valgt en redaksjons- og jubileumskomiteé bestående av Kristian Horgen, Alfred Thorsteinsen og Nils Røsland. Jubileumsberetningen var budsjettet til kr 600. Men på årsmøtet i mars 1957, ble posten foreslått øket til kr 1000. Jubileumsfesten ble arrangert lørdag 15. februar 1958. 50-års beretningen er den mest omfattende beretningen vi til nå har hatt for Oppegård Vel og utgjør en viktig kilde til denne beretningen – femti år senere.

300 kroner til Greverud kirke og religionsfriheten

På medlemsmøtet i desember 1961 la styret frem forslag om å bevilge 300 kroner til den planlagte Greverud kirke. Det ble reist motforestillinger mot denne bevilgningen. Begrunnelsen var at den åndsfrihet og religionsfrihet som hersket her i landet tilsa at dette ikke var noen velsak. Andre mente at det ikke gikk i mot religionsfriheten om dette ble bevilget. Det ble pekt på at *"det ikke var meningen å bygge en*

såkalt søndagskirke, men en kirke som kunne brukes hele uken og tjene flere formål, altså en slags sjømannskirke". Ved voteringen over forslaget til bevilgning stemte 17 for og 4 mot. Bevilgningen ble dermed vedtatt.

1965 – 1974 Tunge tider

Lokalt innledes 1965 med et medlemsmøte den 23. januar. Vellets styreformann ønsker de fremmøtte velkommen og introduserer kommuneingeniør Arneberg som var invitert til å orientere om vann og kloakkutbyggingen i kommunen. Arneberg opplyste at av kommunens 9000 innbyggere, er det bare 5000 som har vann og kloakktilknytning. Dermed fortsetter en av de viktige sakene også inn i dette tiåret.

Oppegård Vels forsamlingslokale (Vellet) var også et viktig tema i perioden. Det samme var sikringen av Fjell ved Tussetjern som friområdet og opparbeidelsen av Myraparken. Oppegård kommunes generalplan, med tilhørende forslag til regulering av vårt lokalområde, skapte også et sterkt engasjement i det tiåret man gikk inn i.

Politisk skjedde det en viktig forandring i kommunen i denne perioden. Ved kommunevalget i 1967 ble Arbeiderpartiets representanter i kommunestyret redusert fra 16 til 15 i forhold til valget i 1963, mens Høyre fikk frem fra 12 til 14 representanter. Det var uforandret for de andre partiene; Venstre fikk

3, Krf. 2 og SF 2. Rolf Presthus (H) ble valgt til ordfører og Tore Haugen (H) ble varaordfører. Dermed ble en lang tradisjon med arbeiderpartistyre brutt i Oppegård, til fordel for et høyreregime som har vart opp til i dag.

En viktig årsak til dette skiftet, må tilskrives den mangeårige kampen om kommunens prioritering av vann- og kloakkutbyggingen, med tilhørende fordeling av boligbyggingen. I Eivind Barcas Oppegård-historie leser vi at det i perioden mai 1945 til utgangen av 1954 ble ferdigbygget 537 leiligheter i Oppegård (hvorav hele 71 i 1954). I det følgende 10-året, (1955 til 1965) ble det ferdigstilt 1078 leiligheter. Tyngden av denne utbyggingen fant sted i følgende områder: Fløysbonn (1953), Slåbråten-feltet (1954), Aspeleina (1955), Rødstenåsen, Helle-rasten, Bråthen-feltet, Augestad-grenda (alle i 1956), Ødegården og Vassbonn-feltet (begge i 1957), Øståsen (1965).

Den sydlige delen av kommunen utgjorde en sterk bastion for Arbeiderpartiet. Etter hvert som frustrasjonen over manglende utbygging i syd bredte seg utover i 60- og 70-årene, flyttet flere ut av området – ikke minst til de nye boligområdene. Den bedre tilrettelagte vann- og kloakksituasjonen nord i kommunen tiltrakk seg samtidig innflyttere fra Oslo. Iflg. "Oppegårds historie" hadde medlemstallet i det som etter hvert ble hetende Oppegård Boligbyggelag øket fra 235 medlemmer i 1958, til 2500 medlemmer i 1965. 65 prosent av de nye medlemmene kom

fra Oslo. Bare 16 prosent kom innenbygds fra. Dette førte nok etter hvert til en endret sosial struktur i Oppegård.

I beretningen for 1966 uttrykkes det nok en resignert reaksjon på kommunens vann- og kloakkutbygging: *”Styret har gjort flere henvendelser til formannskapet for å få bragt på det rene hvilke planer kommunen har og hvilke skritt som skal tas for å legge utbyggingen av vann og kloakk til rette når renseanlegget står ferdig. Henvendelsene er imidlertid ikke besvart, og det er nærliggende å slutte seg til at det ingen planer foreligger. Styret anser denne sak for å være av stor viktighet og vil fortsatt arbeide med dette. Med hensyn til kloakkrenseanlegget som vel må ansees å være den sak som har størst interesse for beboerne i vellets distrikt, skjer det så vidt styret har kunnet bringe på det rene ingen ting.”*

Dårlig oppslutning om vellet

Oppslutningen om vellet har i hele dets historie vært variabel. I årsberetningen for 1965 heter det *”Som styret så mange ganger tidligere har påpekt er det meget vanskelig å drive en velforening når interessen fra medlemmenes side er så liten som den er. Når man ser på hvor forfordelt vårt veldistrikt er i forhold til andre deler av kommunen, kan styret ikke skjønne denne mangel på interesse. Vellet har fremdeles en viss innflytelse på avgjørelsene i kommunen, men på grunn av manglende oppslutning synes denne innflytelse å*

være avtagende. Hvis det fra medlemmenes side kunne utvises en noe større aktivitet er styret av den mening at innflytelsen skal kunne økes.”

Den manglende oppslutningen ble særlig paradoksalt sett i lys av de oppgavene området sto overfor. Som nevnt skjedde det en tapping av ressurspersoner fra Oppegård allerede fra slutten av førtiårene. Fra tidligere har vi sett hvordan dyktige enkeltpersoner har vært villige til å påta seg ansvaret for å dra lasset. Når et lokalmiljø tappes for slike ”pramdragere”, går det ut over aktiviteten i det frivillige arbeidet. Dette merket nok lokalområdet Oppegård i denne perioden.

Fra lokal vannforsyning til kommunal vann- og kloakktilknytning

Vellets lokale vannforsyningsanlegg hadde vært i drift siden 1957 takket være en formidabel dugnadsinnsats. Husstandene betalte en fast tilknytningsavgift. Referatet fra et medlemsmøtet i desember 1965, hvor en økning av den lokale vannavgiften ble diskutert, viser den nøysomhet som preget driften av slike fellesskapsløsninger. Noen mente at den foreslåtte økningen var for liten, i og med at tilsvarende avgiftsøkninger i Oslo og i Oppegård kommune lå på henholdsvis 100 og 80 prosent. Andre mente at man burde kun legge seg på den økningen som strengt tatt var nødvendig for å holde virksomheten i gang. Styret opplyste at man sto foran utgifter til tetting av

tanken (vanntårnet) og anskaffelse av en reservepumpe. Konklusjonen ble at man ville avvente avgiftsøkningen til man visste om kommunen hadde en pumpe til låns. Det endte med en økning på 70 kroner per husstand og 55 kroner for dem som bare hadde sommerledning.

En del medlemmer hadde tilgodehavende i form av dugnadstimer på det lokale vannverket. Det ble tatt opp om dette kunne bli kompensert med avtrapping av tilknytningsavgiften. Velstyret mente imidlertid at i følge vedtekten måtte dette tas ut i form av vann. På et senere styremøte ble det besluttet at de opparbeidede dugnadstimenene skulle følge eiendommene. Når en eiendom ble solgt skulle vellet levere vann til den nye eieren for de dugnadstimenene selgeren hadde til gode "så lenge vannverket er i vellets besittelse", som det heter i protokollen.

I årsberetningen for 1966 kan vi lese at " *Vellets vannforsyningsanlegg går sannsynligvis inn i sitt siste driftsår. Driften har gått ganske bra til tross for at anlegget er temmelig slitt og at belastningen nå er så stor at kapasiteten ligger på topp. For å unngå at anlegget bryter sammen til sommeren henstilles det på det innstendigste til medlemmene om å følge de direktiver for vanning etc. som gis av vellets styre. Økonomisk har vannforsyningsanlegget også i år gått bra. Kassereren har gjort en utmerket innsats ved inndrivelsen av utstående vann- og tilknytningsavgifter.*

Utbyggingen av vann- og kloakknettet i vår del av kommunen vil etter hvert gjøre det lokale vannforsyningsanlegget overflødig."

På årsmøte i april 1967 diskuterte man kommunens overtagelse av vannforsyningsanlegget. Det sentrale spørsmålet var hva man kunne tenkes å få som kompensasjon ved en kommunal overtagelse. De fleste mente man kunne forlange dekning for alle dem som hadde dugnadstimer og kontanter til gode av vellet, pluss 25 000 kroner som en godtgjørelse for alt det arbeid som vellet hadde nedlagt og som kommunen nå fikk fordelen av ved å kunne få mange abonnenter med én gang kommunen koblet til nettet.

Etter hvert ble det opprettet kontakt med kommunen med sikte på overtagelse av vannverket. På styremøtet 21. mars 1968 møtte man representanter fra Teknisk etat, Teknisk utvalg og Forhandlingsutvalget i Oppegård kommune. Temaet var hvilket beløp kommunen kunne godta for overtagelsen av Oppegård Vels vannforsyningsanlegg. Møtet viste imidlertid at det var for stor avstand mellom hva vellet kunne tenke seg og det som representantene fra kommunen kunne anbefale. Konklusjonen ble at man skulle diskutere dette på hver sin kant og ta det opp i et nytt møte.

I møtet den 25. september 1968 behandlet Oppegård kommunestyre sak nr. 131: Overtagelse av Oppegård Vels vannforsyningsanlegg. Følgende ved-

tak ble fattet: Innstilling fra tidligere instanser tiltrådt. Innstillingen gikk ut på at kommunen overtar vannverket for kr 44 000. Beløpet skulle betales innen 1. april 1969, mot at det svares vanlig bankrente fra 1. november 1968. Slinger og utstyr etter vannverket ble besluttet gitt til brannvesenet og vellets dypvannspumpe avrettes til salg. Dermed var et viktig velinitiativ og et stort lokalengasjement avsluttet.

Oppegård Speidergruppe hadde visse planer om utnyttelse av vanntårnet, men forslaget førte til underskrifter mot disse planene. Det endte med at planen ble skrinlagt. Det var også visse planer om å sette opp en TV-antenne der, noe som heller ikke ble realisert. I dag leier Telenor Mobil plass til en basestasjon for sitt mobiltelefonnett.

Endelig vann og kloakk

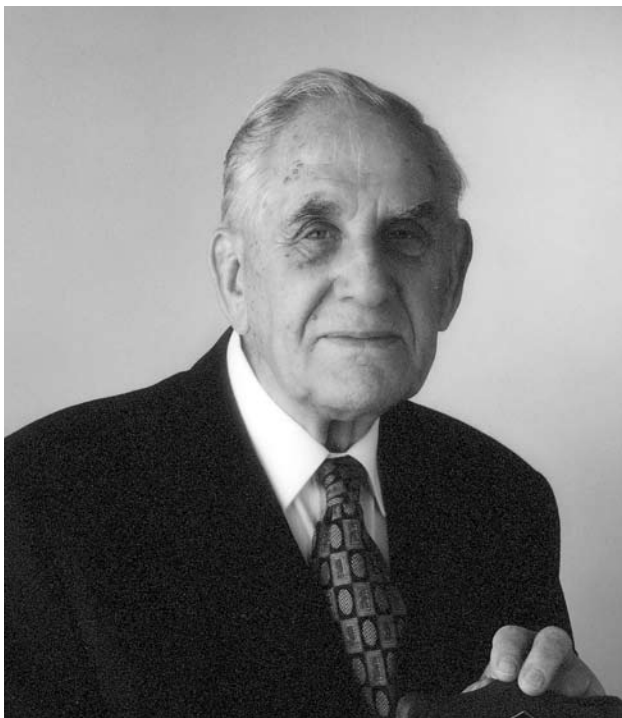
Men den kommunale utbyggingen av vann og kloakk i denne delen av kommunen tok sin tid. Medlemsmøte 29. november 1968 var meget godt besøkt med nær 50 fremmøtte. Temaene var orientering om generalplanen for Oppegård kommune, planene for Nordre Follo kloakkverk og kommunens overtakelse av vellets vannforsyningsanlegg. Representanten for kommunen ga en grei orientering om generalplanen, men han var ikke så lokalkjent i Oppegård syd at han kunne gi helt tilfredsstillende svar på alle spørsmål, står det i referatet fra møtet. Det ble nok en livlig diskusjon om kloakkut-

byggingen. Det ble pekt på at det ved flere anledninger var bevilget penger til arbeider her syd, men som var brukt til arbeider i Kolbotn-området.

På årsmøte i april 1970 orienterer kommuneingeniør Tollevik om *"de planene som forhåpentlig skal settes ut i praksis med det første i denne vår underutviklede del av kommunen."* Orienteringen gjaldt utbyggingen av kloakk. En rekke spørsmål ble stilt og besvart. På spørsmål om når man kunne regne med å få byggetillatelse i syd, var svaret at dette kunne først behandles etter 1. september 1970 der hvor eiendommene ligger til vei hvor kloakk er lagt.

Årsmøte 27. mars 1971 har samme tema opp og det understrekes at det er meget viktig å ligge frempå overfor kommunen for å få prioritert utbyggingen av vei, vann og kloakk i velområdet. Andre deler av kommunen var også svært aktive. Det ble reist spørsmål om kommunen kunne forlange at folk la inn vannklosett. Svaret var at dette kunne Helserådet forlange. Dessuten ville jo ordningen med tømning av priveter bli avvirket.

På medlemsmøtet i desember 1971 er teknisk rådmann Mellum og ingeniør Hellum invitert. Hellum peker på at Oppegård Vel i en årrekke har hatt vann og kloakk oppe til debatt, og dette ikke uten grunn. Vann og kloakk var en forutsetning for bebyggelse, og drenering på egen grunn fører til forurensning av vannkilder. Det første overblikk over kloakkproblemene fikk

Paul Barca jr. var formann i vellet i flere år og stod sentralt i arbeidet med å sikre Tusse-området som friområde og bade-plass. Han ble utnevnt til æresmedlem i 1988.

man ved Jonassenplanen fra 1964 for å skaffe vann og kloakk til eldre strøk i kommunen. Planen ble fullført i 1990. Den forutsatte lagt 35 mil kloakkledning i Oppedgård kommune. I 1972 vil hele Oppedgård Vels område komme med i 1. prioritetsgruppe. For 1972 har teknisk etat foreslått lagt 4 600 m kloakkledning som totalt vil koste 4,7 mill. kroner. Ved åpningen av Nordre Follo Kloakkverk i januar 1972 vil 277 abonnenter bli tilknyttet. Da står til rest 183. I forbindelse med legging av kloakkledningene, var man avhengig

av en positiv innstilling fra grunneierne og frivillighet mht. å legge ledning over eiendom. Samarbeide mellom kommune, grunneier og vellet var meget viktig, mente Hellum.

Fra AL Samfunnshuset Oppedgård til AL Grendehuset

Oppedgård Vels forsamlingslokale (Vellet) sto ferdig i 1919 og hadde etter hvert blitt ganske nedslitt. Foreninger i den sydlige delen av kommunen hadde derfor diskutert mulighetene av å få reist et nytt, felles samfunnshus. Det

skulle inneholde kino, svømmehall og lokaler for utleie. Dette var bakgrunnen for stiftelsen av AL Samfunnshuset Oppegård. Som mulig lokalisering hadde samtlige foreninger, unntatt Oppegård Vel, gått inn for et område nær Greverud kirke. Det ble samlet inn penger på forskjellig vis utover i 50- og 60-årene. Blant annet gikk overskuddet fra Oppegård-dagene til et mulig nytt samfunnshus. Men da tiden trakk ut og det etter hvert ble vanskelig å få folk med på arrangementene, gikk folk etter hvert trøtt. En annen sak var at det var uenighet om lokaliseringen av et slikt samfunnshus som var tenkt å dekke hele Oppegård syd (Myrvoll, Greverud og Oppegård).

I 1968 tok lederen for AL Samfunnshuset kontakt med styret i Oppegård Vel. Dette ble starten på en langvarig dialog. Et forslag var at Oppegård Vel tegnet andeler i AL Samfunnshuset Oppegård for verdien av Vellets lokaler og at Samfunnshuset skulle sette Vellet i stand. Når Samfunnshuset en gang blir ferdig, kunne velbygningen selges og pengene gå inn i Samfunnshuset. Oppegård Vel mente imidlertid at dette ville kunne skremme vekk medlemmene. Velstyret mente det ville ta svært lang tid før Samfunnshuset ble en realitet.

På velmøtet i februar 1968 fremlegger styret tanker om en utbygging av Vellet for å lodde stemningen blant medlemmene. Det er en positiv stemning for en utbygging som kan

øke møteromkapasiteten, bedre garderobe- og tolettforholdene og oppgradere kjøkkenet. Om mulig ønsket man en underetasje under tilbygget.

I følge protokollene skjer det ikke noe konkret før i 1975. På et åpent møte i februar 1975 fremlegger velstyret et forslag til ombygging av Vellet, men sier samtidig at det ville være vanskelig for Oppegård Vel å påta seg ombygging og drift av en mer moderne velbygning alene. Man måtte søke samarbeid med andre foreninger. Man hadde samtidig ingen innvendinger mot at eierstrukturen for vellets hus ble endret.

Det ble innkalt til ekstraordinært årsmøte den 5. mai 1975. Hensikten var å ta stilling til delvis overføring av eiendomsrett og drift av Vellet til AL Samfunnshuset/Grendehuset. Bare 26 medlemmer var fremmøtt og Årsmøtet var dermed ikke beslutningsdyktig. Forsamlingen vedtok imidlertid styrets fremlagte forslag og vedtok, i hht. vedtektene, å innkalle til nytt årsmøte. Dette ble avholdt måneden etter der man fattet lovlig og enstemmig vedtak i samsvar med vedtaket den 5. mai.

Avtalen ble da at Oppegård Vel skulle skyte inn takstverdien av tomt og påstånde bygninger samtidig som AL Samfunnshuset skyter inn sin formue som kapital i Grendehuset AL. Andelshaverne i Grendehuset AL gis eiendomsrett i Sætreskogveien 13 i forhold til innskutt kapital. Modernisering, drift og vedlikehold hører inn

under Grendehuset AL. Innskuddet fra Oppegård Vel utgjorde kr 325 000. Innskuddet fra AL Samfunnshuset utgjorde kr 78 844,40. Avtalen trådte i kraft 1. juli 1977.

Velstyret gikk i september 1977 også inn for at "Vannverksfondet" skulle overføres til A/L Grendehuset. På ekstraordinært årsmøte i oktober ble det vedtatt å overføre kr 30 000 til A/L Grendehuset. Samme møte vedtar også at kinodriften overføres til A/L Grendehuset.

Fjell ved Tussetjern blir friområde

På badeplassen ved Tussetjern lå i sin tid Fjeld sanatorium. Det var fra midten av 1850-tallet et pensjonat drevet av B.O. Florelius. Bl.a. bodde forfatteren Knut Hamsun her som nygift i 1898. Florelius drev også danseskole der. Stedet ble rekvirert av kommunen i begynnelsen av siste krig til bolig for vanskeligstilte. Området ble overtatt av Oppegård kommune i 1960 og Parkutvalget kom inn i bildet i 1963. Utvalget hadde fra starten av gått inn for å bevare Tussetjern som friområde. Bortsett fra Svartskog er Tussetjern i dag den eneste badeplassen i kommunen.

På styremøtet i april 1969 foreslo Paul Barca jr. at området på nordøstsiden av Tussetjern skulle sikres som badeplass. Bevaringen av Tussetjern blir livlig diskutert på årsmøtet i april 1970. Blant annet så man det som viktig å sikre veiforbindelsen til Tussetjern. Grunneiere hadde problemer

med biler som parkerte på eiendommer og man mente dette burde kunne løses ved at det ble parkeringsplass ved Fjell.

På medlemsmøtet i februar 1971 foreslås det å sikre Tussetjern som badeplass ved at vellet går sammen med ungdommen om å få ryddet, pløyd og sådd til området ved Fjell. På medlemsmøtet i juni var Tussetjern igjen tema. Kommunegartner Netting orienterte om at det ennå ikke var lyktes å gi Tussetjern varig status som friareal, men dette ville skje ganske snart. Han var for øvrig ganske fortvilet over den vandalisme som hadde skjedd på de bygningene som ennå står igjen og på de sjeldne vekstene som finnes der. Målet var videre å få til én strand for ikke-svømmere og én for svømmere med bl.a. stupebrett og i tillegg en liten parkeringsplass. Det huset som ennå stod igjen kunne settes i stand og kanskje tilbys noen som kunne påta seg et vaktmesteransvar.

Disposisjonsplan for Tussetjern ble utarbeidet vinteren 1972 og sendt til Statens Friluftsråd. Friluftsrådet som var villig til å bevilge kr 10 000 til prosjektet under forutsetning av at kommunen bevilget tilsvarende beløp. Etter hvert ble det fylt på store mengder sand til badestrender. Daværende styreformann i vellet, Paul Barca jr. gjorde en stor jobb for å få til det vi i dag kjenner som badeplasse ved Tussetjern, og som Oppegård Vel iherdig rydder hver vår.

Forslag til ny trasé for Rv 152 og utvidelse av Sætreskogveien

Det området Oppegård Vel dekker preges av tunge ferdselsårer gjennom og rundt området samt et tett nett av lokalveier. I 70-årene var det harde veidiskusjoner.

Arkitekt Riseng fra kommunen presenterer reguleringsplanen for Oppegård syd for velstyret i april 1970. Han mente det var en omfattende og vanskelig oppgave å regulere eldre beboelsesområder. Det var utrolig mange hensyn å ta og det var langt frem til at en konkret reguleringsplan kunne legges frem til behandling. I planen lå det bl.a. forslag til ny trase for riksvei 152, fra Odlo Fabrikker, gjennom Durendal og frem til kryss ved Sætrevegen.

Ser vi på de sakene styremøtet den 13. oktober 1970 ønsker tatt opp med Teknisk etat i kommunen, får vi et inntrykk av bredden i vellets virksomhet: Forsamlingslokale (Samfunnshus), skolen, trafikkforhold, veiforbindelse Bjerkeveien / Slåbråtveien, regulering av Sætre skog, lekeplasser, barnehagen nedenfor stasjonen, utvidelser i sentrumsområdet, definisjon av uttrykkene "friområder" og "trafikkområder", tett lav og åpen lav boligbebyggelse samt avsetting av forretningsområder.

I november 1970 arrangerte vellet åpent møte. Hovedpostene var forslag til veiregulering og utbyggingsplan for Oppegård syd (begrenset av Greverudelven mot vest, kommunegrensen mot syd og øst, bekkedraget mot

nord). Ordfører Haugen var invitert sammen med teknisk rådmann Melum, regulerings- og bygnings sjef Enger og arkitekt Riseng fra kommunens administrasjon. Her fikk man høre at Generalplanen la opp til en ny riksvei 152 vest for nåværende (fra Odlo Fabrikker til Sætreveien) og at det østlige området skulle bli tilknyttet hovedtrafikknettet med en større vei fra nord (forlengelse av Sønsterudveien frem til Sætreskogveien). Den største forandringen i området øst for jernbanelinjen ville bli utretting ved veien til jernbanestasjonen og utretting av svingen i Sætreskogveien nedenfor tomtene til Oppegård Vel. Uoversiktlige og bratte veier som har utkjørsel i Sætreskogveien burde stenges for biltrafikk. Sætreskogveien forutsattes utlagt til 12 m, hvorav 6 m kjørebane og fortausbredde 2 m, og med grøft og rabatt på 2 m på hver side. Barnehagen nedenfor stasjonen var lite egnet for formålet og burde flyttes til en av de ikke bebygde tomtene. Eiendommen "Elverhøy" ble foreslått benyttet til aldershjem. På et ledig område mellom aldershjemmet og en tiltenkt butikkomt, ble det foreslått å legge en lekeplass. I diskusjonen som fulgte var foreldrerådet på Greverud skole opptatt av trafikkproblemer ved Greverud skole. Man etterlyste en over- eller undergang for Rv 152. På spørsmål om fortetningsgraden i sentrum ble det opplyst at man beregnet 6-8 personer per dekar.

I referatet fra styremøte 9. oktober

Myraparken, eller Myra, er, utenom arealene ved skole og barnehager, den eneste kommunale lekeplassen i velområdet, eller sagt på en annen måte, den eneste for mer enn 1000 husstander. Den ble overdratt vederlagsfritt fra Vellet til kommunen tidlig på 1970 tallet mot at kommunen påtok seg å opparbeide stedet til lekeplass, og vedlikeholde den sommer og vinter. Opparbeidelsen, og vedlikeholdet fra kommunen har skrantet, men solid naboinitiativ og innvirken fra vellet har ført til at Myra stort sett har hatt den plass vellet mente den skulle ha ved overdragelsen.

1972 refereres det at det har skjedd endringer i planene om ny riksvei 152 mellom Østre Greverud og Oppegårdsgrense i syd. Vellet ville foreslå at traséen legges under stasjonsområdet.

Skal veien fra det nye området øverst i Sætreskogen gå gjennom eksisterende boligområder?

I forbindelse med utbyggingsplanene av området man kalte Nedre Sætre skog på 70-tallet (som i dag er blitt hetende Øvreskogen), la man opp til å føre trafikken fra dette nye boligområdet gjennom det eksisterende lokalveinettet. Dette ble diskutert på møte i vellet i september 1973. Tema var utvidelse

av Sætreskogveien og Slåbråtveien. Rguleringsjefen skisserte at den planlagte utvidede veien også skulle benyttes av det nye utbyggingsfeltet. Oppegård Vel ga da uttrykk for "den sterke frykt blant befolkningen i Oppegård syd om ikke å bli hørt i veispørsmålet. Det er en utbredt misnøye ved at veien ble tvunget gjennom den gamle bebyggelsen på stedet." Befolkningen i det gamle området så utbyggingen av de nye feltene som en trussel mot sitt miljø dersom trafikken fra disse feltene skulle gå gjennom det gamle området. Vellet la i stedet frem en plan om en ny vei utenom den nåværende bebyggelsen.

Myraparken

På medlemsmøtet i mai 1953 foreslo Ansteen Hokholt å anlegge en lekeplass på vellets eiendom, "Myra". Da var det allerede satt i gang arbeid med å felle trær på tomta. I 1959 skrev velstyret brev til kommunegartner Netting og *"anmodet om at det ble utarbeidet en plan for parkmessig behandling av vellets eiendom Myra. Vi håper planen kan utarbeides uten utgift for vellet"*.

I 1958 kan vi lese følgende i Østlandets Blad under overskriften: Oppegård Vels eiendom Myra i «New Look». Det heter videre: *"Oppegård Vels eiendom «Myra» oppe i Sætreskogen har bestandig vært et fuktig sted med vann og grøfter, ja et villnis uten like. Likevel var dette til det siste en yndet lekeplass for ungene. Skulle en leke gjemsel var det ikke lett å finne noen inne i buskaset her. Tar en i dag en titt på den samme eiendommen ser en store forandringer. Skogen er tynnet ut og kratt og kjerr er hugget ned. I dag kommer lys og luft til og stedet vil sikkert bli mer tiltalende. Vi har hørt at det skal bli park med tiden — kanskje dette er begynnelsen?"*

I januar 1960 henvender velstyret seg til kommunen og ber om at dammen på Myra fylles igjen i og med at kommunen ikke har oppfylt sin forpliktelse med å holde dammen i stand. Man peker dessuten på at dammen ikke lenger har noen brannvernmessig hensikt.

På medlemsmøtet i oktober 1963

opplyste kommunens representanter på møtet at midler til park på Myra var tatt opp i budsjettet for 1964 og at det var satt av kr 5000. Det var også mulig at det tekniske utvalg ville foreslå at kommunen skulle overta alle slike områder og bli ansvarlig for vedlikeholdet. På årsmøtet i mars 1964 ble følgende vedtak fattet: *"Oppegård Vel overdrar området Myraparken i Parkveien vederlagsfritt til Oppegård kommune på betingelse av at kommunen opparbeider området til lekeplass/park og at arbeidet blir igangsatt i inneværende år. Planen for utformingen skal godkjennes av Oppegård Vel"*. Vellets formann opplyste videre at kommunen hadde bevilget 5000 kroner til istandsetting av Myraparken og man håpet at dette arbeidet kunne komme i gang snart.

Tiden gikk og fortsatt ventet man på kommunens oppstart av arbeidene. Det ble understreket at Myraparken ble gitt av Vellet til kommunen under forutsetning av at den ble opparbeidet som park og lekeplass. PÅ et velmøte ble det foreslått at vellet skulle ta tomta tilbake fra kommunen og gjøre parken ferdig på dugnad. Forslaget ble imøtegått med at det neppe var lovmessig hjemmel for noe slikt. Dessuten kunne en slik dugnadsinnsats føre til at kommunen trenerte saker vedr. Oppegård syd for at jobben skulle utføres på dugnad. I stedet besluttet man å bearbeide kommunestyrerepresentanter fra denne delen av kommunen.

Selv om kinoen på VELLETT nå er nedlagt er det gamle kinoutstyret tatt vare på i form av et kinomuseum i det tidligere maskinrommet. Kinomaschinen som museet er bygd opp rundt er fra 1938/39 og er av merket Phillips. Dette er et lysbueapparat som det bare finnes to av i landet. Den andre er på Filmteknisk museum i Oslo. Lyset oppsto ved at en lysbue mellom to kullstifter ga et intenst lys, samt røk og varme. Kullstiftene ble slitt og det var viktig å mate dem fram i riktig tempo. Det ble gitt sertifikater for betjening av kinomaskineri. Opppegård kino var den siste kinoen som fikk maskinistsertifikat for denne type maskin i 1983 og Torbjørn Kjærnsmo var mannen. Torbjørn har stått for restaureringsarbeidet og Opppegård kommune har bidratt med økonomisk støtte.

Sommeren 1970 kom endelig krakkene på Myraparken på plass og gjerde rundt parken og lekeapparater ble oppsatt våren 1972.

Kinodriften nedlegges

Helt fra kinodriften startet, med stumfilm og ledsagende pianomusikk i 1921, hadde kinodriften gått sin gang på Vellet. Driften ble etter hvert skilt ut som egen virksomhet, men fortsatt i regi av Opppegård Vel/AL Grendehuset.

Kinobesøket, og dermed inntektene varierte i denne perioden (1965-75). På

begynnelsen av 70-tallet konstaterte man på et styremøte at besøket hadde vært særlig dårlig, noe man mente skyldtes utvalget av filmer. Styret diskuterte alvorlig om man kunne fortsette med underskuddene. På den annen side ble det pekt på at dette var det eneste som ungdommen hadde å gå på i denne delen av bygda. Som mulige inntektbringende tiltak ble det derfor foreslått bingo og servering før forestillingen.

I 1984 mottok velstyret brev fra AL Grendehuset hvor det ble orientert om at kinodriften midlertidig er nedlagt.

Utstyr og innredning i maskinrommet til kinoen ble stående intakt i årene fremover og 20. november 2000 kunne vårt lokale kinomuseum i Grendehuset innvies, med økonomisk støtte fra Oppegård kommune.

1975 – 1984

Kampen mot nye E6

Kampen mot ny europaveitrasé

Planen om en ny E6 Motorvei Øst sydover fra Ryen ble lansert tidlig på 70-tallet. Den nye motorveien skulle etter planen gå temmelig rett sydover, med en diagonal forbindelse til E18. Denne såkalte Ringnesdiagonalen skulle legges fra den nye E6 med trasé rett øst for bebyggelsen øverst i Sætreskogen og koble seg inn på E18 ved Ringnes. Planene vakte sterke reaksjoner blant den berørte befolkningen. En rekke lokale foreninger og enkeltpersoner engasjerte seg i kampen mot å få en så sterkt trafikkert ferdselsåre tett inn på seg. Ikke minst reagerte Oppegård Vel.

På et fellesmøte i april 1973 deltok følgende foreninger: Oppegård Idrettslag, Oppegård Vel, Oppegård Husmorlag, Oldermannslauget og Greverud skoles foreldreråd. I vellets beretning for 1973 leser vi: *”Blant saker som Vellets styre har engasjert seg sterkt i det siste år nevnes: Saken om Vinterbrodiagonalen/Motorvei Øst. Denne saken har vært vanskelig og arbeidskrevende. Oppegård Vel har stil-*

let seg i spissen og fulgt opp denne saken fra høsten 1972. Det må imidlertid fremheves at Oppegård Husmorlag og Oppegård Idrettslag har engasjert seg meget sterkt til Vellets støtte, og at Vellet uten disse foreningers hjelp neppe hadde maktet å gjennomføre det foreløbige arbeide med å influere på situasjonen”. Man konkluderte med at Rv 152 foreslås bibeholdt i sin nåværende trasé. Videre at E6 må anses påkrevd, men at den burde legges lenger øst.

På styremøter utover i 1974 diskuteres det om det skal etableres en aksjonsgruppe vedr. Vinterbrodiagonalen. Dette ender med at en rekke organisasjoner i distriktet går sammen om protestaksjonen: ”Stopp ny E6 – vern natur og boligmiljø” og marsjerer til Taraldrudhytta.

Den lokale kampen mot trasévalget for nye E6 bør også ses i en partipolitisk dimensjon. Bakgrunnen var at på Venstres landsmøte på Røros i 1972 ble partiet splittet i synet på Norges forhold til Europa og et nytt parti ble dannet av utbryterne. Det fikk navnet Det Nye Folkepartiet (i 1980 endret man navnet til Det Liberale Folkepartiet, før det igjen gikk inn i Venstre i 1988).

Ved lokalvalget i Oppegård i 1975 fikk DNF to representanter i kommunestyret i Oppegård. Begge var fra Oppegård og var sentrale i aksjonen mot den nye E6. Partiets fire vararepresentanter var også bosatt innen vellets nedslagsfelt. På folkemunne fikk de betegnelsen ”Sætreskog-geriljaen”.

Tross det brede og høylydte enga-

Her kommer 'Sætreskog-geriljaen'

For oss er det naturlig å arbeide med veisaker, sier fire DNF-politikere

Her er «Partiet fra Sætreskogen» eller for den saks skyld «Sætreskog-geriljaen». Kjørt barn har mange navn, og dette tilfelle er det de fremste lokalpolitikere fra Det Nye Folkepartiet i Oppegård som har fått påklartret endel mer eller mindre dekkende tilnavn. — Vi er ikke ukjent med det, sier Egil Brekke, Gangar Whist, Ole Fr. Fredriksen og Paul Barca — alle hjemmehørende i den sørlige del av Oppegård.

Det er nettopp privatadresse til de fire som gjør at DNF-Oppegård gjerne blir kalt for «Partiet fra Sætreskogen». Førstnevnte Egil Brekke, som bor i Kongsgården på Sætreskogen, har både Whist, Fredriksen, Barca og to andre

vararepresentanter til kommunestyret, postadresse Sætreskogveien. Hvor tilnavnet «Sætreskog-geriljaen» kommer fra er det mest ingen helt sikker på, men best vi antar er at navnet dukket opp i forbindelse med partiet baserte møtetid med den nye Europaveien, så legger vel en rimelig forklaring begravet her.

Men det er vel ikke bare herder at de to faste og de fire løse vararepresentanter kommer fra en svært begrenset del av Oppegård? — Vi mener at det hadde vært bedre for DNF med en mer geografisk spredning, men nå realiserer vi som det ble så var det en ren tilfældighet. Valglisten hadde

spredning, men de 17 DNF-velgere i Oppegård sydt gjorde tydeligvis det vi ikke ønsket.

— Var det en reaksjon på dårlig representasjon? — Oppegård sydt har alltid vært dårlig representert i kommunestyret. Til overmål har de som har vært herfra, ikke hatt Oppegård sydt sak. Men de store er i flertall, og for de større interessen for Kolbotn mer. Slik har det vært i alle år.

— Partiet engasjerer seg helt i veisaker, hvorfor? — Vi jobber først og fremst for et godt lokalmiljø hvor det nå måtte være i kommunen. Samtidig prøver miljøet av veier og trafikk, slik at vi vanskelig kan komme

enne veisaker. Vi foreslår å rette vårt blikk innad, og ønsker å beholde de grøne henger vi fortsatt har. Vi hadde helst sett at det ikke var lokalpolitikere med partipolitisk tilknytning, men heller stedlige representanter fra de forskjellige nærmiljø. Det er en gammel tanke som fortsatt er god.

— Hvorfor «sætreskog-geriljaen» på laget i staget om og for ropavet? — Det er så litt et jeg for min del aldri kommer over det, sier Egil Brekke, som i flere år har snakket E6 med i mot. — All er gått i denne sak, og jeg finner ingen fornuftige momenter. Og på toppen av det hele faller veislaget på veistaden av Tusse. Oppegård

sydt har hatt kvalitets og godt bunnlag skal ha, og så skal all søllegges med den veien.

— Det foregår en underskriftskampanje mot E6 akkurat nå. Hva om oppslutningen blir overveldende? — Hvis alle partier neste kampanje? — Det må bli Høyre 100. Denne veien må settes i bedre stand og må gjøres mer trafikksikker enn i dag, men vi ønsker ikke en forberkende tilknytning mellom Høyre 100 og den nye Europaveien som det er ønsket om.

— Er det vanskelig å være et lite parti i mindrebyer? — For oss som er så få er det

Bilde: DNF-politikere på hjemmestad i Sætreskogveien. Fra venstre Egil Brekke, Paul Barca, Ole Fr. Fredriksen og Gangar Whist.

Reportasje: Gudmund Lindbæk

Veisaken er nå spilt ut av lokalpolitikernes hender. Som parti har vi heller ikke noe å gjøre med sære aksjoner, selv om vi selvfølgelig støtter det som er et lite parti i mindrebyer?

— For oss som er så få er det

oppriktige problemer med å gjøre gjennom alle sakskolorer. Det er allikevel. Men vi har et godt samarbeide med Venstre og Senterpartiet. Vi har vel gjort litt i så å si alle kommunale saker. Samarbeidet gir gode forsvarende. Kretslig, Folkeparti, men de ønsket oss i den siste valgsaken, sier Egil Brekke, Gangar Whist, Ole Fr. Fredriksen og Paul Barca.

— «Sætreskog-geriljaen» engasjerer seg i lokalpolitisk nettopp på grunn av veisaker.

”Den såkalte Sætreskog-geriljaen bestod av Egil Brekke, Paul Barca jr. Ole Fr. Fredriksen og Gangar Whist. Foruten ”geriljavirksomheten” i kampen mot ny E6 gjennom marka og nærmiljøet engasjerer disse seg også sterkt i vellets kamp mot planene om utvidelse av Sætreskogveien når planene om utbyggingen i Slåbråtenområdet ville bli realisert. Vellet kom i stedet med en ny plan om å legge en ny vei utenom bebyggelsen. I dag ser det jo ut til at denne planen slo an og vi fikk Rolf Presthus vei ned til Kongeveien. Vi tapte den første kampen, men kan vel si at vi gjorde vårt for å vinne den siste. Disse kampene utspant seg imidlertid før geriljaledelsen tok plass i kommunestyret.”

sjementet fra en rekke organisasjoner, endte det med at den såkalte Ringnes-diagonalen endte opp som den endelige trasen for den nye E6 slik vi kjenner den i dag. Høsten 2009 vil den bli erstattet av en firefelts tunnel og nåværende E6 får mer karakter av en lokalvei. Oppegård Vel var blant de aktive kreftene som sørget for at saken endte med en tunnelloøsning.

Fellesantenne for TV

På 70-tallet var det stor interesse for å kunne motta svenske TV-programmer. Mange initiativ ble tatt, særlig med sikte på fellesantenneanlegg som kunne ta inn NRK og svensk TV1 og TV2. I årsberetningen for 1975 kan vi lese at det på vårparten 1975 syntes klart at kommunen ikke ville makte å gjennomføre sine planer om et fellesantenneanlegg

med hovedantenne på Stangåsen. Med den interesse som rådet blant oppsitterne på Oppegård for et fellesantennelanlegg fant Oppegård Vel grunnlag for å forsøke å danne et antennelag blant oppsitterne på stedet. Oppegård Vels antennelag ble dannet på forsommeren. Laget hadde sitt eget styre som foresto nødvendige planleggings- og forhandlingsarbeide. I tillegg ble det etablert samarbeid med de andre velforeningene i den søndre del av kommunen.

Antennelaget var i kontakt med ulike utbyggere. I beretningen for 1981 leser vi at firmaet Follo Antenneservice AS hadde påtatt seg å bygge ut det meste av det gjenstående på Oppegård i løpet av 1981. Dette gikk ikke etter planen og det ble uttrykt sterk frustrasjon fra antennelagets side. Den endelige fullføringen av prosjektet skjedde i 1984.

Regulering av området øst for jernbanen og Sentrumsbygget

I årsberetningen for 1975 heter det: *"Orienterings- og medlemsmøtene har i det vesentlige behandlet spørsmål med tilknytning til reguleringsplanen øst for jernbanen. - veisystemet og refusjonsordningene for vei, vann og kloakk. Det har vært sterk strid om trafikksystemet, veibredder og utbyggingsspørsmålene på stedet. Dette har ført til at kommunestyrets behandling av reguleringsplanen har blitt utsatt inntil videre".*

På et lokalt møte ble regulering av området rundt Oppegård stasjon diskutert. Ulike grunneiere og virksom-

heter var invitert til møtet. Et arkitektfirma la frem sine innspill som konkluderte med at det burde utarbeides en totalplan for området. Det ble pekt på behovet for forsamlingslokale, eldresenter og ungdomslokale.

På medlemsmøtet i oktober 1979 orienterte kommunens reguleringssjef om regulering av Oppegård syd vest for jernbanen. Det var ingen innsigelser mot reguleringsforslaget. Man ba kommunen vurdere et tilbud om å kjøpe Kafé Bristol. Dessuten ble det pekt på behovet for en dagligvarebutikk og andre type butikker i et sentrumsbygg.

I forbindelse med årsmøte i mars 1982 redegjorde ordføreren for et eventuelt sentrumsbygg. Dette ville bl.a. avhenge av at kommunen fikk kjøpe tomt av NSB eller ved et makeskifte. Ordføreren mente at kommunen vil ikke stå som utbygger, men ville legge forholdene til rette for den som er interessert. Området var fremdeles ikke regulert, men på høsten mottar vellet forslag til reguleringsplan for Oppegård stasjonsområde til uttalelse. Styret hadde ingen bemerkninger til planen. Reguleringsplanen ble godkjent av kommunestyret i januar 1983.

I april 1983 inviterte Oppegård Handelsstandsforening til kveldsseminar. Blant de inviterte er Oppegård Sparebank, politikere, representanter fra kommuneadministrasjonen og Oppegård Vel. Vellet hadde fått 6 minutters taletid. De ble brukt til å få kommunens politikere til å se sydover

og på lokalbefolkningens krav om å få et lite kjøpesenter som vil komme byg-
das folk til gode. I vellets protokoll,
hvor det refereres fra dette møtet, heter
det: *”Ordføreren var ikke positivt inn-
stilt til dette da han mente at vi tok fra
Kolbotn sentrum et handelsgrunnlag.
Oppegård Sparebank var interessert i å
leie lokaler i et eventuelt sentrumsbygg
og Handelsforeningen så også posi-
tivt på et slikt nybygg. I august fikk vi
gjennom Østlandets Blad opplysninger
om at ting begynte å skje vedr. pla-
nene om Sentrumsbygget. I september
mottok styret skriv fra Ordføreren at
lokaliseringsutvalget skulle ha møte 2.
september om ovennevnte sak. I januar
lå det ferdige tegninger for Sentrums-
bygget og de første spadetak er ventet å
starte til våren. Initiativtakeren kunne
fortelle formannen at skriv var sendt
ut til forskjellige interessenter om ut-
leie av lokaler. Det er å håpe at kom-
munen kommer med i bildet når det
gjelder ungdomslokale, bibliotek, fy-
sioterapeut og medisinsalg. Det skal
virkelig bli spennende og ikke minst
fantastisk å se om et Sentrumsbygg blir
ferdig i 1984/85, som vi har ventet på
så lenge og som vi trenger så sårt.”*

1985 – 1994

Golf, bensin og post

Golfbanen på Østre Greverud

Planene om etableringen av golfba-
ne på Østre Greverud ble diskutert i

mange lokale fora – naturligvis også
i Oppegård Vel. Meningen var delte.
I beretningen for 1989 leser vi: *”Vår
forening har også engasjert seg i Golf-
saken. Vi er ikke i mot utvidelse av
Golfbanen til 18 hull, men ønsker at
Østre Greverud skal bli en idretts- og
friluftspark med plass til mange for-
skjellige aktiviteter. Når Golfbanen
går utover det som var skissert i dis-
posisjonsplanen blir det mindre igjen
til andre interessegrupper. Vi ønsker å
bevare Nylenda, som i dag er et yndet
og mye brukt utfartssted for barnehager,
speidere og andre friluftsfolk. Et
styremedlem er med i et ad hoc-utvalg
som skal vurdere planen og komme
med sine uttalelser før saken skal opp
i Bygningsrådet. Det er lagt ned mye
arbeide og mange møter i denne for-
bindelse. Vi håper på en lykkelig løs-
ning til alles beste”.*

I referatet fra årsmøtet i mars 1990
heter det: *”Styrets representant, som
har vært med i ad hoc-utvalget, sa at
utvalget nå var ferdig med sitt arbeid.
Det er et flertall som består av alle Vel-
lene og foreningene og et mindretall
som består av Kommunens represen-
tant og Golfklubben. Flertallet ønsker
at man skal flytte 4 hull til andre om-
råder i skogen på vestsiden av Konge-
veien og således spare Nylenda. Man
kan kombinere dette med en lysrund-
løype. Mindretallet går inn for at Dis-
posisjonsplanen gjennomføres”.*

Vellet påklaget høsten 1990 Byg-
ningsrådets vedtak av bebyggelsesplan

for 18-hulls golfbane til Fylkesmannen. Saken ble overtatt av Miljøverndepartementet. I vellets beretning for 1991 heter det: *"Planene om golfbanen, sløyfe 2, i marka øst for Kongeveien. Vellet har gjennom flere år arbeidet mot planen ved å klage til Miljøverndep. sammen med Nordre Greverud Vel og Naturvernforbundet i Oppegård. Ved å oppheve bygningsrådets vedtak om prosjektplanen for golfbanen, sløyfe 2, fikk klagerne fullt medhold i sine hovedargumenter."*

I brevet fra Miljøverndepartementet het det: *"Dette skogsområdet utgjør sydligste del av marka, og ligger i nærmiljøet til et svært tett befolket område. Det er ikke realistisk å tenke seg sambruk av banen annet enn på vinterstid. En golfbane blir derfor forbeholdt særinteressene. I markaområdene/randområdene, som er nærområder for store befolkningskonsentrasjoner, er det viktig å sikre muligheter for variert bruk som ikke krever spesiell tilrettelegging."* Miljøverndepartementet viste til St.meld. 40 (1986-87) Om friluftsliv, der det er lagt vekt på hensynet til lokalbefolkningens muligheter til å drive et variert friluftsliv med utgangspunkt i boligområdene. Allmennhetens, spesielt barns adgang til nære naturområder vil bli vesentlig forringet dersom dette skogsområdet gjøres mindre.

I november 1992 behandler velstyret et alternativt forslag: *"Det er lagt frem et nytt forslag til utvidelse av*

golfbanen til 18 hull. Det berørte området ligger øst for Kongeveien, nord for Grytebekken, sør for Sønsterud og begrenset mot øst av en bratt skråning mot Sagstua. Forslaget bedrer adkomsten øst-vest over Grytebråtanjordet og sikrer forbindelsen fra kjerrevei fra Østli nord-østover syd forbi Sønsterud. Vedtak: Styret kan akseptere utvidelsen forutsatt at planen ivaretar foreningenes felles interesser og at gang/turvei-systemet i golf området bygges samtidig med utvidelsen".

Bensinstasjon og postkontor

Statoil planla en bensinstasjon i krysset mellom rv. 152 og E6 (Skiveien/Gjersjøveien). Vellet hadde gått sterkt i mot disse planene og registrerte med tilfredshet at hovedutvalg for teknikk og miljø *"ikke finner å godkjenne plasseringen"*.

Velstyret arbeidet også iherdig mot sammenslåing av Myrvoll og Oppegård postkontorer til nytt postkontor i Greverudsentret. Blant annet ble det gjennomført et medlemsmøte om saken der Grendehuset ble i snaueste laget med ca. 160 mennesker til stede. Men vellets argumenter for å beholde vårt lokale postkontor nådde dessverre ikke opp mot postens argumenter om angivelig rasjonell og økonomisk forsvarlig drift.

"ALT VEL – I OPPEGÅRD VEL?"

Informasjon til medlemmer og andre i lokalområdet er viktig. Derfor star-

ALT VEL - I OPPEGÅRD VEL ?

januar 1996.

Organ for Oppegård Velforening

SE OPP FOR TOGET - HER PLANLEGGER NSB NY HØYHASTIGHETSBANE GJENNOM OPPEGÅRDMARKA !

Østfoldbanen mellom Ski og Oppegård er en av landets mest trafikkerte jernbanestrekninger, og er i ferd med å bli en flaskehals i trafikkavviklingen. Smaalensbanen som den opprinnelig het ble åpnet allerede i 1879 og la grunnlaget for Oppegård som selvstendig kommune. Traseen som ble valgt er den samme i dag, bortsett fra utvidelse til to spor i perioden 1924 - 39.

NSB har konsekvensutredet en rekke alternative linjetraseer mellom Oslo og Ski. Tre av disse alternativene, B1, B2 og B4 følger samme trase i dagen mellom Sofiemyråsen v/Sønsterud og Assurdalen v/Slåbråten. B3 går i tunnel fra Kolbotn til Ski og B5 går i tunnel fra Kolbotn til sydspissen av Pinnåsen v/Assurdalen. Oppegård kommune er pålagt å utarbeide kommunedelplan for disse alternativene.

Fra Kolbotn sentrum går alle alternativene inn i tunnel under Kolbotn kirke. **Daglinjen gjennom marka går i fjelltunnel under Sofiemyr, og kommer ut i dagen ved Sønsterud. Fra Sønsterud følger en 2,8 km lang daglinje gjennom Oppegårdmarka fram til Dalen på Vevelstad, avbrutt av en 140 m lang tunnel under Grytåsen, og en 380 m lang bro over Assurdalen og E6. Daglinjen fortsetter over Dalen gård og inn i en kort tunnel under Atlas Copco-bygget. Skjæringer og fyllinger vil bli betydelige, særlig i forbindelse med kryssingen av Assurdalen hvor østsiden av Laugskollen får en betydelig skjæring samtidig som en stor fylling må legges ut i Assurdalen.**

Gjennomføring av disse planene kan påvirke Oppegård mer enn noe annet enkeltprosjekt på mange tiår.

KONSEKVENSTREDNING

NSB's la i nov. -95 frem en konsekvensutredning for den nye høyhastighetstlinjen mellom Oslo og Ski. Konsekvensutredning har til hensikt å sikre at alle konsekvenser for miljø, natur og samfunn blir belyst og vurdert i det videre planarbeidet. Med den konsekvensutredning som nå foreligger, mener NSB å ha oppfylt utredningsplikten etter plan- og bygningsloven. Alle kan uttale seg til dette!

Frist for uttalelse til konsekvensutredningen er 15. februar 1996.

Uttalelser sendes:

NSB, Bane Region Øst, 0048 Oslo; gjerne med kopi til Oppegård kommune.

Fullstendige dokumenter er bl.a. lagt ut til offentlig ettersyn i Trafikkanten på Jernbanetorget i Oslo, Rådhuset i Oppegård og Biblioteket i Oppegård.

Spørsmål om konsekvensutredningen kan rettes til: Ingrid Fyhri eller Berit Børte tlf: 2236 7471/7841 ved NSB Bane Region Øst.

Er det forhold NSB må utrede bedre så er tiden for å uttale seg om dette nå !

Før hver dag/fase som går blir befolkningens muligheter til å påvirke løsningen redusert.

> 15. februar 1996 er høringsfrist for konsekvensutredningen. Er alle forhold vedrørende miljø, naturressurser og samfunn tatt opp i forliggende konsekvensutredning?

> april 1996 - Kommunedelplanen for daglinje gjennom marka legges ut til ettersyn. NSB har pålagt Oppegård kommune bl. a. å planlegge åpen linje gjennom marka!

> sept/okt. 1996 - Kommunedelplanen behandles/vedtas i kommunestyret.

> 1996/97 - NSB's hovedplan blir godkjent. (av NSB!)

> 1996/97 - Reguleringsplanarbeidet gjennomføres av kommunen etter pålegg fra NSB. Dersom reguleringsarbeidet ikke gjennomføres slik NSB har forutsatt, gjennomføres statlig regulering.

> 1997 - Bevilgningsvedtak i Stortinget.

> 1998 - Tidligste byggestart.

> 1998/2003 - Utbygging av ny jernbane mellom Ski og Oslo.

På 90-tallet begynte velstyret å utgi en informasjonsblad under tittelen "Alt vel - i Oppegård Vel". Dette avløste de jevnligte medlemsmøtene. Denne utgaven ga en utredning om NSBs nye høyhastighetsbane gjennom Oppegårdmarka.

tet velstyret i 1992 med en egen infobulletin under tittelen "Alt Vel". Her kunne man annonsere medlemsmøter og årsmøter samt gi informasjon om aktuelle saker. I den første utgaven tok man opp store og mindre saker som: Hvordan ønsker vi å ha det i velområdet i fremtiden? Trafikk i boområdene, Trafikk på Rv 152, Snarveiene, Akebakker/skibakker/lekeplasser, Golfbanen, Hundelort.

Snarveiene

I alle år har Oppegård Vel hegnet om de snarveiene som etter hvert ble etablert i området. Velstyret tok dette opp igjen høsten 1993 og publiserte et områdekart hvor hele 13 slike snarveier var avmerket. Kartet med tilhørende informasjon ble distribuert til alle husstandene i vellets område. Samtidig tok velstyret initiativ til skilting av enkelte av disse viktige ferdselsårene.

1995 – 2007

Mot vår tid

NSBs forslag til høyhastighetsbane

Planene om en ny jernbanetrase gjennom Oppegård kom første gang opp i 1994. Høsten 1995 begynte planene for alvor å ta form, og kommunen inviterte til høringsmøte i begynnelsen av desember samme år. Velstyret laget en egen utgave av "Alt Vel" om planene. Denne ble distribuert til alle husstander syd for

Tømteveien i januar 1996. Traseen ble gjort synlig for publikum ved markering der togtraseen krysset de viktigste stiene i marka. Det ble også gjennomført et folkemøte med 150-200 deltagere. I tillegg ga dette initiativet fra vellet god omtale i NRK Østlandsendingen.

I infobulletinen orienterte vellet bl.a. om planene med tilhørende konsekvensutredning, de positive virkningene av prosjektet, kost - nytteeffekten, konsekvensene for rekreasjon og friluftsliv, innvirkningene på nærmiljøet. Vellet tok til orde for en mer omfattende konsekvensutredning. Til slutt tok man opp spørsmålet om Oppegård trenger en stasjon på høyhastighetsbanen. Vi siterer fra "Alt Vel" fra 1996:

"Oppegård Vel har vanskelig for å se hvilke positive ringvirkninger en felles stasjon for høyhastighetsbanen og lokalbanen vil ha for Kolbotn som sentrum. Det at regiontogene vil stoppe der, gir naturlig nok hyppigere forbindelse til Oslo og Ski, muligens også til Gardermoen i fremtiden. NSBs egne undersøkelser har imidlertid vist at de fjerreste som bor mer enn 800m fra stasjonen, går til jernbanen. Hvor skal en skaffe parkeringsareal, dersom alle utenfor 800m-ringen vil benytte seg av dette tilbudet? Konsekvensene kan bli dramatisk negative for Kolbotn som sentrum. Kommunens sentrum må finne andre måter å vokse på enn å bli en transportterminal for NSB. Kanskje en fellesstasjon heller bør legges til Rosenholm hvor det er nok areal å ta av.

En frigjøring av arealer i Kolbotn ved å føre lokal- og høyhastighetsbanen i en felles tunnel gjennom Rikeåsen bør også utredes nærmere.

Hensynet til bebyggelsen i Holteveien må veie tungt når tunnelpåslaget ved Oslo grense skal stedfestes. Oppegård Vel mener konsekvensene for Kolbotn som sentrum er mangelfullt utredet og må avklares før valg av alternativ”.

Utbygging av Ski Byggs eiendom i Sætreskogen

Dette området hadde lenge vært regulert til boligformål. Planen som den forelå i 1996 besto av 55 eneboligtomter og 35 eneboliger i kjede. Det Oppegård Vel var urolige for, var nå som før, de trafikk-messige konsekvensene en slik utbygging kunne få. Faren var at kommunen skulle tillate en skrittvis utbygging og at en slik løsning ville få svært uheldige konsekvenser. En eventuell trafikk-løsning som baserte seg på ut- og innkjøring gjennom den eldre bebyggelsen ville ikke bli akseptert av vellet. Dette tok velstyret bl.a. opp i forbindelse med Kommuneplanen 1994 - 2005.

I en utgave av ”Alt Vel?” i mars 1996, gjennomgikk velstyret ulike alternativer for veivalg. Et kjernemoment var at området øst for jernbanen hadde kun to utløsninger mot Rv 152 - en gammel og alt for smal jernbaneundergang og en gammel bro over jernbanen som ikke var dimensjonert for dagens trafikk. Vellets forslag var å anlegge en helt ny vei (mellom Tiurveien og Kon-

geveien) med en tilhørende ny utløsning til Rv 152.

Skolebehovet

Ikke minst initiert av at den planlagte utbygging av Sætreskogen var akseptert i kommuneplanen, mente velstyret at spørsmålet om skoleutbygging ville tvinge seg frem før eller senere.

I den daværende skoleplanen for Oppegård kommune var nærmiljø og oppvekstvilkår utpekt som satsingsområder. Dermed mente vellet at Oppegård kommune fikk en mulighet til å innfri disse løftene også i den søndre del av kommunen. Vellet mente i en utgave av ”Alt Vel?” våren 1996 at Oppegård kommune burde prioritere å innfri selvfølgelig krav i et av de eldste boligområdene, i stedet for å satse på nye store feltutbygginger, som ville sluke kommunens overskudd og oppmerksomhet i tiår fremover.

Det ble pekt på at Greverud skole var lite egnet som barneskole pga. størrelse og plassering nær riksvei og jernbane. En utvidelse av Østli skole til mer enn to paralleller, ville sprengte rammene for tomten og byggets fellesfunksjoner. Befolkningsmengden som sogner til Greverud og Østli skoler ville på sikt gi grunnlag for tre toparallells skoler. Oppegård Vel mente det måtte planlegges to nye barneskoler i Oppegård Syd, en øst og en vest for jernbanen.

Så man skoleutbyggingen i sammenheng med veitløsning for boligområdet til Ski Bygg mente man det

var nærliggende å tenke seg en ny skole lokalisert nær marka/idrettsanleggene i søndre del av Østre Greverud. Derved ville planene for idrettsanlegg og baner i området kunne realiseres, og utnyttes av skolen på en bedre måte enn ved annen lokalisering.

Dette synet ble gjentatt av velstyret i forbindelse med høringsrunden som ble gjennomført sommeren 1998 i forbindelse med Skoleplanen for 1997 – 2005. I svaret fra Oppegård Vel av 14. juni, heter det: *”Tanken om å benytte Greverud skole som ny ungdomsskole vil være helt i tråd med Oppegård Vels ønsker. Skolen er etter vår mening bedre egnet for ungdomsskoleelever enn som barneskole. Begrunnelsen for dette er dels bygningene og skolegårdens standard, dels beliggenheten tett ved sterkt trafikkert vei og jernbane. Vi slutter oss ubetinget til tanken om to barneskoler i området, hvorav en øst og en vest for Rv 152/jernbanen. Ved å kunne bygge to nye barneskoler lokalisert blant de alternativene som det pekes på i høringsutkastet, vil etter vår mening muligheten for å innfri planpremissene som påpekes i høringsutkastet være gode. Dessuten vil det da være mulig å få barneskoler lokalisert der folk bor, med en vesentlig redusert trafikkbelastning.”*

Meningsmåling om hva vellet burde prioritere

I 1998 ønsket velstyret informasjon om hvilke oppgaver folk i lokalområdet

mente vellet burde prioritere. Det ble distribuert et spørreskjema til samtlige (ca. 800) husstander i vellets område.

Sammen med spørreskjemaet fulgte en frankert konvolutt, slik at man bare kunne putte det utfylte spørreskjemaet i nærmeste postkasse. For å få frem grunnlag for spørreskjemaet ble det i forkant gjennomført gruppesamtaler med tilfeldig utvalgte personer fra ulike deler av lokalområdet vårt. Disse samtalene utkrystalliserte hele 40 enkeltsaker som i sin tur ble delt inn i 5 områder: Veier og trafikk, forurensing og forskjønnelse, tiltak for barn og ungdom, sosiale tiltak og informasjon. Vellet ba folk om å prioritere blant de 40 sakene som de mente velstyret burde vektlegge (Se side 117).

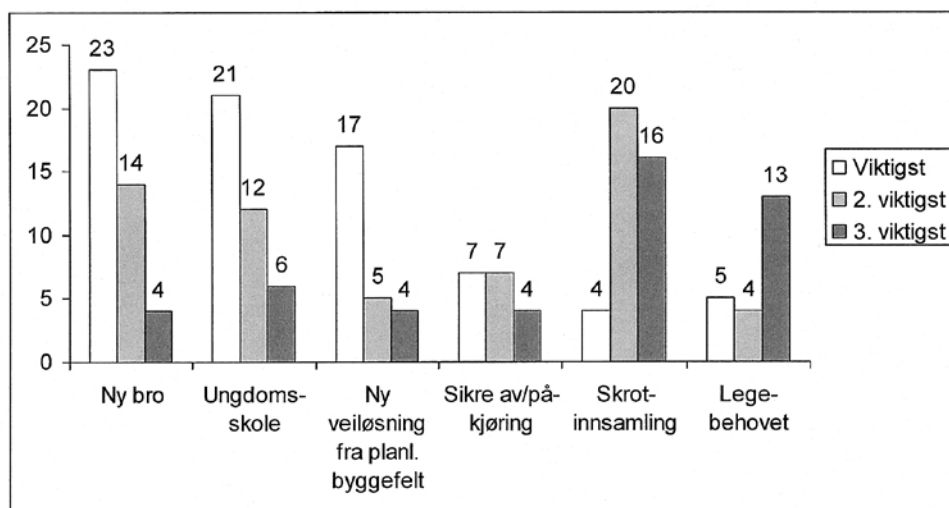
Spørreskjemaet ble delt ut til både medlemmer og ikke-medlemmer sammen med en oppfordring om å melde seg inn i Oppegård Vel. Men uansett forhold til vellet ønsket styret at alle skulle ha mulighet til å påvirke vellets virksomhet.

En tilsvarende meningsmåling ble for øvrig gjentatt etter samme mønster i 2003. Informasjonen fra disse initiativene har vært viktige verktøy for velstyret.

Krise for Grendehuset

Oppegård Vel eier ca. 80 prosent av andelene i A/L Grendehuset og har dermed et naturlig ansvar for vårt viktige felles forsamlingslokale.

Da den kommunale driftsstøtten som Grendehuset vanligvis hadde

Svarene fra meningsmålingen i 1998 viste at velstyret først og fremst burde prioritere arbeidet med å få en ny bro over jernbanen, dernest ny ungdomsskole og ny veiløsning fra det planlagte boligfeltet øverst i Sætreskogen. Ny ungdomsskole og ny vei er nå en realitet, men bro over jernbanen er fortsatt et uløst problem.

mottatt fra Oppegård kommune ikke ble bevilget for 1997, kom Grendehuset opp i akutte økonomiske problemer. Styret i Grendehuset innkalte til ekstraordinært årsmøte den 16. juni. På forslag fra årsmøtet ble det nedsatt en idé-gruppe for å utrede mulighetene for å øke inntektene og redusere kostnadene til Grendehuset. I kraft av vellets betydelige eierandel i Grendehuset, var det naturlig at velstyret stilte seg positive til dette initiativet. Dette førte til at to medlemmer av vellets styre ble med i idé-gruppen. Den tok bl.a. initiativet til Grendehusets Dag som ble arrangert i september og til etableringen av Grendehusets Venner. I tillegg la idégruppen frem sine øvrige forslag på det andre ekstraor-

dinære årsmøtet som Grendehuset hadde. Krisen for Grendehuset viste igjen hvilket samhold det er i dette lokalområdet, for nå slo virkelig befolkningen ring om Grendehuset sitt.

Grendehusets styre henvendte seg til Oppegård Vel og ba om tilsagn om et lån med en ramme på 30 000 kroner. Velstyret stilte seg positive til dette. Av dette ble kr 12 000 utbetalt til A/L Grendehuset. Det ble vurdert om beløpet burde konverteres til andeler, men da en annen eierorganisasjon hadde gitt økonomisk støtte uten å få konvertert beløpet til eierandeler, valgte styret i vellet å yte dette beløpet som en direkte støtte i stedet for et lån.

For 1998 hadde Oppegård kommunestyre vedtatt å bevilge kr 150 000 til

støtte av grendehus i kommunen. Det var rimelig å anta at en betydelig del av denne summen skulle tilfalle vårt grendehus som driftsstøtte. Den akutte økonomiske krisen for den løpende driften av A/L Grendehuset synes dermed å være over. Det gjensto imidlertid en stor oppgave med å finansiere og gjennomføre en innvendig rehabilitering av Grendehuset. Denne ble gjennomført året etter ved hjelp av et direkte tilskudd fra Oppegård kommune på 1 mill. kroner.

Infobulletinen VELLE

I 1998 videreførte velstyret tradisjonen med et informasjonsblad til samtlige husstander i velområdet. Med bakgrunn i samarbeidsaksjonen for å hjelpe Grendehuset ut av sin akutte krise, brakte denne bulletinen også informasjon om Grendehuset. Siden forsamlingshuset for mange fortsatt går under navnet Vellet, ble også navnet på trykksaken endret til VELLE. Takket være positive krefter i lokalmiljøet fikk velstyret utformet og trykket bulletinen gratis. VELLE har siden kommet ut når det har vært viktige saker å informere om (Se side 119).

Oppegård Vel som møteplass for lokalbefolkningen og kommunens politikere og administrasjon

I 1998 tok Oppegård Vel initiativet til å være et bindeledd og kontaktpunkt mellom kommunens politikere og lokalbefolkningen. Velstyret mente at

velforeninger kunne fungere som partipolitisk nøytrale arenaer hvor lokalbefolkning, politikere og kommunedministrasjon kunne møtes, ansikt til ansikt. Her kunne lokale saker tas opp, belyses og diskuteres – slik som for så vidt Oppegård Vel har fungert siden starten. Befolkningen kan, via det brede forum som en velforening utgjør, gi uttrykk for sine vurderinger og oppfatninger direkte overfor politikerne og kommunens ulike etater.

Velstyret gjennomførte en undersøkelse blant kommunens politikere for å høre deres syn på saken. Initiativet møtte positiv respons blant politikerne og resulterte blant annet i et møte i forkant av kommunevalget i samarbeid med Husmorlaget. Temaet var: Hvordan berører partienes program Oppegård syd?

Samlet plan

Oppegård Vel tok på sitt årsmøte i mars 1999 opp tanken om å utarbeide en samlet plan for vårt område. Bakgrunnen var at området har "fått være i fred" for kommunale inngrep siden vann- og avløp ble etablert og veiene asfaltert i begynnelsen av 70-tallet. Siden den gang har det foregått en fortetting av eksisterende bebyggelse. Tomter i nord og sørøst er bygget ut, uten at veier og lekeplasser og lignende er fulgt opp. Et annet viktig grunnlag var den undersøkelsen som vellet gjennomførte i 1998 blant befolkningen i lokalområdet.

VELLET

INFORMASJON FRA OPPEGÅRD VEL OG A/L GRENDEHUSET

ÅPENT MØTE PÅ GRENDEHUSET I OPPEGÅRD SYD FREDAG 9. OKTOBER KL. 19.00.

Hva skjer i Oppegård syd?

Ordførerens spalte på Oppegård kommunes Internett-sider og i Kommuneplanen understrekes kommunens ønske om bred deltakelse i det lokale demokrati. Det oppfordres til åpen dialog og gode samarbeidsformer mellom kommunen, tredje sektor og private. Som en del av "tredje sektor" ønsker Oppegård Vel å bidra positivt i en slik prosess. Derfor inviterer vi alle i vårt lokalområde til et åpent møte under temaet: Hva skal skje i Oppegård syd? Utgangspunktet er de sakene som fremsto som aller viktigst i undersøkelsen Vellet foretok tidligere i år: Bro og veiløsninger, sikrere av- og påkjøringer til Skiveien, skole situasjonen, veitrasse fra det påtenkte boligfeltet på Sætreskogen. Disse forholdene henger nøye sammen og bør etter Vellets oppfatning ses i sammenheng. Derfor har vi invitert representanter fra kommunens administrasjon og politikere til å orientere oss om hvor man står i pr. dag.

Sætreskogen har stort sett fått være i fred for kommunal oppmerksomhet siden kommunen overtok veiene fra Vellet for førti år siden, og kommunalt vann og avløp ble etablert tidlig i 70-årene. Nå tvinger et økende barnetall frem en ny barneskole, samtidig som det presses på for å bygge ut det siste mulige boligfeltet i området. I begynnelsen av september ga Planavdelingen i kommunen følgende opplysninger.

Ny barneskole

Det er sett på to alternative tomter. Elverhøy og i skogkanten nord for nåværende bebyggelse. Det siste alternativet krever, fordi det ligger i «Marka», tillatelse fra Fylkesmannen. Betingelsene for å få behandlet en

Broen over jernbanen blir ansett som et stort problem av folk i området. Først og fremst på grunn av veilbredden. Dessuten har broen en aksellastbegrensning på 7 tonn. Dette gjør at mye av den tungtrafikken som passerer er ulovlig. Problemet er bare at dette er den eneste adkomsten til området øst for jernbanen.

Foto: Knut Stenslie

søknad om å gå ut over markagrensen, er at kommunen legger frem en reguleringsplan hvor denne tomten er regulert til skole, og Elverhøy til friareal.

Utarbeidelse av slik reguleringsplan er kostnadskrevende, og det vil ta et år å få den igjennom det kommunale systemet. Det er heller ikke gitt at fylkesmannen vil gi tillatelse. Alt tyder derfor på at planavdelingen vil foreslå Elverhøytomten til ny skole, selv om man ser klare fordeler ved den andre tomten.

Adkomst

Akershus fylke går inn for og har midler til å bygge ny undergang gjennom

jernbanefyllingen nord for eksisterende undergang ved Odlo. Tanken er videre å legge om RV 152 mellom Greverud skole og den nye undergangen, samt ny avkjørsel fra Odlo. Den gamle undergangen er tenkt brukt som gangvei. Planavdelingen i kommunen vil binde sammen jernbanebroen og den nye undergangen med vei og gangvei øst for jernbanelinjen, og tenker seg en trafikk-løsning med enveiskjøring inn eller ut over jernbanebroen og vice versa gjennom den nye undergangen. Adkomst til skoletomten tenkes løst ved opprusting av Bjerkeveien fra Kongeveien til Elverhøy.

forts. side 2

Etter redningsaksjonen for Grendehuset begynte Oppegård Vel å utgi et felles informasjonsblad for både velforeningen og Grendehuset. Det var naturlig å benytte VElLET som tittel i og med at Grendehuset fortsatt går under det gamle navnet Vellet.

I juli 1999 la Oppegård kommune frem sin kommunedelplan for Oppegård Øst. Her ble det lagt en rekke føringer for utviklingen av vårt lokalområde. Det var naturlig at dette dokumentet også var med å danne plattform for en slik samlet plan.

Lokal Agenda (LA) 21 er et sentralt tema i kommunen og det var naturlig å se et slikt prosjekt i lys av dette. Målet med LA 21 er blant annet å få til deltakelse fra innbyggerne i saker som har med deres omgivelser å gjøre. Samlet Plan var i så måte et godt eksempel på et LA 21-prosjekt. I og med at Akershus fylke bevilger midler til LA 21 tiltak, ble det søkt om støtte til prosjektet. Denne søknaden ble innvilget og Samlet Plan ble tildelt kr 90 000 over fylkets LA 21 budsjett.

Initiativet med en Samlet Plan falt også sammen med Oppegård kommunes daværende svært aktuelle planer om en rekke tiltak i området: Ny barneskole i vellets område, ny atkomst til Rv 152 (Skiveien), ny vei til barneskolen samt at et større lokalt tomteområde var planlagt bygget ut. I den anledning ønsket man å se på sammenhengen i veisystemet med den omkringliggende bebyggelse.

Dette ønsket styret i Oppegård Vel å være med å påvirke, i samarbeid med lokale institusjoner og befolkningen. Befolkningen som bor her og kjenner området burde kunne påvirke denne prosessen. Med dette som bakgrunn ble det tatt kontakt med kommunens

ledelse. Responsen derfra var meget positiv og kommunen oppnevnte faste kontaktpersoner for prosjektet.

En rekke enkeltpersoner og organisasjoner og ikke minst elever og lærere ved Greverud skole, bidro aktivt i utviklingen av planen. På basis av det faktamaterialet som ble innsamlet, ble det trukket konklusjoner som kunne betraktes som representative for befolkningen i vårt lokalområde. Planen besto av flere delprosjekter. Vellets analyser og forslag munnet ut i en rekke konkrete forslag. Vi vil ta for oss noen av disse i det følgende.

Styrket skoletilbud

Kommunestyret i Oppegård hadde allerede vedtatt bygging av en ungdomsskole samt planlegging av ny barneskole – begge i Oppegård syd. Ungdomsskolen var foreslått lokalisert i det nye kommunedelsenteret ved Vestre Greverud. Samtlige velforeninger i området var enige i at dette var en uheldig plassering av en skole. Begrunnelsene var at området egner seg dårlig for skole og at tomteprisen var høy. Det var en unison oppfatning at Østre Greverud eller den tomten som opprinnelig ble avsatt til barneskole i markagrensen, var en langt mer hensiktsmessig lokalisering. En ungdomsskole her ville kunne utnytte de allerede eksisterende idrettsanleggene og nærheten til friområder. Utnyttelsen av en foreslått ny vei fra Kongeveien ville kunne styrke tilgjengeligheten til skolen.

Problemet Rv 152

Rv 152 gjennom vårt område var naturlig nok et viktig tema i Samlet Plan. Derfor gjennomførte vellet omfattende trafikkmålinger. Både radartellingene og manuelle tellinger viste at det passerte daglig ca. 10 000 kjøretøy i døgnet på Rv 152 forbi Greverud skole og beboerne langs Skiveien på vanlige hverdager. Det var to klare trafikktopper i døgnet hvorav den tidligste av disse til dels falt sammen med tiden da barn skal på skolen. I den timen barna skal på skolen passerte det gjennomsnittlig 15 kjøretøy i minuttet forbi Greverud skole. Ca. 75 % av totalt antall kjøretøy som passerer skolen i de to rushtimene på morgenen kommer sydfra. Nær 90 % av all trafikk som kom sydfra mellom kl. 07.00 og kl. 09.00 kom enten fra Ski eller fra E6. Det aller meste av denne trafikken fortsatte gjennom lokalområdet vårt. Det tyder på at en betydelig del av denne trafikken tar av til Tverrveien ved Myrvoll. Det aller meste av trafikken sydfra kommer fra Ski. En begrenset andel kjører av fra E6 og inn på Rv 152. Det spores derfor om hvor stor trafikkbeklastning Skiveien faktisk tåler.

Lokalveiene og barnas skoleveier

I samarbeide med Greverud skole ble det gjennomført en kartlegging av hvordan barn kommer seg til og fra ulike aktiviteter. Over halvparten svarte på hvordan barna kommer til og fra skole og fritidsaktiviteter. Syv av ti barn går til skolen. De færreste

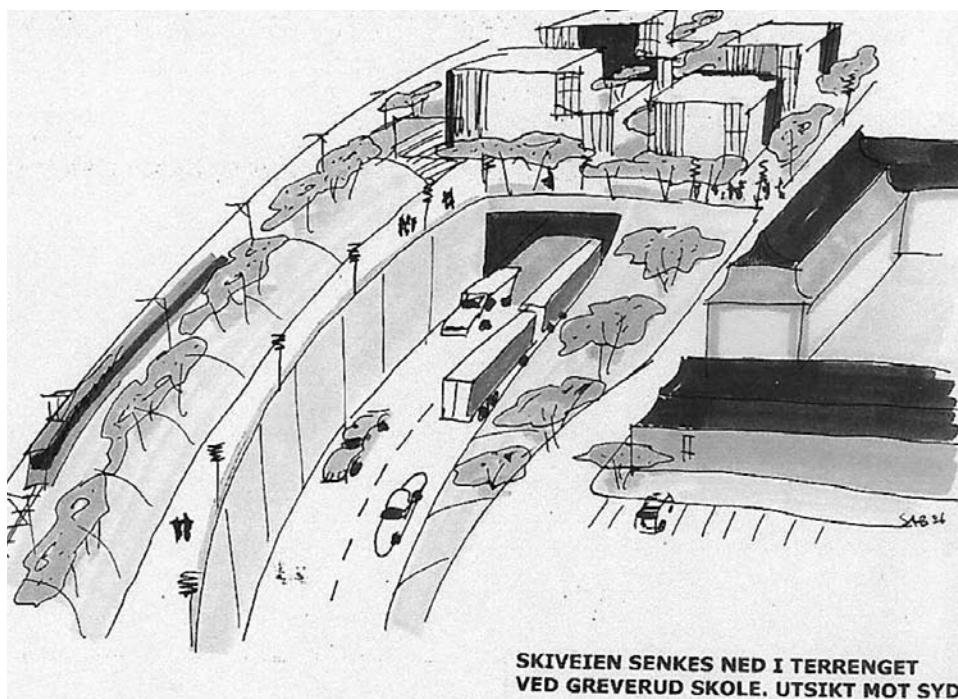
av de foreldre som kjørte barna til skolen begrunnet dette med opplevelsen av at det er trafikkfarlig å gå eller sykle. Dette betyr at det er uhyre viktig å bevare det nett av veier og gangstier som vi har i området i dag.

De fleste barna blir kjørt til sine fritidsaktiviteter. Begrunnelsen er først og fremst at det er for langt å gå eller at det blir for dårlig tid. Vi vet for lite om hvor langt det er snakk om til fritidsaktivitetene, men det signaliserer behov for tilbud som ligger mer i gang- eller sykkelavstand.

For å få et bilde av barnas skolevei, fikk barna i oppgave å tegne inn på et lokalt veikart hvilke ruter de benyttet til og fra skolen. Dette ga detaljert kunnskap om hvilke lokalveier og snarveier som var mest benyttet. Dermed fremsto de farlige punktene på skoleveien og man kunne lettere sette inn tiltak som øker trafiksikkerheten for de myke trafikantene.

”Oppegård Terrasse”

I forbindelse med problemet Rv 152, lanserte vellet en radikal og spennende måte å løse dette på. Den delen av Rv 152 som er nærmest Greverud skole ble foreslått lagt i en ny trasé, nærmere jernbanen, og senket ned i terrenget Over veien kunne det anlegges et ”lokk” med ny bebyggelse i nivå med jernbanen. I tillegg til boliger og event. næringslokaler så man for seg garasjeanlegg både for beboere og pendlere.

**SKIVEIEN SENKES NED I TERRENET
VED GREVERUD SKOLE. UTSIKT MOT SYD**

Oppegård Vel foreslår å bygge "lokk" over Rv 152 ved Greverud skole - med boliger, næringslokaler, garasjeanlegg både for beboere og pendlere. (illustrasjon: Sted helhet arkitektur - shark. as)

Krysset Sætreskogveien/Skiveien kunne løses ved å lage en undergang under jernbanen og knytte de to veiene sammen med en rundkjøring. Dermed ville behovet for dagens jernbanebro bortfalle.

Prosjektet "Oppegård Terrasse" løser de fleste av problemene som er knyttet til Rv 152 og barnas atkomst til Greverud skole samt forbindelsen mellom lokalmiljøene på hver side av Skiveien/jernbanen. Dessuten var det helt i pakt med målsettingene i gjeldende kommunedelplan og de rikspolitiske retningslinjene.

Både Oppegård kommune, Statens vegvesen Akershus og Jernbaneverket stilte seg i utgangspunktet positive til en slik løsning. En lokal meningsmåling ga også ideen bred støtte. Dette er fortsatt en historisk anledning til å finne en helhetlig og koordinert løsning for området rundt Oppegård stasjon

Registrert ressursbruk fra prosjektstart til foreløpig rapport i forbindelse med prosjekt Samlet Plan utgjorde 2557 timer i form av frivillig arbeid. I tillegg kommer direkte utlegg og medgått tid for arkitektfirmaet som bistod vellet.

Kampen for økt skoletilbud i Oppegård syd

I flere år forelå skoleplanen hvor man gikk inn for 2 nye barneskoler i syd og Greverud skole omgjort til ungdomsskole. Dette ble bekreftet i gjeldende kommunedelplan som ble vedtatt av kommunestyret høsten 1998. Dette vedtaket ble bekreftet i sterke ordelag av politikerne gjennom hele valgkampen i 1999. Noen uker etter valget, da Rådmannen la frem sitt forslag til kommunebudsjett var vedtaket om skolebygging skrinlagt og erstattet av utvidelser av eksisterende skoler.

Dette reagerte naturligvis lokalbefolkningen på og foreldreutvalgene ved skolene i Oppegård syd inviterer straks til folkemøte med politikerne. Oppegård Vel, sammen med de øvrige vellene i Oppegård syd, støttet aktivt opp om dette engasjementet. Etter dette møtet ba politikerne om "time out" når det gjaldt skolesituasjonen i Oppegård. Dette ble innvilget og det ble nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra politikerne, administrasjonen, lærerorganisasjonene og foreldrene. Arbeidet ble avsluttet før sommeren 2000. Deretter skulle det fattes politiske vedtak.

I slutten av mai bekostet vellene en helsides annonse i Østlandets Blad hvor det ble invitert til folkemøte i aulaen på Greverud skole. Overfor en overfylt aula, ble politikerne konfrontert med sterke meninger om skolesituasjonen. Det ble et tøft møte for mange.

Da kommunestyret senere på høsten behandlet kommunebudsjettet, valgte man å se bort fra administrasjonens opprinnelige forslag. I stedet ble det besluttet å bygge en ny ungdomsskole - som vi i dag kjenner som Flåtestad ungdomsskole.

Ny vei i markagrensa

Helt fra den gang boligfeltet øverst i Sætreskogen kom på kartet, kjempet vellet aktivt for at det måtte finnes en veiløsning som ikke ytterligere belastet de eksisterende lokalveiene. En ny vei i markagrensa pekte seg etter hvert ut som den best egnede løsningen - slik Oppegård Vel så det. Ikke alle støttet den tanken og disse dannet en periode en aksjonsgruppe, hvor de tok i bruk navnet til den gamle velforeningen som i sin tid gikk sammen med Oppegård Vel - Sætreskogen Vel.

For å få et best mulig bilde av hva lokalbefolkningen mente om saken, gjennomførte Oppegård Vel en kartlegging. Her viste det seg at over 80 prosent støttet forslaget om en ny vei. Etter hvert fant man frem til en god løsning, ikke minst takket være beboerne i området, og vi har fått Rolf Presthus vei.

Nye E6 i tunnel

Våren 2002 kunngjorde Statens vegvesen Akershus (SVA) start på reguleringsplan for E6 på strekningen Vinterbro - Assurtjern, og i den anledning holdt de et orienteringsmøte i Ski råd-

hus. Her la SVA frem tre alternative løsninger, alle med tunnel under Nøstvedtmarka, i dagen over Dalsbekken og i området ved Sætrebekken. En av løsningene hadde et-løps tunnel under Høyås/Haugbro og et-løps tunnel under Sætreskogen, en annen med tunnel under Høyås/Haugbro og i dagen videre nordover, og den tredje med to-løp under Sætreskogen.

Møtet i Ski rådhus var svært godt besøkt av beboere på begge sider av kommunegrensen, og alle fremmøtte hadde samme syn på hvordan løsningen måtte være: En lang to-løps tunnel fra Assurtjern til Vinterbro. Det ble spontant nedsatt en aksjonsgruppe som fikk mandat fra forsamlingen til å arbeide for å få SVA til å utarbeide et forslag om en lang tunnel. Oppegård Vel var godt representert i den gruppen.

I april ble det overlevert en uttalelse til SVA. Det ble parallelt arbeidet mot politikerne i Oppegård og Ski. I mai kom svaret fra SVA. De tre første alternativene var skrinlagt, og kun en lang tunnel var aktuell. Nok et bevis på at det er viktig å være våken når noe skjer og at det faktisk nytter å påvirke, med gode argumenter.

Samarbeid med andre velforeninger og organisasjoner

I 2003 pågikk det en diskusjon om den planlagte utbyggingen av Kolbotn sentrum. En rekke velforeninger og aksjonsgruppen Oppegårdskolens Venner, tok til orde for at den økonomiske

situasjonen i Oppegård kommune ikke var slik at den planlagte utbyggingen i Kolbotn sentrum burde vedtas da. Man så for seg bl.a. faren for at en slik satsing lett kunne gå ut over kommunens engasjement i forhold til skolene og de lokale kulturhusene (f. eks. Fjelltun på Myrvoll, Solheim på Svartskog og vårt eget Grendehuset). Dette førte ikke frem og utbyggingen har gått sin gang.

Velforeninger i Oppegård har gjennom drøftelser kommet frem til at velforeningsarbeidet i kommunen kan være tjent med at det etableres en bedre kontakt mellom velleene i kommunen. Et slikt samarbeidsorgan har eksistert i ulike perioder gjennom historien. Tanken ble tatt opp igjen for noen år siden og styret i Oppegård Vel var aktivt med i etableringen av Nettverk av velforeninger i Oppegård (NETT-OPP). Nettverkets hensikt er informasjonsformidling og samarbeid på felter hvor dette er naturlig. Samarbeidet forutsettes basert på partipolitisk nøytralitet, og gir mulighet for inkluderende utøvelse av et aktivt lokaldemokrati i Oppegård kommune. Velforeninger tilsluttet nettverket bevarer sin fulle integritet i lokale velsaker. Den enkelte velforening står fritt til å bli en del av eller gå ut av nettverket.

Helikopterstøy

Sammen med Sameiet Tussetjernknausen engasjerte velstyret seg sterkt i støyplagene i forbindelse med driften av helikopterbasen på Berghagan

industriområde ved Langhus i Ski kommune. Sommeren 2004 ble det på forespørsel fra Norsk Luftambulans AS (NLA) arrangert et informasjonsmøte på Grendehuset i samarbeid med Oppegård Vel. Leietiden for anlegget i Berghagan industriområde utløp 31/12-2005. På møtet ble det klart at Norsk Luftambulans ville avvikle virksomheten på Langhus innen utgangen av leieperioden. Selskapet var inne i en utskiftningsfase hvor gamle og nye helikoptre skal bygges om. Man ba om å få fullføre dette arbeidet på Langhus, bl.a. på grunn av at delelageret var lokalisert der. I den forbindelse var det søkt om dispensasjon for utvidet drift fram til utgangen av 2005. På dette møtet var det representanter for både Ski og Oppegård kommune til stede.

Kort tid etter møtet ble det tatt initiativ til et felles møte mellom Ski kommune, Oppegård kommune og Oppegård Vel. Der ble det utarbeidet grunnlag for et omforent svar til Luftfartstilsynet hvor man gikk inn for en tidsbegrenset dispensasjon ut 2005. Det het videre i brevet fra Ski kommune: *"Kommunens positive holdning til denne sak er entydig knyttet opp mot en forventet avvikling av virksomheten innen utløpet av 2005."* Oppegård kommune og Oppegård Vel sendte også brev til Luftfartstilsynet hvor vi sluttet oss til brevet fra Ski kommune. Dette er et godt eksempel på at vi kan forene krefter om en felles sak.

Høsten 2007 er NLA's virksomhet fortsatt i drift på anlegget på Berghagan, men en trøst er at støyproblemene er noe redusert.

Tussetjern badeplass

Oppegård Vel har i alle år sett det som en viktig oppgave å bidra til å bevare Tussetjern som det viktige rekreasjonsområde det har blitt. Hver vår inviterer vestyret til dugnad på badeplassen og området rundt. I tillegg til opprydding og vedlikehold, har vellet anlagt en badebrygge og er i ferd med å opparbeide en tursti rundt vannet. Oppegård kommune og Ski kommune er positive til et samarbeid om et slikt prosjekt. Det gjenstår egentlig bare å løse forbindelsen fra Smedsrud og rundt Møllerenga for å få til en sammenhengende trasé rundt vannet. Man ser at stien i søndre del på Oppegårdsiden også går over privat grunn slik at her må det innhentes tillatelse dersom stien skal merkes eller utbedres. Det ligger spennende rester av kulturminner som sagbruk, gamle murer og gamle demninger som det kan være viktig å informere om - spesielt langs Sætrebekken og Fossbekken i Ski. Her kan vi få frem lokalhistorie som berører både Ski og Oppegård.

Velstyret har lenge ønsket å få etablert en permanent grillplass ved Tussetjern. Dette må i så fall kombineres med en mindre oppfylling og planering. Vellet har tatt dette opp med Oppegård kommune, som stiller seg positiv til dette.

Badeplassen på Fjeld er kommunens eneste kommunale badestrand. At det ikke ble boligblokker, men badeplass på Fjeld, kan vi i stor grad takke Paul Barca jr. for. Hans innsats i Bygningsrådet og Friluftsrådet reddet stedet fra utbygging. Badeplassen ble etablert på 1970 tallet, og den har vært vedlikeholdt i et samarbeid mellom Opppegård kommune og Opppegård Vel, som har hatt årlige dugnader.

Fjeld var en plass under Sætre. Den var "Sanatorium", en penere form for pensjonat, i en periode frem til siste krig. Den mest kjente gjesten var kanskje dikteren Knut Hamsun, som bodde her med en kvinne i en sommertid. I dag er stedet en høyt skattet offentlig badeplass med stadig større besøk etter at forurensingen i Kolbotnvannet gjorde det ubrukelig som badevann. For botanisk interesserte er Fjeld en perle. Neppe noe annet sted i kommunen finnes så mange arter trær og busker på et sted.

Tvers overfor bryggen, på den østre siden av Tussetjern, i Ski, er det tre treløse områder i vannkanten. Det er de gamle badeplassene, fra venstre

Jentebadet (damebadet), Guttebadet (herrebadet), og Familiebadet. Her badet innbyggerne på Opppegård før Fjeld kom i kommunalt eie og ble badeplass. Det er neppe noen overdrivelse å påstå at alle svømmedyktige som vokste opp på Opppegård, og som i dag er over 60 år, og svært mange senere, lærte å svømme på Familiebadet, og de som ikke lærte kunsten der, fikk ferdighetene i bukten til venstre i bildet, på Glassgrunna. Under tretoppene øverst til venstre i bildet lå Tonehaugen, en fest- og danseplass som var et populært møtested for folk fra Langhus og Opppegård. I 2002/3 bekostet og foretok Vellet en oppgradering på Fjeld. Stranden fikk ny sand, det ble anlagt ny adkomstvei ned til et nytt landfeste hvor moringer ble lagt ut og denne badebryggen ble satt på plass. Vellet anskaffet også 3 meget solide bord med benker, og en sandkasse for de minste. Alt var dugnadsarbeid. Badeplassen er gjenstand for sterk slitasje, så benker og bord er nå borte. Det er kanskje bedre at ødeleggelseslyst går ut over benker og bord enn andre verdier?

Behandling av veinavn i det nye boligfeltet

Oppegård Vel fikk spørsmål fra kommuneadministrasjonen om å komme med forslag til veinavn på det nye boligfeltet øverst i Sætreskogen - også kalt B7, senere Øvreskogen. Velstyret ønsket et best mulig grunnlag for dette arbeidet og gjennom omtale i Østlandets Blad og Lokalavisen Oppegård ble innbyggerne i Oppegård oppfordret til å sende inn navneforslag. Velstyret samarbeidet også med Oppegård Historielag om dette.

Responser var god, med stor variasjon på forslag til navn på så vel veiene som feltet som sådan. Dette ble behandlet av styret i Oppegård Vel i juni 2004. Som grunnlag for behandlingen ble det spesielt tatt hensyn til følgende: Unngå navnelikhet med andre veier, unngå mulig "konkurrans" mellom navn, hvis mulig bruke lokale kjente stedsnavn samt bevare tilknytningen til Sætreskogen.

Vellets forslag til navn på tilførselsvei ble Markaveien, fordi den vil danne en endelig grense mellom Sætreskogen og friarealer / marka mot nord. Forslagene til navn på internveiene i området tok utgangspunkt i stedsnavn i det aktuelle området, som f. eks. Slåbråten (Slaabraaten), Søndre Slåbråten, Elgsletta. Velstyret valgte på prinsipielt grunnlag ikke å vurdere personnavn som veinavn. Vellets forslag til navn på selve boligfeltet var Slåbråten, alternativt Slåbråten Skog. Begrunnelsen var at for

beboerne ville begge navn kunne gi en identitet som er brukt på denne delen av Sætreskogen fra før. Det føles ikke som et nytt, adskilt boligområde, men som en del av Slåbråten og Sætreskogen.

Felles for alle som uttalte seg om navnet "Øvreskogen" var at ingen kjente dette navnet fra før eller ønsket det. Nå gikk det som kjent ikke slik vellet foreslo. I stedet ble det en politisk beslutning om å velge personnavn, noe ikke kommunens administrasjon hadde foreslått og som velstyret avviste på prinsipielt grunnlag.

Skatebane i velområdet

I 2002 kom velstyret i kontakt med noen unge gutter med skatebrett. De tilhører gruppen "uorganiserte aktiviteter" og hadde ikke noe idrettslag som kunne støtte dem. Velstyret besluttet å hjelpe til med å organisere dem bedre og få etablert en skatebane. Årsmøtet i Oppegård Vel bevilget i 2003 kr 20 000 til formålet. To måneder senere bevilget kommunen kr 100 000. Velstyret søkte i tillegg i samarbeid med kommunen om kr 130 000 i spillemidler.

Det som imidlertid ble et problem, var lokaliseringen av en skatebane. Dette var i utgangspunktet kommunens ansvar. Vellet gikk opprinnelig inn for å plassere anlegget ved Greverud skole, for senere å finne en permanent plassering ved Østre Greverud idrettspark. Det viste seg etter hvert at skolealternativet ikke lot seg løse. Ingen ønsket heller å ha en skaterampe i sitt nabolag. Etter

mye strev og nært samarbeid med kommunens ansvarlige er det endelig lyktes å få tildelt det nødvendige arealet like nord for grusbanen på Østre Greverud. Vellets opprinnelige søknad om midler omfattet selve utstyret og forutsatte at fundament var på plass. Nå har en betydelig del av de bevilgede midlene gått med til grunnarbeider og asfaltering som ble utført sommeren 2007.

Litt fra det øvrige foreningslivet på Oppegård

Som det fremgår av denne beretningen har vårt lokalmiljø vært preget av en sterk dugnadsånd og et ønske om å skape noe i fellesskap. Det har preget flere lokale foreninger enn vellet. Derfor føler vi det naturlig å formidle litt historisk stoff om noen av de andre foreningene som har levd side ved side med Oppegård Vel og som vellet har vært avhengig av samarbeidet med.

Oppegård Idrettslag

Oppegård Idrettslag er ett år eldre enn Oppegård Vel. Det ble stiftet 17. februar 1907. Flere av stifterne sto også som initiativtakere til etableringen av "velselskabet" året etter. I alle år siden har OI vært en viktig bærebjelke i det sosiale livet på Oppegård. Til 100-årsjubileet i 2007 ga idrettslaget ut jubileumsboken "På lag med bygda i 100 år". Denne gir et grundig innblikk i OIs historie.

Oppegård og Myrvoll Sanitetsforening

Den 14. april 1913 besluttet en del damer i Oppegård å stifte en forening som fikk navnet "Bikuben". Til å begynne med var de 25 medlemmer. Formålet var å hjelpe syke og trengende, så langt de maktet. Den 6. oktober samme år besluttet de å søke medlemskap i Norske Kvinners Sanitetsforening. Sanitetsforeningen regner derfor 6. oktober 1913 som sin stiftelsesdato.

Til å begynne med hadde foreningen fast møte den første mandagen i måneden, og disse møtene ble holdt på gamle Greverud skole.

Bygda vår trengte sterkt til en sykepleier, og den 19. april 1915 ble det ansett en fullt utdannet sykepleierske for foreningens penger, med en årslønn på kr. 700,- pluss hus og brensel. De påfølgende årene ble harde, med den første verdenskrig og de problemene den medførte, men dette styrket foreningen, og etter hvert økte medlemstallet og økonomien ble styrket.

Den 4. mai 1921 ble det stiftet en hjelpeforening. Den bar navnet "Maiblomsten", og hovedformålet var å avhjelpe sykehusnøden i bygda. Sykehus ble aldri en realitet, men da virksomheten til "Maiblomsten" ble avvirket sto det igjen kr. 2116,75 som et bevis på målrettet arbeid. Oppegård Sanitetsforening hadde i 1924 så god økonomi at den kunne gi Oppegård Vel et lån på kr 4000,-.

Foreningen startet også med skole-tannpleie, men kommunen overtok

heldigvis denne store utgiftsposten selv fra 1938, med tilskudd fra Sanitetsforeningen. I 1939 ble kontoret for spedbarnkontroll opprettet, som Saniteten drev i 30 år før kommunen overtok.

Andre verdenskrig ble på mange måter beviset på hva samhold og medmenneskelighet betyr. Med små midler, men masse "gå på" holdning, arrangerte Saniteten førstehjelpskurs, opprettet kriselasarett, klippet og sydde, stoppet madrasser, samlet inn penger til Nasjonalhjelpen, delte ut mat og klær til trengende og formidlet gavepakker fra Danmark.

Saniteten har vært pådriveren for alt fra større regionale prosjekter til innsamling av penger til humanitære formål, gjennom kakelotterier, produksjon og salg av Fastelavnsris. I tillegg kommer julemesser, som i seg selv har vært et veldig stort bidrag med flott innsats fra foreningens medlemmer med håndarbeider og baking, salg av Maiblomsten, julemerker, basarer, mannekengoppvisninger m. m.

2002 ble Saniteten valgt til "Årets navn" av leserne av Lokalavisen i Oppegård.

Saniteten er en viktig andelseier i AL Grendehuset. Den første tirsdagen i måneden er fast møtedag og medlemsmøtene har blitt avholdt på Grendehuset. Møtene inneholder ulike temaer, arbeidsmøter, planleggingsmøter og sosiale møter.

Kilde: Oppegård og Myrvolls Sanitetsforenings 90-års beretning

Korvirksomheten

Oppegård Vels medlemsmøtet 16. desember 1911 på Greverud skole, hadde avgjort også et kulturelt preg. I vellets protokoll leser vi at møtet "innledes med musikalsk underholdning av Oppegaard Sangforening". Dette er første gang vi hører om denne foreningen.

En artikkel i Østlandets Blad for 26. april 1967 omtales Oppegård Mannskors 50-års feiring, med bl.a. konsert i Greverud skoles gymnastikksal. I artikkelen fremgår det at koret ble stiftet av 11 herrer som møttes hjemme hos Hans Holmsen på "Holmsbo", som var navnet på hans eiendom, den 19. desember 1917. Sin første opptreden hadde manskoret på Oppegård stasjon den 17. mai 1919, og i november samme år holdt de sin første konsert på det nybygde Vellet. Fra nå av ble øvelsene, som hadde foregått på forskjellige steder også holdt her. Oppslutningen om og aktiviteten til koret var nok noe variert i årene fremover. I 1922 var medlemstallet 42 og i 1930 vurderte man å legge ned koret. Heldigvis gikk det ikke slik, men så kom krigen, med liten mulighet for konserter og opptredener. I 1944 var imidlertid medlemstallet steget til 61. I 1956 "forlovet" manskoret seg med damekoret, som det heter i ØB-artikkelen.

Oppegård Damekor ble stiftet 25. september 1925. På stiftelsesmøtet stilte 22 damer. I korets møteprotokoll heter det: "sin første forbindelse med

pressen gjorde O.D. med denne lille notis i *Østlandets Blad* den 28. september 1925: *Oppegaard damekor blev stiftet den 25. septbr. etter initiativ av dirigent Trygve Bratland. Der møtte 23 damer. Øvelse avholdes paa Vellet hver tirsdag kl. 8 em. Der er anledning for sanginteresserte damer at bli med.*” O.D. var ett faktum! Spiren fant grobunn og vokste fra år til år! Det er notert 22 navn i protokollen, men i følge notisen “møtte der 23 damer” Kanskje referenten hadde glemt seg selv?

Etter den første ordinære generalforsamlingen gikk styret sammen med dirigenten straks i gang med planer for kommende år. Det første målet ble satt: En konsert sammen med Oppegård Mandskor i januar – 3 måneder etter starten. Og konserten ble holdt 9. januar med ca. 100 sangere – og fullt hus. Og selvfølgelig “*en strålende fest på Vellet etter konserten*” Av programmet for denne første konserten kan vi også lese at solisten var Th. Bratterud, et velkjent navn i Oppegård. Og så var det kr. 1,50 i inngangspenger. Samarbeidet med mannskoret fortsatte opp gjennom årene på forskjellige steder rundt om i distriktet, og ofte var solisten Th. Bratterud. Besøk av andre damekor sto også på programmet, og det første som kom var Mysen damekor. Da var det stor konsert i Høgdeparken og middag på Vellet om kvelden.

Årene gikk og koret vokste. Noen sluttet, men nye kom stadig til. Det ble konserter og turer rundt om i

østlandsområdet, og en ny fane var en fin unnskyldning til å dra på tur, for eksempel til Hønefoss, hvor det ble konsertert både i byen og i Norderhov kirke. A pro pos fane, etter en sangermønstring var pynten på fanen – de duskene som henger i enden av snorene – søkk vekk. En av de unge sangerne ble sendt på en mannskorøvelse for å høre om de kanskje hadde fått dem med. Hun kommer glad og blid inn døren og spør: “*Har dere sett duskene til damekoret?*” Mer skulle det ikke til – det avstedkom “festlige” kommentarer og latter fra galleriet – og en rødmende ung dame forsvant ut døren.

Så kom krigen, og de første krigsårene lå koret nede. De møttes “hemmelig” privat og sang som best de kunne. Drakk kaffe og hadde utlodning. De tenkte nok at det kunne være godt å ha noen kroner å starte med igjen. I 1943 skulle de prøve på nytt, og Bratland ble bedt om å ta dirigentjobben. Det skulle han gjøre, på én betingelse, og det var at det kom så mange at det var mulig å danne et kor. På første øvelse møtte 83 damer! Det var tydelig at koret hadde vært savnet de tre årene det ikke var noen aktivitet.

Selvfølgelig hadde de sine nedturer også, og et år var det så få som 10 medlemmer. Men de kom seg opp igjen – ville ikke gi seg.

Etter hvert som årene gikk kom mannskoret på frierfotter, og det ble et blandet kor. Noen år senere ble korene

delt, og mannskoret fortsatte videre på egen hånd. Damene hadde fått sansen for blandet kor og i oktober 1974 ble Oppegårdkoret stiftet med 20 medlemmer. I starten var koret uten dirigent, men fra årsskiftet tok organist i Grevrud kirke, Odmund Aavik oppgaven. Koret sang i starten under enkelte gudstjenester, konfirmasjoner og ved besøk på Bjørkås. Etter hvert ble det knyttet kontakt med vennskapskor i Danmark med gjensidige besøk i mange år. Sangermønstring i Aud Max på Ås sto også på programmet i flere år.

På begynnelsen av tiåret 1990 fikk Oppegårdkoret Liv Ragnhild Sømme (nå Torneberg) som dirigent. Hun hadde selv deltatt på oppsetningen av *Les Misérables* i Oslo og var genuint interessert i musikal. Hun tente koret med fengende sang og bevegelser og dette ble begynnelsen til slutten for Oppegårdkoret i dets daværende form. Medlemmene hadde fått sansen for musikalopptredener, særlig etter et særdeles vellykket prosjekt med oppførelsen av operetten "Mikado". Det ga mersmak, og det tradisjonelle "rett opp og ned-koret" var en saga blott. De har etter hvert tatt navnet Scenario, som kommer av Scene-artister-i-Oppegård. Gjennom mange år har de nå gledet oss med fantastiske oppsetninger, med sangere, kostymer og kulisser av klasse

Etter et par store prosjekter i Oppegårdkoret/Scenario, var det en del av medlemmene som syntes oppsetningene med forberedelser ble for kre-

vende. Dette medførte at enkelte sluttet, mens nye kom til. I Grendehuset den 11.10.1994 ble det bevist at det var behov og plass for ytterligere et kor i Oppegård syd. Da ble KoriO (Kor-i-Oppegård) stiftet. Dette skulle være et "rett opp og ned-kor" og initiativtakere gikk bredt ut i markedsføringen før stiftelsesmøtet, for å favne alle som hadde lyst til å synge i kor, fordi en fryktet at det ville bli vanskelig å starte et nytt kor. De mest optimistiske hadde kopiert opp 40 innmeldingsblanketter til møtet, langt over det noen ville drømme om var nødvendig, men det møtte over 70 denne kvelden! Dette bekreftet et solid fundament og KoriO var et faktum. I tillegg til øvingslokale i Grendehuset, har det blitt både kor-kaféer og konserter med festeligheter her. Samarbeidskonserter med storheter som Svein Finjarn og Beatniks har stått på tapetet og førjulskonsert i Grevrud kirke er i ferd med å bli en tradisjon for KoriO. Kormiljøet i Oppegård syd nærmer seg 100 år og lever aktivt videre!

Kilde: Oppegård Vels protokoller, Østlandets Blad, Anne-Karine Thorsteinson og Jan M. Larsen

Oppegård Husmorlag.

Påvirket av Hjemmenes Vels Forbund og Norges Husmorforbunds gruppeleder Minni Berdal, ble Oppegård Husmorlag stiftet 12. Mars 1929. Minni Berdal var også kretsleder i Akershus.

Husmorlaget har i mange år oppar-

beidet seg stor respekt og har fått gjennomført mange sosiale forbedringer i vår del av kommunen. Tanken om et kirkebygg reiste seg på nytt i 1933 og "Kirkebygg-ringen" ble dannet. Denne var aktiv helt frem til Greverud kirke endelig ble bygget i 1967.

Tredveårene ble preget av den vanskelige tiden vi gikk i møte. Det ble bestemt at det skulle snakkes så lite som mulig om krigen som nærmet seg og bevare ro og sunn fornuft, slik at man kunne møte de vanskelige tidene som måtte komme. I 1939 ble medlemmene oppfordret til å strikke votter, strømper og skjerf til vår nøytralitetsvakt. Senere var det Finnlandshjelpen som sto på programmet. *"På medlemsmøte i april 1940 var det vår i luften, grønt løv, god stemning, fin underholdning. Ingen anelse om skjebnetimene som ventet oss"*, kan man lese i Husmorlagets protokoll. Maimøtet ble innstilt på grunn av krigsutbruddet 9. april og Norges Husmorforbund la ned all aktivitet under krigen.

I 1953 ble det opprettet en ny Husmorforening med yngre husmødre. Det ble invitert til konstituerende møte på Vellet 9. nov.1953 og Husmorklubben ble dannet I ti år arbeidet de to husmorlagene parallelt. Årene var preget av trivsel og framgang. "Gamle" Oppegård husmorlag foreslo gjentatte ganger sammenslutning. Dette ble tilbørlig behandlet. De "gamle" ble riktignok eldre, men det ble også de yngre som ofte ble titulert de 'de unge husmødre,"

I 1954 ble de to foreningene slått sammen, dog med ett års prøvetid, senere med ytterlige fem år. I disse årene drev de to husmorlagene under begge navn: Oppegård husmorlag og Husmorklubben. Sammenslutningen gikk ikke lydløst for seg. Det var resurssterke kvinner med mange meninger i begge styrene. Man skjønner at det krevdes tillit og toleranse fra begge sider for å få dette til. Det ble derfor en sammenslutning av tre representanter fra Husmorklubben og to representanter fra Husmorlaget som dannet det nye styret.

Det ble gyldne tider med gode arbeidsomme og morsomme år. Mye av arbeidet for fremtiden skjedde også i samarbeid med "Saniteten". To barnepark og en forskole ga foreningen nye medlemmer. Husmorlaget gikk inn i en blomstringstid og i 1969 - 1970 hadde foreningen 75 medlemmer. I begynnelsen av åttiårene var interessen for husmorlaget dalende. Mange av de tiltakene man hadde arbeidet med i mange år og som også ble gjennomført, ble ivaretatt av kommunen. Mange kvinner gikk også ut i arbeidslivet i denne perioden.

Husmorlaget var i drift helt fram til 1992 med heller dårlig oppslutning. Barneparken, som laget drev var nok en viktig årsak til at mødrene var medlemmer. På årsmøte i 1992 ble det vedtatt å ha et hvileår, og i 1993 ble laget midlertidig nedlagt.

I 1997 fikk Norges Husmorforbund

nytt navn etter mange diskusjoner og mange forslag. Nå skulle det hete Norges Kvinne - og Familieforbund. Blant mange husmorlagsmedlemmer var ikke dette særlig populært og forbundet mistet mange medlemmer. Dette hadde også innvirkning på de lokale husmorlagene. Medlemstallet sank sakte men sikkert i årene framover. Oppegård husmorlag lå i dvale i tre år, men så i 1997, til tross for det nye navnet som ble vedtatt i forbundet, var det noen få av de eldre medlemmene som med stor entusiasme og stort pågangsmot, men dog en smule skepsis, prøvde å vekke foreningen til live igjen. De fikk med seg tre av den helt unge garden og pratet varmt for saken. Men interessen var ikke så stor som man hadde håpet og medlemmene uteble. Kontingenten hadde øket og mange medlemmer følte liten tilknytning til det nye navnet. Derfor meldte lokalforeningen seg like godt ut av Norges Kvinne - og Familieforbund og fortsatte videre som Oppegård Husmorlag.

Til tross for den labre aktiviteten, inviterte man til 70-års feiring på Vellet den 12. mars 1999. Det ble en feiende flott jubileumsfest. 30 festglade og forventningsfulle damer møtte opp. Det ble et hjertelig møte og stor gjen-synsglede. Noen hadde ikke sett hverandre på 12 - 15 år. Seks forhenværende lagledere var til stede. Inspirert av den vellykkede jubileumsfesten i 1999, klarte man å holde liv i husmorlaget enda noen år med 9 medlemmer. Blant

annet inviterte laget til åpne møter på Vellet med politikere før valg. Av andre gode tiltak kan nevnes: Kvinners Frivillige beredskap, Lensmannsetaten, Natteravnene og Utekontakten ble også invitert til medlemsmøtene. Interessen for husmorlaget var imidlertid fortsatt dalende, Etter årsmøte i 2002 var det kun styrets medlemmer igjen. Det var fire av de gamle traverne som har vært med i over førti år, kun med noen korte opphold. Det er vanskelig og vemodig å sette sluttstrek. Fremdeles holder disse en beskyttende hånd over husmorlaget vårt og holder åpent for neste generasjon.

Kilde: Protokoller fra 1929 til i dag, Else Heftye, Marie Midtjell, Kari Thorgersen, Kari Hattestad og Anne Reitan Orderud.

Musikkorpse

Oppegård guttemusikkorps ble stiftet av den allerede omtalte ildsjelen Trygve Bratland 3. mars 1927. Da talte korpset 13 aktive guttemusikere, og Bratland var selv dirigent. Kort tid etter oppstart, engasjerte han Hans Knudsen fra Kolbotn som dirigent, og sto selv som ansvarshavende. Bratland og Knudsen drev korpset frem til 1937. Etter hvert kom det flere ildsjeler inn i korpsvirksomheten, både som ledere og ikke minst som medlemmer av mødreforeningen.

Men det kom tyngre tider. I 1953 skriver Østlandets Blad: "Oppegård Guttemusikkorps trenger støtte for å

holde det gående!” Korpset talte kun to musikanter. De måtte sendes til Langhus for å få spille. I 1958 ble det vedtatt å åpne for piker og i 1964 skiftet korpset navn til Oppegård skolemusikkorps fordi pikene var blitt et dominerende innslag. Elevtallet på Greverud skole var synkende og rekrutteringen var lav. Korpshistorien sto i fortvilelsens tegn foran 40-årsjubileet.

I 1967 startet et hardt, møysommelig og langvarig arbeid for å bygge opp korpset på nytt. Korpset endret karakter. Repertoaret ble utvidet fra mye marsj og ompa til mer populær musikk. Sosiale aktiviteter ble viktig. Utover i 70-årene utviklet den musikalske linjen seg videre og korpset hadde flere utenlandsturer. Medlemsmassen og ambisjonene økte. Flere ganger hevdet OSM seg i toppen under krets- og fylkeskonkurranser, og i NM for janitsjar. Nivået holdt seg høyt i mange år, men så ble det nedtur for korpsbevegelsen generelt og Oppegård spesielt.

Nye krefter kom etter hvert til. Dette førte til korpsets glansperiode med høyt musikalsk nivå og opp til 90 medlemmer. Representasjonsoppgaver i inn- og utland, blant annet representerte korpset Norge i Hamburg 17. mai.

På slutten av 90-tallet var man igjen nede i en bølgedal. Medlemstallet var så lavt at OSM valgte å inngå samarbeid med Sofiemyr skolekorps. Dermed fulgte noen år uten eget korps i Oppegård syd. Det ga seg blant annet utslag

i innleid svenskekorps på Greverud skole 17. mai.

I 2002 tas det nytt initiativ til å gjenopprette Oppegård skolemusikkorps. Det skjedde formelt på årsmøte i oktober 2002. 6. februar 2003 fant den første fellesøvelsen sted. 50 unge musikanter var klare for å skrive ny korpshistorie! Reetableringen lot seg gjøre takket være at de som satt i styret da OSM inngikk samarbeid med Sofiemyr, fikk til en avtale som regulerte dette: Verdien som OSM bragte med seg, ble bevart i et fond. Dersom OSM skulle gjenoppstå innen fem år, skulle midlene tilbakeføres til Oppegård skolemusikkorps. Interimstyret rakk det akkurat!

Oppegård skolemusikkorps har oppnådd å bli et stabilt korps med stor utvikling. Det spilles tradisjonelle stykker så vel som populærmusikk. Pr. 01.01.07 har korpset 39 medlemmer. Korpset rekrutterer medlemmer fra Greverud, Østli og Flåtestad skoler. Samspill og gruppeundervisning skjer på Greverud skole, ledet av profesjonelle instruktører. Målet er å gi barn og unge både musikkglede og ferdigheter.

Kilde: Vivi Rian og Kari Lien

Speiderne

1. Oppegård speidertropp ble stiftet 1. november 1925 etter initiativ av Juul Gulbrandsen. Ved årsskiftet 1925/26 talte troppen ca. 50 speidere. De første møtene ble holdt på Greverud skole. Utlodnings- og underholdningsafte-

ner holdes på Vellet. I 1929 starter man med ulvunger også. Medlemstallet går litt opp og ned, men på St. Georgsdagen i 1931 har troppen foreldrefest på Vellet og det oppfordres til å slutte opp om troppen så den kan bestå. Dette satte fart i tilslutningen, som ble så stor at man måtte stoppe inntak av flere speidere. I 1933 ble troppen delt i 1. og 2. tropp og året etter fikk troppen sin første roverpatrolje. Samme år startet også pikespeiderarbeidet opp. Speiderne var mindre aktive under krigen, og etter noen år gikk det nedover med interessen og arbeidet ble nedlagt på begynnelsen av 1950-tallet. Pikespeiderne holdt på ytterligere noen år, men også denne virksomheten opphørte etter hvert.

På 70-tallet kom speidingen i gang igjen. Da ble tankene om å slå sammen gutte- og pikespeiderorganisasjonene lansert. Dette var uvante tanker for mange. Det var mange ledere og speidere på den tiden, men etter hvert ble det en del frafall av ledere. Men virksomheten holdt seg oppe og det ble gjennomført mange flotte turer og arrangementer utover i 80-årene.

Behovet for et eget speiderhus hadde eksistert lenge og man hadde søkt Oppegård kommune om hjelp. Dessverre uten særlig respons. Men i 1985 løsnet det. Da fikk man låne tomt i Vellets vei og brakker ble skaffet til veie. Mangt kan sies om utseende, men dette har vært et meget viktig tilholdssted for Oppegård-speiderne i mange år –

og for andre som har fått låne lokalene til sine aktiviteter.

Kilde: Oppegårdspeiderne 1925 – 1990

Røde Kors

Oppegård Røde Kors ble stiftet ved et midlertidig styre den 29/11 1945, og første ordinære styre ble valgt på Årsmøtet 29/1 1946. Det ble vedtatt å forsøke å danne et Røde Kors Hjelpekorps i kommunen. Til stiftelsen av Oppegård Røde Kors hadde det meldt seg 135 medlemmer.

Røde Kors er en paraplyorganisasjon med underavdelinger, og Oppegård Røde Kors Hjelpekorps var den første som ble opprettet i 1946. Siden fulgte Besøktjenesten i 1972 og Ungdommens Røde Kors i 1991. På Svartskog fantes allerede en avdeling av Ungdommens Røde Kors, og det ble sendt henstilling om at denne naturlig kunne gå inn i Oppegård RK.

Det ble raskt stiftet en damegruppe, som etter en tid ble delt i to: én for Oppegård, og én for Myrvoll og Greverud.

Den første store saken var bygging av sykestue i kommunen. Det var et stort behov for sengeplasser ved sykehus, og fødestuer, og Midtstuen Sanatorium, som fungerte som Fylkessykehus, hadde ikke en kapasitet som sto i noe forhold til behovet.

Foreningen viste et stort talent for innsamling av penger, og arrangerte i løpet av -46 og -47 åtte forskjellige arrangement og engasjerte gjennom

dette et stort antall innbyggere. Det er verdt å merke seg at det kom 263 barn og ungdom til stiftelsesmøtet for Ungdommens Røde Kors på "Samfundet" på Kolbotn den 15. november 1947. De innsamlede pengene gikk i det første tiår i stor grad til de store nasjonale innsamlingene til formål i og utenfor landet for å avhjelpe nøden etter krigen: Til flyktningeorganisasjoner, som Europahjelpen, Italiahjelpen, Svalbardinnsamlingen og Stormhjelpinnsamlingen. I november 1953 mottok foreningen to kasser appelsiner fra Israel, en del av et parti som ble gitt til Norges Røde Kors som takk for støtte derfra. Damegruppen fordelte disse til syke, gamle og barn etter anbefaling fra distriktslegen.

I 1957 overtar foreningen eiendommen "Elverhøy". Kjøpsavtalen var en kronglete juridisk innretning som inneholdt en festeavtale med årlig leie, lån til tidligere eier på kr 35000 som skulle omgjøres til kjøpesum ved lengstlevende eiers død, og en forutsetning om at skatt i forbindelse med overtagelsen først skal betales av dødsboet. Det fungerte ikke. Selger ble lignet for salgssummen, og pålagt å betale skatt. Saken endte etter runder i rettsapparatet med at foreningen mistet "Elverhøy".

I 1960, 15 år etter fredsslutningen, var situasjonen for flyktninger i Europa fremdeles svært vanskelig. Fire familier på Oppegård var pleieforeldre for "flyktningebarn" denne sommeren.

Hjelpekorpsset fikk i 1963 sin første ambulansebil, en ombygd Austin varebil. Primitiv ja, men det var slik ambulanser var på den tiden. Senere fulgte andre biler, og hjelpekorpsset hadde fast ambulansvakt i kommunen på kveldstid og i helger i en årrekke, og førstehjelpsvakt på Ingierstrand og Bekkensten badestrender i ferietiden. De faste ambulansetjenestene er for lengst et fylkeskommunalt ansvar, men hjelpekorpsset er fremdeles en solid resurs på påskefjell og ved søk etter savnede personer.

Ungdommens Røde Kors, nå omdøpt til Røde Kors Ungdom, arbeider i dag i stor grad mot barn og unge ved asylmottak, som leksehjelp for unge asylsøkere og annen integrering. Respekt og likeverd står i høysetet. Besøktjenesten har sitt virkeområde blant ensomme og eldre i hjem og på institusjon, og er et fast og høyt verdsett holdpunkt for mange i en vanskelig livssituasjon. Oppegård Røde Kors er i dag en aktiv og livskraftig forening med aktive og passive medlemmer fra hele kommunen.

Kilde: Oppegård Røde Kors sine protokoller

Oppegård Vel og fremtiden

En hundreårsberetning vil naturligvis konsentrere seg om årene som har gått og hva som har skjedd siden 1908. Men en slik milepel maner oss til å se fremover. Arbeidet med denne beretningen har gitt oss innsikt i rammebetingelsene for utviklingen av foreningslivet i vårt lokalområde. Det har gitt oss en bedre forståelse av hva som førte til de ulike begivenhetene og veivalgene som de vekslende velstyrene tok. Dette kan danne fundamentet for betraktninger om vellets vei videre.

Hvor står vi?

I vårt lokalområde er det svært begrensede arealer igjen å bygge ut. Vi vil med andre ord ikke oppleve noe lignende av det som skjedde da Oppegård Vel ble stiftet - en omfattende tomtespekulasjon hvor kjøperne ble overlatt til seg selv uten infrastruktur. Det vi kan oppleve når fortettingen rundt stasjonsområdet kommer i gang, er et prisbilde på boenhetene som fører til ny spekulasjonen, ikke i tomter, men i leiligheter.

Vi har sett at det kort tid etter stiftelsen av Oppegård Vel ble etablert en parallell velforening, Sætreskogen Vel. Medlemmene besto av "nybyggere" som hadde kjøpt tomter i den hektiske tiden før og under første verdenskrig. Til tross for flere fusjonsinitiativ fra det første velselskapet levde de to foreningene hver for seg i 30 år. Det at de

fullstendig ble overlatt til seg selv og at det nok eksisterte et sosialt skille, var trolig blant årsakene til denne mangel på samarbeid. I dag er vårt lokalområde preget av små sosiale forskjeller og med høy trivselsfaktor.

Dugnadsånd og fellesskap kom etter hvert til å prege Oppegårdsamfunnet og var grunnlaget for de store løftene som ble tatt opp gjennom årene. Tradisjonen er fremdeles levende, og mange hevder kanskje at "vi er noe for oss selv" her syd. Ser vi bakover i historien til lokalsamfunnet Oppegård finner vi at befolkningen her også måtte kjempe en kamp om de kommunale midlene, og det styrket fellesskapsfølelsen. Den er en verdi vi fortsatt kan glede oss over, men den står i fare for å forvitte.

Foreningslivet står fortsatt sterkt, men trues av forgubbing og den såkalte tidsklemma som mange yngre foreldre opplever. De fleste foreninger er spesialisert mot del-områder, som idrettslag, kor, korps, etc. Oppegård Vel har et bredere virkeområde, som en partipolitisk nøytral forening hvor formålet er å ivareta stedets interesse og arbeide for dets gagn og forskjønnelse, som det heter i vedtektene. Det kan være både en ulempe og en fordel, men at noen ivaretar stedets allmenne interesser vil fortsatt være en viktig oppgave, og vellet er den nærmeste til ta den.

Hva har vi lært?

Vi ser av historien at aktivitetsnivået i vellet har gått i bølger. Først og fremst

har de store saker som måtte løses vært førende for vellets arbeid. Bedre jernbaneforbindelse, forsamlingshus, kino-driften, opparbeidelse av lokalveiene (som kommunen etter hvert overtok), det lokale vannforsyningsanlegget, friområde og badeplass ved Tussetjern, kampen for å få offentlig vann og kloakk, egen tilførselsvei til boligfeltet Øvreskogen, Samlet plan, er eksempler på slike saker.

Aktivitetsnivået har også hatt sammenheng med de som til enhver tid har stått i spissen for vellet. Det er liten tvil om at de store bragdene som vellet har stått for har vært initiert og gjennomført av visjonære og handlekraftige personer. Men like mye dreier det seg om alle de som ble med og tok i et tak når det gjaldt.

Oppegård kommune ble en realitet i 1915. Etter hvert ble kommunen både en medspiller og en motpart for Oppegård Vel. Denne vekslingen av roller har fortsatt opp til i dag. Stadig flere av fellesoppgavene løses av kommunen og ikke sjelden i samarbeid med vellet. Men samtidig har vellet vært "bygdas våkne samvittighet" og en pådriver og et korrektiv til kommunale planer og beslutninger. Tyngden har vært medlemmene som har stått bak vellet. Derfor er det så viktig at områdets befolkning står bak vår lokale velforening.

Fremtidssamfunnet

Interessen for natur, kultur og miljø kommer til å ta stadig større plass i vår

hverdag. Lokalsamfunnet Oppegårds beliggenhet nær marka, de lokale kulturelle tradisjonene og nærheten til kommunens drikkevannskilde, stiller ekstra krav til årvåkenhet.

Det er å håpe at spådommene om økt individualisering ikke går på bekostning av det frivillige arbeidet for fellesskapet og at dugnadsånden kan bevares og videreutvikles. Samtidig er det åpenbart viktig at vellet tilpasser sin virksomhet til folks behov for fleksibilitet. I praksis vil det si å organisere mer av oppgavene som avgrensede prosjekter. Dermed bør det bli lettere for medlemmene å delta i det praktiske velarbeidet. Engasjementet kan tilpasses den enkeltes interesser og tidsbruken kan avgrenses. Undersøkelser viser at det frivillige engasjement ofte er knyttet til barnas aktiviteter innen idrett, kultur, etc. Når barna vokser til og blir mindre avhengig av foreldrenes engasjement, synker også de voksnes deltagelse. Vellet tilbyr et mer allment samfunnsengasjement, som passer for mennesker i alle aldre. Bærebjelken er ønsket om å skape best mulige rammebetingelser for alle som bor i lokal miljøet. Mange har investert millioner i boligen sin og det blir viktig å ha en felles velforening som kan tale deres sak.

Vellets rolle

I mange sammenhenger er det stor avstand fra de lokale sakene som den enkelte er opptatt av, og til de besluttede

organer i kommunen. Her har Oppegård Vel i alle år bidratt konstruktivt. Vellet har fungert som en partipolitisk nøytral arena hvor lokalbefolkning, politikere og kommuneadministrasjon kunne møtes, ansikt til ansikt. Denne rollen bør vellet fortsatt ha. Vellet kan bidra til at lokale saker tas opp, belyses og diskuteres. Befolkningen kan gi uttrykk for sine vurderinger og oppfatninger direkte overfor politikerne og kommunens ulike etater.

En slik rolle stiller helt spesielle krav. Velstyret må sørge for å fange opp hva befolkningen i området er opptatt av på bredest mulig basis. Det må ikke bli et forum for personlige og spesielle særinteresser. Dette sikres ved at velforeningen med regelmessige mellomrom undersøker hva befolkningen anser som viktige saker. Derfor har vellet de senere årene gjennomført slike kartlegginger. Resultatene fra undersøkelsene har bestemt dagsorden for velforeningens tillitsvalgte.

Kommunalpolitiske planer og enkeltvedtak er sammen med private utbyggere det som i sterkeste grad kommer til å påvirke vårt lokalmiljø i årene som kommer. Det er i forhold til disse samfunnskraftene at Oppegård Vel må spille en rolle. I de senere år har velforeningene i sterkere grad blitt trukket inn i det kommunalpolitiske planarbeidet. De seneste eksempler på dette er gjeldende kommuneplan og fortetting rundt Oppegård stasjon. For å fylle denne rollen også i fremtiden,

må vellet legge vekt på fremtidsplanlegging. Vellet må komme kommuneplanleggere og utbyggere i forkjøpet og utvikle egne planer for fornyelse og utvikling av lokalsamfunnet.

Oppgaver

- o Vår aller nærmeste oppgave er å markere Oppegård Vels 100-års jubileum på en måte som synliggjør den viktige rollen vellet har spilt og fremdeles spiller i lokalsamfunnet. Denne be retningen er et viktig bidrag til dette. Målet er at den skal bidra til å få med alle i vellet.
- o Informasjonsteknologien, med internett, e-post og SMS, blir enda viktigere fremover. Derfor ønsker velstyret å kunne etablere en elektronisk forbindelse til flest mulig medlemmer. Vellets hjemmesider vil bli opprustet og aktivisert, samtidig som vi håper å kunne nå flest mulig elektronisk. Det vil også bli tilrettelagt for toveiskontakt. Men dette stiller krav til at vi ikke misbruker adresser og legger disse åpent for andre. Velstyret lover en restriktiv bruk av slik informasjon.
- o I tillegg til den skriftlige og elektroniske informasjonen fra vellet, vil møter på Vellet bli videreført. Ingenting kan måle seg med den personlige kontakten og den effekten "folkemøter" har. Historien har vist at det ikke er vanskelig å samle engasjerte folk når det virkelig gjelder. Denne tradisjonen må vi ta vare på.

- o Kommunens rolle i utbyggingssaker er endret, dels om en følge av ny plan- og bygningslov, dels etter eget valg. Det arter seg ved at når utbygger har fått byggetillatelse og derfra følger reglene for rapportering og melding, så er kommunen fraværende. Forhold som tidligere ble fanget opp ved kommunal kontroll, synes nå å være kommunen uvedkommende så lenge utbygger rapporterer riktig. Dette er en utvikling vi misliker. Vi kan ta utbyggingen av Øvreskogen som eksempel. Oppegård kommune gir inntrykk av å stille strenge krav til utbyggeren. Men når planene i siste instans godkjennes er antallet boligenheter økt med 50 %, og når utbygging er i gang synes det som om utbygger kan gjøre hva han vil. Eksempelvis ble kloakken fra Øvreskogen sluppet ut i en åpen grøft i Slåbråtveien, uten at kommunen viste noen interesse for saken før fylkesmannen blir koblet inn. Terrassehusene ble endret til blokker, en planendring kommunen aksepterte og som gir utbygger helt andre fortjenestemuligheter enn de opprinnelige planene. Det er grunn til å spørre om disse endringene egentlig hadde vært akseptert av kommunen helt fra starten av. Følgen er at vellet nå må ta rollen som vakthund i forhold som vedkommer allmennheten, og som den tidligere bygningskontroll tok seg av. Dette er en rolle vellet ikke ønsker fordi det går ut over den funksjon vellet bør ha i kontakt med utbygger og nye beboere. Vellet skal være en konstruktiv medspiller, ikke en motstander, når en byggesak er vedtatt og realiseres.
- o Vi står foran en fortetting rundt Oppegård stasjon og ved Odlo-bygget. Vellet har deltatt aktivt i den kommunale prosessen så langt og vil fortsette dette engasjementet på en konstruktiv måte, også i forhold til private utbyggere.
- o Vellet mener at fortettingsplanene rundt Oppegård stasjon bør inkludere arbeidet for en endelig løsning for alle trafikale utfordringer i området fra Skiveien/Kongeveien i nord til forgjengerovergangen nedenfor Oppegård stasjonen i sør. Forslag til løsning er utarbeidet gjennom prosjektet "Oppegård terrasse".
- o Grøntområder og lekearealer for barn vil alltid være et sentralt tema. Myraparken er fremdeles den eneste skikkelige lekeplassen i området. Det trengs flere.
- o Kulturminnene, friområdene og tilgangen til disse blir fortsatt viktige verneoppgaver for vellet framover. Vi må passe på at nærmiljøet blir best mulig ivaretatt mht. forurensing av luft, vann og støy. Vellet må fortsatt verne om gangstier og fellesarealer og si fra hvis disse trues. Vellet kan også være varsler når fellesarealer og veier behøver vedlikehold.
- o Vellet har, som største eier, et særlig ansvar for at de driftsmessige ramme-

betingelsene for Grendehuset. Vårt lokale kulturhus er et viktig nav i lokalmljøet og må vernes om av alle som bruker det. Ikke minst av den grunn må Oppegård Vel fortsette å ha et nært samarbeid med andre lokale foreninger.

- o Organisering blir et viktig stikkord for vellets virksomhet fremover. Som nevnt ønsker (kanskje særlig yngre) mennesker i dag fleksibilitet i en ellers travel hverdag. Velstyret må derfor organisere oppgavene i avgrensede prosjekter og rekruttere ressurspersoner blant medlemmene til disse. Trolig vil dette gjøre det lettere for folk å engasjere seg i vellets virksomhet. Slike prosjektgrupper kan være den årlige dugnaden på Tusse, vedlikehold av snarveiene, trafikkikkerhet og medlemsrekruttering, for å nevne noen. To oppgaver som krever særlig oppmerksomhet er evnen til å tenke fremtid samt informasjon og mediekontakt. Den første kan f. eks. legges til en egen "Se frem-gruppe", mens informasjonsoppgaven nok er en naturlig del av styrets virksomhet.

Velmedlemskap gir økt påvirkningskraft

Med den betydelige utbyggingen som har skjedd i området i den senere tid, består lokalsamfunnet Oppegård av ca. 1000 husstander. Dette tilsvarer et innbyggertall som er høyere enn mange kommuner i Norge. De oppgavene vi nettopp har pekt på er felles for alle oss som bor her. Av det nyvalgte kommunestyret i 2007 kommer få representanter fra vårt lokalområde. Det er også et begrenset antall ansatte i Oppegård kommune som bor i vårt område. Vi mener naturligvis ikke at dette betyr at vi ikke blir ivaretatt på lik linje med andre lokalområder. Men det er nå engang slik at det er den som har skoen på som kjenner steinen i skoen best. Oppegård Vel ønsker å være talerør når det er noe som bør skje, eller ikke skje. Røsten vår høres bedre hvis det er flere som roper. Derfor er det viktig at alle blir medlem av vellet. I tillegg til å gi tyngde vil man kunne være med å bidra aktivt i utformingen og utviklingen av et godt lokalsamfunn også i fremtiden.

Æresmedlemmer i Oppegård Vel

Olaus Hansen	1924
Ansteen Hokholt	1944
Bernh. Pedersen	1953
Alfred Sætre	1953
Alfred Thorsteinsen	1958
Aage Pedersen	1958
Paul Bjørlo	1968
Thorsten Myrvang	1968
Arnold Fossum	1978
Egil Kristiansen	1983
Arvid Haugbro	1983
Paul Barca jr.	1988
Haldor Brekke	2002
Ole Fr. Fredriksen	2002

Styreformenn i Oppegård Vel

Hans A. Heltorp	1908 - 1914
Wm. Dietrichson	1914 - 1915
Hans A. Heltorp	1915 - 1917
Ansteen Hokholt	1917 - 1923
Paul Barca sr.	1924 - 1925
Kristian Horgen	1926 - 1928
Ansteen Hokholt	1929 - 1932
Ingemar Isaksen	1933 - 1934
Alfred Sætre	1935 - 1936
Alfred Thorsteinsen	1937 - 1942
Aage Pedersen	1943 - 1947
Eivind Sværen	1947 - 1948
T. Bagge Skarheim	1948 - 1950

Ola Kleiven	1950 - 1951
H. Bergeen	1951 - 1952
Ingvald Netting	1952 - 1954
Paul Bjørlo	1954 - 1962
Arvid Haugbro	1963 - 1964
Harald Fleiner	1964 - 1965
Bjørnar Tefrem	1965 - 1967
Arvid Haugbro	1967 - 1968
Knut Tronrud	1968 - 1970
Paul Barca jr.	1970 - 1973
Johan M. Tunestveit	1973 - 1978
Erling Gulbrandsen	1978 - 1979
Johan M. Tunestvedt	1979 - 1980
Kari Hattestad	1980 - 1981
Thor Siljudalen	1981 - 1982
Paul Barca jr.	1982 - 1983
Torbjørn Kjernsmo	1983 - 1983
	(mars - sept.)
Leif Levernes	1983 - 1984
	(fra sept.)
Torbjørn Kjernsmo	1984 - 1985
Gerd-May Jacobsen	1986 - 1987
Bjørn Engebretsen	1988 - 1989
Paul Barca jr.	1990 - 1991
Per Næss	1991 - 1996
Ragnar Dahl	1996 - 1999
Geir Bagge-Skarheim	1999 - 2000
Geir Hokholt	2000 - 2002
Ragnar Dahl	2003 - 2005
Per Næss	2005 - 2006
Geir Bagge-Skarheim	2007

Kilder

Oppegård Vels styreprotokoller og møtereferater

Vellets 50-års beretning samt senere oppdaterte beretninger

Oppegård historie (skrevet til kommunens 50-års jubileum av Eivind Barca)

Muntlig og skriftlig info fra Eivind Barca

Artikkel i Oppegård Idrettslags 100-års historie (2007) av Eivind Barca

Oppegårds skolehistorie av Bjørn Kihl Bødtker

Oppegård Historielags nettsider

Cappelens Norgeshistorie

Diverse dokumentasjon fra Oppegård kommunes arkiver

Oppegård gutte/skole musikkorps (historisk oversikt)

Oppegård og Myrvoll

Sanitetsforenings 90-års beretning

Oppegårdspeiderne 1925 - 1990 (historisk oversikt)

Oppegård Damekor (historisk oversikt)

Knut Thorsteinsens utklippsbok for hans referater i Østlandets Blad i perioden 1953 - 1969

Jan Linnerud, muntlig info og dokumenter

Digitalarkivet ved UiB/UiN

Statistisk Sentralbyrå

"Øvreskogens" nettsider

Oslo Byes Vel

Statens Kartverk Tinglysningsavdelingen

Statsarkivet/Riksarkivet, Sogn

Østlandets Blad

Oppegård kommune

